

ПРАВОСЛАВНИ ЕЛЕКТРОННИ КНИГИ

Всички книги в този сайт ги има свободно в интернет пространството на съответните сайтове, които съм посочила. Аз само съм ги събрала на едно място и преобразувала в различни формати, за да могат да се четат от различни устройства.

[Ако оценявате труда ми и харесвате сайта може да направите дарение.](#)

Чудеса на Православната вяра (сборник)

Православно издателство „Св. апостол и евангелист Лука“. © ЕТ
„Екатерина Ангелова“. ISBN 954-767-018-2

Съдържание:

Част I. Обръщане към вярата

Началото

Живият мъртвец

Полицата

Изцеляването на атеиста

Покаянието на един комсомолец

Барнаулското чудо

Част II. „Смъртта е възраждане за живот“

Московският митрополит Филарет се явява след смъртта си

Необикновена помощ от отвъдния свят

Покойният приятел на Мичурин

Умрялото момиченце и професор Розанов

„Смъртта е възраждане за живот“

Случай от живота на един лекар

Предотвратеното самоубийство

„Вас няма да ви разстрелят...“

Част III. „Дивен е Бог в Своите светци“

„Стани и вдигни иконата!“

Неочаквана радост

Чудното изцеление

Спасение на края на пропастта

Св. Николай спасява от разстрел

Св. Николай помага по време на война

Св. Николай спасява войник

Стоенето на Зоя

Помощта на св. Александър Невски

Просфората

Св. Серафим Саровски обръща към вярата един младеж

Как ме излекува преп. Серафим Саровски

„Върви и не падай!“

Книгата

Неочаквано избавление

Каверните

Разкази на м. А.

Странната молитва

Разказ на м. Серафима

Куфарчето

Образът на императора

Спасеният отряд

Великата княгиня Мария

Част IV. В дни на гонения за вярата

Мечката

Изплатеният дълг

Анзерското чудо

Петнистият тиф

Матронушка

Досието

„Помяни мя, Господи, во Царствии Твоем...“

Част V. Неизмислени разкази

Разказ на една актриса

Несъстоялото се самоубийство

Молитвата

Как дяволът разорил един търговец и го лишил от разум

Псалтирът

„Искам да видя бяс“

Божие наказание за покушение срещу живота на родната майка

Щастие

Палтото

Момичето и ковачът

Отче наш

Част I. Обръщане към вярата.

Началото

Сняг, сняг, сняг... Той заслепява очите, а аз с все сили тичам по улиците. Шестнадесетгодишна съм, секретар на училищното комсомолско ядро. Днес нашият самодееен кръжок ще има представление в заводския клуб и аз ще играя главната роля. Научила съм я наизуст, костюмът също е донесен, точно заради него трябва да бързам.

Вкъщи няма никой, баща ми е в командировка, мама сигурно е отишла при баба. Отварям сандъка и изваждам от него полата, която ще облека за представлението - толкова е широка, че не можеш да я обхванеш. Към нея трябва да се пришие волан и галун. Ех, поне Катя да беше тук да ми помогне! От всички мои приятелки тя ми е най-любимата. Тя е дъщеря на свещеник, а аз никога не съм вярвала в Бога. Как може човек да вярва, когато религията е опиум за народа? Катя също участва в самодейния кръжок, но на нея не ѝ върви — иска да играе главни роли, а ѝ се падат все най-незначителни. Но тя е намерила изход от положението: учи това, което ѝ харесва, и го играе за себе си. Другите ѝ се присмиват, а тя — все едно нищо. Хайде стига, трябва по-бързо да шия, че скоро ще дойдат да ме вземат момичетата и момчетата, за да отидем заедно в клуба. Но защо започна да ме боли така силно главата и да ме тресе? Воланът няма край, а главата така ме боли, че пръстите не ме слушат. Не, не мога да шия повече, ще легна — става ми все по-лошо и по-лошо.

Зад вратата се чуват гласове, тропот от стъпки и в стаята шумно се втурва групата участници в представлението. Като ме виждат да лежа, те започват глупаво да се суетят около кревата ми. Ето че някой ми поставя термометър, някой ми събува валенките, които не можах да сваля сама и ме покрива с одеяло.

— Василий — чувам гласа на Ким, — тичай за лекар! Мая, намери майката на Люся! Катя, извади термометъра! Колко е? — 41 градуса! Ужас!

Идва мама, но на мен ми е така лошо, че не мога нищо да кажа. Ким ми слага в устата таблетка. „Глътни я, сестрата от поликлиниката я изпрати, лекарят вече си беше отишъл — днес е събота.“

Аз с отвращение изплювам лекарството и плача от болка, от тежест в цялото тяло и от някаква мъка, която ме потиска.

Всички отиват в клуба. Катя излиза последна и казва на мама: „Надежда Андреевна, след представлението веднага ще дойда у вас и ще нощувам при Люся, така че Вие ще можете спокойно да постъпите на нощна смяна.“ Да, днес Катя ще трябва да играе моята роля.

В ушите си чувам страшен звън. Колко ми е лошо, сигурно умирам... Мама слага на главата ми мокра кърпа, но аз я хвърлям и се мятам в кревата. Чаршафите ме изгарят, възглавицата също е нажежена. Няма ли малко милост!

Но откъде се появи в стаята тази светлина — ярка и в същото време мека и нежна? Какво е това? В самия център на сиянието виждам Казанската икона на Божията Майка. Познавам я добре — такава има при баба. Само че това не е изображение, а Светата Дева жива и от нея се носят към мен вълни на радост.

— Мамо! — неочаквано силно казвам аз. — При нас е дошла Света Богородица!

Мама се доближава до мен и плаче.

— Детето ми, така ти се струва преди смъртта, ти умираш!

А сиянието става все по-ярко, все по-тържествено и в неговата светлина, вдясно от Божията Майка, аз виждам лика на Христос. Той е нарисован сякаш на кърпа, виждам даже златните контури по края на кърпата, но едновременно с това чувствам, че образът е жив и ме гледа с кротки и необикновено добри очи.

— Мамо, Сам Бог е тук — шепна аз и отдалече чувам как тя плаче и нарежда.

Мощен прилив на радост обхваща цялото ми същество. Аз губя представа за времето, за това къде се намирам. Иска ми се само едно — това никога да не свършва! Двата образа в неземно сияние и аз — повече нищо, нищо не ми трябва...

Но светлината изгасна така бързо, както се появи. Аз лежа дълго без да помръдна. В мен е влязло нещо ново и аз съм като препълнена до ръба чаша. Притискам ръце до гърдите си и ставам. Но как така, нали бях много болна, умирах, а сега съм съвсем здрава?! Мама изплашено се доближава до мен.

— Люсенка, какво ти е? Легни си, миличка.

— Не, мамо, всичко ми мина. Пипни! Ръцете ми са студени, главата също и нищо не ме боли. Дай да ти помогна да се приготвиш и отивай по-бързо в завода, ще закъснееш! Не се безпокой, аз съм съвсем здрава.

Мама излиза, а аз чакам Катя. Само на нея мога да разкажа какво стана с мен, на никой друг. Ах, дано да дойде по-скоро!

Под прозореца се чува скърцане по снега, бързите ѝ стъпки. Ето — Катя е вече на вратата. По кърпата и кожуха ѝ искрят снежинки, лицето ѝ е гримирано, а очите тревожно гледат към мен.

— Катя, Катя, знаеш ли какво стана? — викам аз. — Слушай само!

Говорихме си с нея цяла нощ, а рано сутринта тя ме заведе при баща си. За първи път аз се изповядах и причастих.

Така започна моят нов живот.

Живият мъртвец

Разказ на граф М. Толстой

Веднъж, връщайки се с влак от Нижни Новгород в Москва, забелязах в един ъгъл на Владимирската гара монах, който внимателно четеше някаква книжка, както изглеждаше — молитвеник. Видът на стареца ми направи впечатление: сивите му коси и бялата като сняг брада някак особено контрастираха с дълбокия, твърде жив и младежки поглед на големите черни очи. Когато свърши четенето и затвори книгата, аз се доближих до него и завързах разговор, от който узнах, че се казва йеромонах Г., игумен

е на N...-ския общежителен манастир и пътува за Петербург по манастирски работи. Монах е вече 30 години, а в предишния си мирски живот е бил лейб-гвардейски офицер от N...-ския полк.

— Как така запитах го аз — от гвардейски офицер решихте да станете монах? Навярно във Вашия живот се е случило нещо необикновено?

— С готовност бих Ви разказал за моя живот — отговори о. Г. — или по-добре да кажа, за великата милост, с която Бог посети мен, грешния, но моят разказ ще бъде дълъг. Скоро влакът ще потегли и ние трябва да се разделим — нали пътуваме в различни вагони.

Преместих се във вагона на новия си познат. За щастие там нямаше никой друг освен нас и той ми разказа следното:

— И болно, и срамно ми е да си спомням за миналото — започна отец Г. - Роден съм в знатно и богато семейство: баща ми беше генерал В., а майка ми — дъщеря на княз Г. Бях на 7 години, когато баща ми умря от рана, получена в сражението при Лайпциг, а майка ми беше починала още преди това.

Като кръгъл сирак ме взе, за да ме възпитава баба ми, княгиня К. Там ми намериха възпитател французин, запален републиканец, избягал в Русия, за да се спаси от гилотината. Този самозван философ нямаше ни най-малко понятие за Бога, за безсмъртието на душата, за нравствените задължения на човека. На какво можех да се науча от такъв възпитател? Да говоря френски с парижко произношение, да танцувам майсторски, да се държа добре в обществото, за останалото сега се страхувам дори да помисля... Баба ми, възрастна дама от висшето общество, и другите мои роднини само се любуваха на своето „отракано“ момче и никой не подозираше колко гнусен разврат и всякакви преждевременни мерзости се криеха под красивата ми външност. Когато навърших 18 години, бях вече юнкер в гвардейския полк и помещик, господар на 2000 души, а мой настойник беше вуйчо ми, който майсторски умееше да пилее пари и мен научи на това лесно изкуство. Скоро станах корнет* в същия полк, а след две години се сгодих за княгиня Н., една от първите красавици на времето.

Вече приближаваше определеният за сватбата ден. Но Божият промисъл готвел за мен друга участ: явно, че Господ се е смилил над моята грешна душа.

— Няколко дни преди очаквания брак, на 13 септември ... г., аз се връщах от караул в двореца. Денят беше прекрасен. Освободих своя бърз ездитен кон и тръгнах пеша по Невския проспект. Чувствах притеснение,

необичайна скръб беше стегнала гърдите ми, някакво мрачно предчувствие притискаше душата ми. Когато минавах покрай Казанския катедрален храм, изведнъж реших да вляза вътре. За пръв път откакто се бях родил, ми се прииска да се помоля в църква. Без да зная сам защо, започнах да се моля усърдно пред чудотворната икона на Божията Майка. Молих се за отстраняването на някаква незнана опасност, за щастие в брака си.

На излизане от църква ме спря жена в стара окъсана дреха, с малко дете на ръце. Тя просеше милостиня. Дотогава винаги бях немилостив към бедните, но този път ми стана жал за нещастната жена, дадох ѝ пари и тихо казах: „Помоли се за мен.“ След като продължих пътя си, започна да ми става зле - беше ми ту горещо, ту студено, мислите в главата ми се объркваха. Щом стигнах вкъщи, паднах в безсъзнание, за ужас на моя верен слуга Степан, който беше около мен още от детските ми години и често (но уви, безуспешно!) се опитваше да ме предпази от много лоши постъпки. Какво е станало по-нататък, не помня, само като в сън ми се виждаше, че около мен са се струпали лекари и още някакви други хора, усещах, че страшно ме боли главата и като че ли всичко наоколо се въртеше. Накрая изпаднах в пълно безсъзнание. Това продължило, както узнах по-късно, 12 денонощия, после сякаш се събудих. Чувствах се в пълно съзнание, но нямах сили да отворя очи и да погледна, да отворя уста и да издам някакъв звук, да покажа дори най-малък признак на живот, да помръдна нито един член на тялото си. Вслушах се — над мен се носеше тих глас: „Господ е Пастир мой, от нищо не ще се нуждая; Той ме наставлява на злачни пасбища и на тихи води, подкрепя душата ми, насочва ме по пътя на правдата, заради Своето име. Да тръгна и по долината на смъртната сянка, няма да се уплаша, защото Ти си с мене...“ (Пс. 22:1-4). А от ъгъла на стаята до мен достигна разговорът на двама офицери, с които служехме заедно.

— Жалко за бедния Б. — казваше единият, — рано му беше още... Какво състояние, какви връзки, и годеницата му красавица!

— Е, колкото за годеницата, не е чак толкова жалко — отговори другият - сигурен съм, че тя се канеше да се омъжи за него по сметка. А за самия Б. наистина е жалко, сега няма да има от кого да вземеш назаем, а от него винаги можеше — колкото ти потрябва, и то за дълго...

— Да, той даваше за дълго време, а някои съвсем не му връщаха. А, знаеш ли, като стана дума, сигурно ще продадат конете му евтино. Не е лошо да купим Пардар (това беше най-добрият ми ездитен кон).

Какво е това — помислих си, — нима съм умрял? Нима душата ми чува какво се говори и се върши около мен, около моето мъртво тяло? Значи в

мен има душа? (Бедният грешник, аз за пръв път се сблъсках с тази мисъл.) Не, не може да бъде да съм умрял. Чувствам, че лежа на твърдо, чувствам, че мундирът стяга гърдите ми — значи съм жив. Ще полежа, ще си почина, ще събера сили, ще отворя очи. Колко ще се изплашат и ще се учудят всички!

Изминаха няколко часа. Четенето на псалтира продължаваше. На вечерната панихида се събраха много мои роднини и познати. Първа пристигна моята годеница заедно с баща си, стария княз.

— Ти трябва да имаш скръбен вид, опитай се да заплачеш, ако можеш - каза баща ѝ.

— Не се безпокойте папа, мисля, че умея да се държа както трябва, но да се насилвам да плача — извинете, не мога. Вие знаете, че не го обичах. Съгласих се да се омъжа за него само защото Вие желаете това, щях да се пожертвам заради семейството...

— Зная, скъпа, зная — продължи старецът. — Но какво ще кажат, ако видят, че си безразлична? Тази смърт е за нас голяма неприятност: твоят брак би поправил нашето положение. А сега къде ще се намери такава изгодна партия?

Разбира се, този разговор се водеше на френски език, така че четецът и слугите да не могат да го разберат. Единствено аз чувах и разбирах всичко.

След панихидата моята бивша годеница дойде да се прости с мен. Тя силно притисна лице към изстиналата ми ръка и дълго стоя така, като че ли не можеше да се откъсне от мен. Наоколо говореха: „Колко трогателно, колко го е обичала!“

О, връзки в света! Колко нетрайни и измамни сте вие! Ето каква е била дружбата на моите приятели, ето каква е била любовта на моята годеница! А аз, жалък безумец, я обичах страстно и в нея виждах цялото си щастие.

След панихидата, когато всички се разотидоха, чух над себе си плача на добрия стар Степан. Сълзите му падаха по лицето ми. „На кого ни остави, гълъбче? — нареждаше той. — Какво ще правим сега? Погубиха те твоите приятели с вино и всякакъв разврат, а сега хич не ги е грижа. Само ние, твоите слуги плачем за теб.“ И наистина, бяха плакали за мен, като Степан, всички мои селяни от Я... губерния, живеещи в Петербург с паспорти. Те ме обичаха искрено, защото не ги притеснявах и не увеличавах данъка им. Трябва да си призная обаче, че аз постъпвах така само от безгрижие: имах

пари в изобилие не само за моите текущи нужди, но и за всички безобразия, които ми идваха на ум.

И тъй, ето къде намерих следи на искрена любов — в сърцата на простите хора, на моите крепостни селяни. Разбира се, и това чувство не можеше да се нарече безкористно, но то поне беше нелицемерно.

Настъпи дълга, безкрайно дълга нощ. Започнах да се вслушвам в четенето на псалтира. За мен то беше нещо ново, непознато. Никога дотогава не бях разтварял тази божествена книга.

„Към Тебе, Господи, викам: твърдия моя, не бъди безмълвен към мене, та да не би при Твоето безмълвие да се уподобя на слизащ в гроб. Чуй гласа на моите молби, кога викам към Тебе, кога дигам ръце към светия Твой храм. Не ме погубвай с нечестивци и със злосторници... Господ е моя крепост и мой щит; Нему се уповавахме сърцето ми, и Той ми помогна, и сърцето ми се зарадва; аз ще Го прославя с моята песен“ (Пс. 27: 1-3,7). „Господи, в яростта Си не ме изобличавай и в гнева Си не ме наказвай, защото Твоите стрели се забиха в мене, и Твоята ръка тежи върху ми. Няма здраво място в плътта Ми от Твоя гняв; няма мир в моите кости от греховете ми... Господи, пред Тебе са всичките ми желания и моята въздишка не е скрита от Тебе. Сърцето ми трепери; моите сили ме напуснаха и светлината на очите ми и нея няма у мене...“ (Пс. 37: 1-4, 10-11).

Дълбоко се връзаха в сърцето ми думите на псалмите. Аз ги повтарях мислено и горещо се молех. Целият ми изминал живот се разстилаше пред мене като платно, покрито с всякакви нечистоти. Но в същото време нещо непознато, свято, чисто ме теглеше към себе си. Аз дадох обет да се покая и да се поправа, да посветя целия си останал живот на служение на милостивия Бог, стига само да ме помилва. Но какво ще стане, ако не ми е съдено да се върна към живота? Ако това състояние между живота и смъртта не престане, ако мен, жив мъртвец, ме зароят в земята?

Не мога да опиша всичко, което преживях през тази ужасна, незабравима за мен нощ. Ще Ви кажа само, че на другия ден Степан забеляза на главата ми, между русите ми младежки къдри цял кичур бели коси. Даже и покъсно, когато във въображението ми се рисуваха насън тази нощ, прекарана в ковчега, аз скачах като безумен със сърцераздирателни викове, целият облян в студена пот.

Настъпи утрото и моите душевни страдания още повече се усилиха. Аз трябваше да чуя смъртната си присъда. До мен говореха: „Тази вечер ще

бъде изнесен от дома, а погребението ще бъде утре в Александро-Невската лавра.“

По време на утринната панихида някой забеляза капки пот на лицето ми и обърна внимание на лекаря. „Не — отговори той, — това е изпарение от топлината.“ Хвана ме за ръката и промълви: „Няма пулс. Без съмнение е умрял.“

Неизразимо мъчение е да те считат за мъртвец, да чакаш минутата, когато ще заковат капака на ковчегата, в който лежиш, когато земята ще се посипе отгоре, и да нямаш сили да покажеш, че си жив, нито с поглед, нито със звук, нито с движение. При това аз чувствах, че силите ми са по-малко от вчера... Няма надежда! Ужасно отчаяние ме обхвана, кръвта биеше в главата ми и ми се струваше, че вътрешностите ми се свиват и треперят, а устата ми бяха готови да изригнат потоци от злобни проклетия... Но както се вижда, моят ангел хранител ме пазеше: някакво вътрешно чувство ми подсказваше молитви, съставени от свещените думи, които бях чул, докато лежах в ковчегата.

„Боже мой, помилвай ме, пощади ме, загивам... Скверен съм аз, кая се. Големи и безбройни са моите грехове, но Твоята милост е безмерна. Помилвай ме, Господи, защото костите ми... Твой съм аз, спаси ме...“ — така виках към Господа аз, обхванат от предсмъртни мъки.

Изминаха още няколко мъчителни часа. Аз вече не се молах да ми бъде върнат животът — молах само за лека смърт, която да ме избави от предстоящите страшни мъки. Малко по малко душата ми се успокои от усилената молитва. Ужасът на бавната смърт в гроба ми се струваше вече заслужено наказание. Аз напълно се предадох на волята Божия и желях само едно — прошка за греховете си.

С такива чувства бях изпълнен и по време на последната вечерна панихида, когато хорът пееше над мен: „Образ съм на Твоята неизказана слава, макар и да нося раните на прегрешенията. Помилвай Твоето създание, Владико, и ме очисти по Твоето милосърдие и възделеното отечество ми дарувай, като ме направиш пак жител на рая...“

Панихидата свърши и някакви хора ме вдигнаха с ковчегата. При това те някак си ме разтърсиха и изведнъж от гърдите ми се изтръгна неволна въздишка. Единият от тях каза на другия: „Покойникът като че ли въздъхна.“

— Не — отговори му той. — Така ти се е сторило.

Но гърдите ми сякаш се бяха освободили от спазмите, които ги притискаха. Аз започнах високо да стена. Всички се спуснаха към мен. Лекарят бързо разкопча мундира, сложи ръка на сърцето ми и с удивление каза:

— Сърцето бие, той диша, жив е. Поразителен случай!

Бързо ме пренесоха в стаята, съблякоха ме, сложиха ме на легло, започнаха да ме разтриват с някакъв спирт. Скоро отворих очи и погледът ми попадна върху иконата на Спасителя — същата икона (това разбрах покъсно), която се е намирала на аналоя до главата ми, докато съм лежал в ковчега. Край леглото ми, откъм краката, стоеше Степан и плачеше от радост. До мен беше седнал лекарят и ме увещаваше да бъда спокоен. Той не можеше да разбере моето състояние. Неговата помощ съвсем не ми беше нужна, младият ми силен организъм бързо се възстановяваше. Впрочем, аз съм му благодарен за това, че по моя молба, той забрани да пускат при мен странични хора, под предлог да не безпокоят болния.

Така, в пълна самота, прекарах няколко дни, без да видя нито едно външно лице. Отрада и храна за духа ми бяха божествените песни на Давид. От тях се учех да познавам Бога, да Го обичам и да Му служа.

Много мои познати идваха при мен от любопитство, за да видят оживелия мъртвец. Всеки ден пристигаше бъдещият ми тъст — очевидно се стараеше да не изпусне изгодната партия. Но аз не приемах никого.

Първата ми работа след като оздравях, беше да се подготвя за св. Таинство Причащение с Тялото и Кръвта Христови. Отец N., опитен в духовния живот свещеник, беше мой изповедник. Той ме подкрепи в решимостта да се отрека от света и от всичко, което ме привързваше към него.

Но аз не можах скоро да се избавя от житейските грижи. Преди всичко се отказах от честта да стана зет на знатния стар княз и мъж на прекрасната му дъщеря. След това излязох в оставка, дадох свобода на своите крепостни селяни, разпродадох движимото си имущество и употребих добре своите лични средства, а останалите си имения предадох на законните им наследници. В такива занимания измина цяла година. Накрая, след като се освободих от земните грижи, можах да потърся тихо пристанище и избрах добрата част. Поживях в няколко манастира и накрая се поселих в този, в който сега завършвам дните си. Моя верен Степан освободих и му предложих парично възнаграждение, достатъчно, за да осигури старините му, но той не прие парите и със сълзи на очи ме молеше да не го отправям. Той искаше да умре близо до мен, прекара остатък от живота си в нашата обител и почина, без да приеме монашеско

пострижение. „За мен, недостойния грешник, ли е да бъда монах? — казваше той. — Стига ми, че се удостоих да живея с Божиите раби.“

Почтеният отец Г. завърши разказа си със следните думи: „Над мен Вие виждате опитно дивна проява на Божието милосърдие. За да грабне душата ми и да я изведе от мрачния сън на греха, Благият Човеколюбец допусна да мина през долината на смъртната сянка и просвети очите ми на смъртния одър, за да не заспя с вечна смърт.“

Полицата

Момиченцето се казваше Сара и беше дъщеря на много богати евреи. Освен нея те имаха още пет деца. Семейството живееше в провинцията.

Бащата имаше суров характер и децата се страхуваха от него, боеше се и жена му.

Веднъж, излизайки по някаква работа, той бръкна в джоба на сакото си и извади оттам сгънат на четири лист.

— Ех, не ми се връща сега! Сара, вземи този документ, той е много важен, и го занеси в моя кабинет — спря той дъщеря си, която тъкмо в това време минаваше тичешком край него. — Сложи го на бюрото и го затисни с някоя книга. Само да не го загубиш, че ще ти откъсна главата! — подвикна след нея той.

Сара пусна документа в джоба на роклята си и се запъти към кабинета, но точно тогава по-голямата ѝ сестра я повика, за да ѝ покаже каква шапка ѝ е подарил нейният годеник. Сара разгледа подаръка, а след това видя, че на двора са се събрали съседските деца и започват някаква много интересна игра. И забравила за всичко, тя се затича към тях. Документът остана в джоба ѝ, а тя игра и скача до късно вечерта. После прислужницата отнесе за пране роклята, която беше съблякла преди да си легне, а на сутринта ѝ даде нова.

На закуска бащата попита Сара:

— Къде е документът, който ти дадох вчера?

Чак сега Сара се сети за него. Започнаха да го търсят, но тя знаеше, че е безсмислено: документът беше останал в джоба на роклята, тя не беше го вадил оттам, а роклята беше дадена за пране. Без съмнение хартията се е намокрила и са я хвърлили. Разтреперана от страх, тя призна всичко на баща си. Той я изгледа и натъртено каза:

— Това беше полица за 10 000 рубли. След две седмици трябва да я протестирам. Не ме интересува, че е изчезнала, трябва да я имам. Намери я, където искаш, иначе...

Сара затвори очи от ужас. Баща ѝ никога не заплашваше напразно.

Заредиха се дни на безцелно търсене и мъки. Отначало в търсенето участваха всички домашни, но като се убедиха, че е безсмислено, отказаха се. Сара загуби и сън, и апетит. Престана да играе с децата, криеше се от всички в най-далечните ъгълчета на двора. Най-много обичаше да седи там, където тяхното имение граничеше с малкото дворче на една стара рускиня. Тя живееше в бедна къщурка, нямаше добитък, само една шарена котка бягаше наоколо и зеленчуковата градинка весело се зеленееше. Три ябълкови дървета люлееха клони и храстите с френско грозде буйно растяха. Жената вечно шеташе из бедното дворче, но често оставяше работата, изправяше се в цял ръст и се молеше. По време на молитвата доброто ѝ лице ставаше още по-добро. Много пъти от очите ѝ се стичаха сълзи, но тя не ги забелязваше, а само се осеняваше с кръстния знак. Сара я наблюдаваше през една пролука в оградата. Когато жената се молеше, на нея изведнъж ѝ ставаше леко и радостно, а страхът от баща ѝ изчезваше. Но щом жената спираше да се моли, страшните мисли отново завладяваха Сара и тя се запътваше към реката, за да търси на брега място, откъдето да се хвърли.

Веднъж, когато ѝ бе особено тежко, Сара дойде в любимото си кътче на двора и повтаряйки движенията на жената, се опита сама да се моли. Тя не знаеше как се прави това и като се кръстеше неумело, повтаряше едно и също: „Руски Боже, помогни ми!“ После започна да Му се оплаква от своята беда и пак Го молеше да ѝ помогне. Тя започна да прави това всеки ден, което обаче не ѝ пречеше да ходи на реката, на мястото където беше решила да сложи край на живота си. Бащиното наказание беше за нея по-страшно от смъртта.

Двете седмици изтекоха. Настъпи утрото на съдбоносния ден. Сара не бе мигнала. Щом съмна, тя се облече, погледна сестрите си, които спяха в същата стая и тихо излезе от къщи. Слънцето тъкмо изгряваше, на двора нямаше жива душа — толкова рано всички още спяха. Сара хвърли последен поглед към богатия роден дом, към градината, към големия двор, пълен с външни постройки, и се запъти към портата.

Вдигна резето и решително хвана дръжката. Но какво е това? В дръжката беше пъхнат сгънат на четири лист. Сара го измъкна и машинално го отвори. Полицата!... Нима това е същата полица, която баща ѝ бе дал

преди две седмици?! Та нали тя се беше намокрила в джоба на роклята и я бяха изхвърлили?! Как е попаднала тук?!

Забравила страха от баща си, забравила всичко на света, Сара с вик се втурна в спалнята на родителите си. Рошав и още сънен, бащата грабна от ръката ѝ листа.

— Полицата, същата полица! — извика той така, че го чу цялата къща. - Къде я намери?

Цяла трепереща, Сара разказа всичко. Бащата пак заразглежда документа. Всичко беше наред, нямаше за какво да се заяде човек, само по нещо едва доловимо той се различаваше от загубения — като че ли хартията беше малко по-друга или почеркът... В къщата всички се събудиха и се насъбраха в спалнята, радостни и възбудени. Само Сара не се радваше така, както всички — някакво ново чувство за нещо велико и неразбираемо преливаше в душата ѝ. Тя пак се усамоти в своето кътче на двора.

— Ти направи това, руски Боже — шепнеше тя и не ѝ се прибираще вкъщи, искаше ѝ се да седи тук в тишината и да мисли за този необикновен Бог, Който се смили над нея и извърши чудото.

Същия ден бащата на Сара протестира полицата и си получи парите. В къщата бе шумно и весело.

След това събитие Сара много се промени: стана по-сериозна, по-мълчалива. Мисълта за руския Бог не ѝ даваше мира. Но тя знаеше, че за да се доближи до Него, трябва да се кръсти. Събра кураж, отиде при свещеника и го помоли да я кръсти. Той отказа:

— Вие, госпожице, сте още непълнолетна и без съгласието на родителите Ви нямам право да направя това.

Сара се огорчи и отиде при друг свещеник. Той също ѝ отказа, отказа ѝ и трети. Лесно им беше да казват: „със съгласието на родителите“. Сара отлично разбираше, че ако заговори с родителите си за това, отговорът ще бъде само един — проклятие. Баща ѝ и майка ѝ бяха ревностни евреи, дядото - равин. Те бяха едни от най-уважаваните и богати семейства в града, бащата постоянно правеше дарения на синагогата, а у дома строго изпълняваха всички изисквания на юдейската вяра.

Във вълнения и тайни молитви към руския Бог измина цяла година. От една приятелка Сара научи, че недалеч от града има женски манастир.

— Иди там и помоли игуменията да те кръстят — посъветва я приятелката.

Сара реши да предприеме тази стъпка и да скъса със семейството си. „Скоро ще стана на 16 години, не съм малка, все някак ще преживея — Господ ще ми помогне.“

Сара събра всички пари, които нейният баща ѝ беше давал от време на време, някои свои вещи, измъкна се тихо от къщи през нощта и отиде на гарата. Качи се на влака — манастирът се намираше на няколко километра от железопътната линия. После тръгна към него пеша, защото се боеше да не привлече вниманието, ако наеме файтон. Как да стигне, ѝ бе обяснила приятелката, която неведнъж беше ходила там с баба си.

По пътя Сара имаше късмет — срещна богомолки, които отиваха натам и те ѝ обясниха как да намери игуменията.

С разтуптяно сърце прекрачи Сара прага на игуменските покои. Една млада послушница я огледа с любопитство и отиде да съобщи за нея. От вълнение Сара едва се държеше на краката си: „Боже, помогни ми! Боже, помогни ми!“ - шепнеше тя, обърната към иконата. В молитвата си не чу как се отвори вратата, как влезе игуменията, спря се и започна да гледа новодошлата. Най-сетне, усетила продължителния ѝ поглед, Сара се обърна, протегна ръце към нея и разплакана падна в нозете ѝ.

Игуменията дълго разговаря с нея. Разказът на Сара трогна отзивчивото ѝ сърце, но тя не можеше да реши сама въпроса за кръщението. Остави девойчето в покоите си и веднага замина при епископа. Той беше пламенен и решителен: „Кръстете момичето, майко, и го оставете при вас, иначе у дома ѝ ще я затрият. Направете го без да се разчува. Ако дойдат родителите, не им давайте момичето, а ако вземат да заплашват — изпратете ги при мен.“

Изпълниха всичко това, а когато дойдоха роднините ѝ, казаха каквото бе поръчал владиката. Минаха години. Сара не напускате манастира, където бе намерила пристан, стана една от сестрите в обителта и пое по трудния монашески път. После прие велика схима и живя дълги години.

Този разказ тя предала на един свещеник, който го разказал на мой приятел, а той — на мен.

Изцеляването на атеиста

При преподобни Сергей в Троице-Сергиевата лавра се стичат хора от всички краища на Русия. С мъки, скърби, печали, болести, с радост, с благодарност...

Веднъж сред множеството поклонници в Троицкия катедрален храм влезе висок снажен мъж на средна възраст. Пред мощите на преподобния се нижеха жени и мъже, старци и деца, често се мяркаха черните униформени кители на учениците от духовните семинарии. А този човек не си отиваше, стоеше близо до раката — до иконата на св. Николай, и не помръдваше. Вече няколко пъти се сменяха монасите при мощите, а той все стоеше с наведена глава. Ако някой се вгледаше в него, сигурно щеше да забележи, че той плаче. Висок, широкоплещест, красив човек стои и плаче, без да обръща внимание на хората около себе си.

Малко преди да затворят храма, той се приближи към дежурния и му каза, че много би искал да се срещне с настоятеля на храма, архимандрит Николай.

И ето каква история му разказал:

Евгений — така се казвал човекът — за първи път попаднал в Троице-Сергиевата лавра преди малко повече от две години. Той бил кадрови офицер, подполковник, и с някои колеги дошъл по работа в Сергиев Посад. Вечерта отишли, както се изразил, „на разходка“ из лаврата. Вече затваряли Троицкия храм, но те измолили да им покажат храма. Започнали да разпитват отец Николай за историята на лаврата, за смисъла на монашеския живот и, разбира се, за преподобни Сергей.

Настоятелят на храма подробно отговарял на всички въпроси. Но най-вече разказвал за св. Сергей, за неговото детство, за основаването на манастира, за многобройните чудеса на светеца по време на неговия живот и след кончината му. Отец Николай особено се стараел да привлече вниманието на гостите с множество поразителни случаи на изцеления при мощите на преподобния и след молитва към него. Той привеждал най-неочаквани и трогателни примери. Но колко са слепи очите ни и колко безчувствени са сърцата ни! Ние гледаме и не виждаме, слушаме и не чуваме, не можем и не искаме да повярваме. Така и те — внимателно и с интерес слушали, задавали въпроси, но не могли да разберат — какво отношение има всичко това към нас днес? Те най-вече се удивлявали на това, че изобщо на света има някакви-си монаси, които живеят в тази лавра. Да, всичко това е много красиво, но то няма никаква връзка с живота, как може да се живее с това? Да, това, вероятно, е история, археология, култура — каквото искаш,

много е интересно, но да твърдиш, че всичко това е било и е така... Дали е било наистина?

Горе-долу така разсъждавали в себе си Евгений и неговите приятели.

Дълго си говорили военните с отец Николай. Те не спорели — те просто не можели да разберат как може да има такива странни мъже, които водят такъв странен живот зад тези древни стени.

Всичко било много интересно, но било време да се връщат към реалния живот.

На излизане от храма, Евгений кой знае защо се забавил, внезапно се обърнал, бързо отишъл до раката с мощите на преподобния и неочаквано за самия себе си казал на ум: „Свети Сергий, ако съществуваш, ако ме чуваш, направи така, че да се разболея за две години. Казват, че тук мнозина се изцеляват от най-тежки болести, а пък аз искам да се разболея!“

Евгений излязъл от храма, заедно с приятелите си благодарил на отец Николай за оказаното внимание и си тръгнал.

Когато се върнал на работа, Евгений сред множеството дела съвсем забравил за пътуването. А и защо да го помни? Малко ли музеи е виждал през живота си?

След няколко дена Евгений сякаш настинал, но карал болестта на крак. Нищо не казал на жена си — мислел, че е простуда. Бил силен и спокоен човек - защо да тревожи близките си за някаква глупост, ще мине. Но му ставало все по-зле и по-зле. Главата го боляла, кършели го ставите, тялото му горяло. Той търпял, не отивал в медицинската санчаст, само си мислел: „Брей, каква хрема!“ Дотогава той боледувал само от хрема.

След още няколко дена намерили Евгений в безсъзнание на пода в неговия кабинет. Когато дошъл на себе си, видял белия таван, после огромните изплашени очи на своята любима съпруга. Искал да протегне ръка към нея, но сякаш нямал тяло. „Какво е това — рекъл си, — каква е тая работа?!“ Но не можел нито да стане, нито дори да се помръдне.

Колко дни и нощи прекарвали така заедно — той, лежейки неподвижно, а тя — винаги до него — така и не помнел. Най-учудващото било, че Евгений не изпитвал такова непоносимо отчаяние, каквото преживявала жена му. Той бил потресен от станалото, но не чувствал подтиснатост и безизходност. Евгений утешавал жена си както можел, а самият той си

казвал: „Трябва да се борим! Това не може да остане така. Това е някаква нелепост. Ще се борим!“

Евгений бил уволнен в запаса по болест. След като лежал година и половина в най-различни болници и центрове, най-накрая се върнал у дома. Роднините и приятелите вдигнали на крак всички познати и непознати лекари и професори, доставяли нечувани лекарства от чужбина.

Състоянието на Евгений почти не се променило. Той можел само в полулегнало положение да чете. Прокарвал ръце по тялото си — навремето силно, а сега неподвижно и безпомощно — и се чудел: „Какво значи това?“

По съвет на свои приятели Евгений започнал да изучава източна гимнастика. Изучил всички дихателни упражнения и концентрации и изпълнявал всички достъпни нему препоръки. Евгений бил много дисциплиниран и акуратен човек. След като изчел цялата налична литература по източни гимнастики и медицина, се заел със старателно изучаване на руските народни лекарствени средства. Жена му носела редки книги, рецепти, събирала билки, пътувала за съвет при много известни знахари.

Но Евгений все така лежал. Събуждал се, стриктно изпълнявал различните упражнения и четял, четял, четял. Една пролетна неделна утрин Евгений се събудил необикновено щастлив. „Може би съм се побъркал“ — казал си той. Наоколо било съвсем тихо. През тънките пердета върху неговата постеля падал топъл слънчев лъч.

Евгений искал по навик да започне да се занимава със своите упражнения, но изведнъж почувствал, че не може. За цялото време на боледуването такова нещо никога не му се било случвало. Неочаквано го налегнала смазваща скръб и отвращение към всички упражнения, към самия него, към неговите неподвижни нозе и към тези пердета на прозорците. „Не мога повече!“ — искал да извика той, но сякаш някой го стискал за гърлото. — „Не мога, не мога повече, Господи, какво е това!“ — И за първи път Евгений заплакал, заридал, завикал: „Не мога повече-е!...“ Вратата широко се отворила, тичешком влязла жена му, прегърнала главата му и заедно заплакали. „Знаеш ли — прошепнала тя, - ще отида на църква. Съседката ми каза, че днес е празник — Пасха. Толкова отдавна боледуваме, а нито веднъж не съм отишла на църква!“

Евгений равнодушно ѝ казал: „Иди“. Той се наплакал и сякаш окаменял от скръб. Изведнъж съвсем ясно осъзнал, че вече няма никаква надежда. Той никога няма да стане на крака. Никога! Искало му се да умре.

Жена му се върнала от църква препълнена с нови и необикновени впечатления. Те сякаш си сменили ролите. До този момент Евгений винаги я утешавал, привеждал ѝ невероятни примери, цитирал източни и западни мъдреци, шегувал се — с една дума, държал се. А ето че сега той напълно се променил — загубил надежда, загубил сякаш и самия себе си. Жена му говорела, говорела, била някак просветлена, пълна с някакви надежди, а той държал ръката ѝ и си мислел: „Свършено е!“

Евгений престанал да чете. Книгите в стаята му се сменили — на масичката до леглото му се появили календари, жития на светци, Евангелие. Но той дори не вземал в ръка тези книги с кръстове по кориците. Кръстовете му напомняли за смъртта. А след нея? Било му все едно. Жена му нещо му разказвала, споделяла възхищението си, в речника ѝ се появили нови думи: отец, бдение, молебен. Той я слушал невнимателно, гледал любимото измъчено лице и си мислел: „Свършено е!“

В събота вечер жена му отишла на църква. Евгений останал сам. Все пак той бил мъжествен човек — не се озлобил, не се дразнел на жена си за нейната радост, не я ревнувал от неочакваното ѝ увлечение по Църквата; той горещо я обичал. Евгений лежал сам в празния апартамент. Чувствал се подтиснат и започнал да плаче. Напоследък той често плачел, когато оставал сам. Било му жал, че ще умре. Понякога му било съвсем безразлично, но сега му станало така мъчно и болно, че той, стискайки зъби, лежал и стенел. Като се успокоил малко, погледнал към масичката с книгите, равнодушно взел най-горната и започнал да прелиства „Житие на преподобни Сергей Радонежки чудотворец“.

Древни стени, куполи, рака с мощи... нещо познато! Сергей, Сергей... Та той е бил там! И гледайки снимката на сребърната рака, Евгений си спомнил топлата пролетна вечер, колегите, монасите в черни раса, тихия полумрак, разноцветните огънчета над раката, дългия разговор. Да, те бяха стояли именно там!

— Евгений! — чул той.

„Сигурно жена ми е забравила да затвори вратата и някой е дошъл“ — помислил си болният.

— Ставай, Евгений, ти си здрав!

До леглото му стоял човек. Евгений го гледал, но не можел да познае кой е той. Такъв познат никога не е имал нито сред съседите, нито сред приятелите. Стар човек с бяла брада и дълга тъмна дреха.

— Ставай, ставай, Евгений!

Непознатият го гледал право в очите. Евгений почувствал как цялото му същество се изпълнило с нова сила. Станал от леглото.

— Евгений, — чул той отново ласкавия глас. — Днес се навършват точно две години. Помниш ли?

Старецът се движел безшумно, вече бил на другия край на стаята.

— Вече си здрав — били последните думи, които Евгений чул от него.

Изтичал в антрето. Никой. Вратата била заключена отвън. Когато жената на Евгений се върнала, заварила го на пода на колене пред разгърната книга. Тя се спуснала към него, защото решила, че е паднал от леглото. Погледнала го в очите и едва го познала — той я погледнал със светли, някак неземни очи, мълчаливо станал, изправил се, прегърнал я, а после заедно с нея паднал на колене пред книгата. От отворените страници ги гледал преподобни Сергей, Радонежки чудотворец — стар човек с бяла брада, облечен с дълга тъмна дреха.

„Преподобни отче наш Сергей, моли се на Бога за нас!“ — с радост и трепет шепнели те.

Ето по какъв чуден начин Господ призовал към вярата в Христа Евгений и неговата съпруга.

Този необикновен случай ми го разказа архимандрит Никодим, населник на Свято-Троицката Сергиева лавра, бивш надзорник на Троицкия катедрален храм, където почиват мощите на преподобни Сергей.

Покаянието на един комсомолец безбожник

Из спомените на княгиня Н. В. Урусова

От детство имах близка приятелка — Н. В. Тя беше малко по-голяма от мен и се омъжи две години по-рано. В първата година (от брака) ѝ се роди син — Владимир. От самото си раждане момчето беше забележително със своите големи черни тъжни очи и необикновено кротък характер.

На втората година тя роди още едно момче — Борис, което също беше забележително още от появяването си на белия свят, но, напротив, със своя изключително неспокоен характер и живост.

Владимир винаги беше пръв ученик. След като завърши Московския университет, постъпи в Духовната академия и беше ръкоположен за дякон, а след това за свещеник през 1917 г.

Владимир встъпи в пътя, към който се стремеше и за който беше избран от Бога още от самото си раждане. Енориашите му се отнасяха към него с уважение и любов. През 1924 г. той и родителите му бяха изселени в Твер, без право да напускат града. Те трябваше постоянно да се намират под наблюдението на ГПУ. През 1930 г. Владимир беше арестуван и разстрелян в Москва.

Другият брат, Борис, още в началото на революционното брожение се поддаде на пропагандата, постъпи в комсомола, а след това, за голяма скръб на своите родители, стана член на Съюза на безбожниците. Приживе отец Владимир се стараяше да го върне при Бога, молеше го да се опомни и вероятно много се е молил за душата на брат си, но така и не успя да го разколебае. През 1928 г. Борис стана председател на Съюза на безбожниците в гр. Петропавловск, Казахстан, където замина след като се ожени за една девойка комсомолка, също безбожница.

През 1935 г. дойдох за няколко дена в Москва, където случайно срещнах Борис. Той радостно се хвърли към мен с думите: „Господ по молитвите на моя брат, отец Владимир, който вече е на небето, ме върна при Себе Си!“

Ето какво ми разказа Борис:

— Когато се венчахме (което все пак направихме по настояване на нашите родители), майката на моята невеста я благослови с Неръкотворния образ на Спасителя и каза: „Само ми обещавайте, че няма да изхвърлите иконата. Макар сега да не чувствате нужда от нея, само не я изхвърляйте!“ Нямахме никакво отношение към иконата и тя лежеше в един сандък с ненужни неща в бараката.

След година ни се роди момченце. И двамата много искахме да имаме дете и бяхме безкрайно щастливи, но детето се роди слабо и болно от туберкулоза на гръбначния мозък. Бяхме успели някак си да спестим пари и не жалехме средства за лекари. Всички те обаче казваха, че в най-добрия случай, при подходящи грижи и лежейки постоянно в гипсов корсет, момчето може да доживее до 6-годишна възраст. Тогава заминахме за Казахстан, надявайки се на по-добрия климат. Там аз станах председател на Съюза на безбожниците и гонех Църквата.

Момчето беше вече на 5 години. Здравето му все повече и повече се влошаваше. До нас стигна слух, че в Петропавловск се намира на

заточение прочут професор по детски болести. От нашето селище трябваше да се пътува около 25 километра с каруца до най-близката железопътна гара. Имаше само един влак за Петропавловск на денонощие. Момченцето беше съвсем зле и аз реших да замина и да поканя професора у дома. Когато пристигнах на гарата, влакът замина пред очите ми. Бях закъснял с няколко минути. Какво да правя? Да остана още едно денонощие и да чакам, а там жена ми е сама и представи си, че детето умре без мене? Реших да се върна обратно. Пристигам и заварвам следната картина: майката на колене пред креватчето риде, прегърнала изстиващите крачета на детето...

Местният фелдшер току-що си беше отишъл, след като казал, че това са последните минути на рожбата ни. Аз седнах до масата срещу прозореца, хванах главата си с двете си ръце и се предадох на отчаяние. И изведнъж виждам, като най-вече, как се отварят вратите на бараката и оттам излиза покойният ми брат отец Владимир. В ръцете си, с лице към нас, държи нашата икона на Спасителя. Аз онемях — виждам го как се приближава, как дългите му руси коси се развяват на вятъра, чувам как отваря входната врата, чувам стъпките му. Целият се вцепених и станах студен като мрамор. Той влезе в стаята, приближи се към мен, мълчаливо ми подаде иконата в ръце и изчезна като видение.

Не мога да предам с думи какво изпитах, но веднага изтичах в бараката, намерих иконата в сандъка и я сложих върху детето. На сутринта то беше съвсем здраво. Повикахме лекуващите лекари, а те само вдигаха рамене. Свалиха гипса. Нямаше никакви следи от туберкулоза. Тогава разбрах всичко. Разбрах, че има Бог, разбрах, че брат ми се е молил много за мен.

Веднага заявих, че напускам Съюза на безбожниците и не криех станалото с мен чудо. Навсякъде разказвам за станалото с мен и призовавам към вяра в Бога. Незабавно заминахме в Подмосковието при моите родители, където те се бяха заселили след приключване на заточението им. Кръстихме сина с името Георги.

* * *

Простих се с Борис и повече не го видях. Когато отново пристигнах в Москва през 1937 г. разбрах, че след като беше кръстил сина си, беше заминал с жена си и детето в Кисловодск, в Кавказ. Борис навсякъде открито говорел за своето заблуждение и спасение. След година, въпреки цветущото си здраве, той неочаквано починал и лекарите не могли да определят причината. Болшевиките го бяха ликвидирали...

Барнаулското чудо

Истинска история, станала в гр. Барнаул, Алтайския край

Аз бях безбожница, силно и страшно хулех Бога, гонех светата Църква, водех греховен живот и на земята бях съвсем мъртва духом. Но милостивият Бог не остави Своето създание да погине и ме призова към покаяние.

През 1962 г. заболях от рак и боледувах 3 години. Не лежах, а работех и се лекувах при земните лекари, надявайки се с тяхна помощ да оздравея. Похарчих голяма част от своето имущество за земните лекари, но както някога кръвоточивата жена от Евангелието, изцеление от тях не получих. Изцели ме небесният Лекар, нашият Господ Иисус Христос. През последните 6 месеца от болестта си съвсем отслабнах, не можех даже да пия вода: щом изпиех малко, започвах веднага да повръщам. Постъпих в болница и тъй като бях видна атеистка, заради мен повикаха от Москва професор (Израил Исаевич Нейман) и решиха да ми направят операция. Това стана в 11 ч. през деня на 19 февруари 1965 г. Когато ме разрязаха, аз умрях. Самият процес на отделяне на душата от тялото не почувствах, само изведнъж видях тялото си отстрани, така както виждаме някоя вещ до нас. Душата ми стоеше между двамата лекари и аз с ужас гледах болното си тяло. Целият ми стомах беше в ракови разсейки, тънките черва също. Стоях и си мислех: „Как така сме две? Аз едновременно стоя и лежа.“

После извадиха всички мои вътрешности на масата и започнаха да търсят дванадесетопръстника, но от него беше останала само някаква течност — гнила слуз. Лекарите казаха: „Не е имало повече с какво да живее, всичко е разложено, изгнило, не е останало нищо здраво.“ А аз продължавах да гледам с ужас и все си мислех: „Защо сме две? Защо аз и стоя, и лежа?“

После лекарите небрежно проснаха моето тяло и затвориха корема ми със скопки. Казаха, че то трябва да се даде на младите лекари за упражнения и го откараха в моргата, а аз вървах след него и не преставах да се чудя защо сме две.

В моргата лежах покрита с чаршаф до гърдите. После дойде брат ми с моя малък син. Той беше на 6 години, казваше се Андрюша. Моето момче дотича до мен и започна да ме целува по челото, като непрекъснато плачеше и говореше: „Мамо, защо умря? Аз съм още малък, как ще живея без тебе, нямам татко, а сега и ти умря?!“

Аз го прегръщах и го целувах, но той не ме забелязваше. А аз виждах всичко, виждах как плачеше и брат ми. После изведнъж се намерих вкъщи. Там дойде свекърва ми, майката на моя първи, законен мъж, с когото се бяхме разделили, защото той беше вярващ. И започнаха да делят моите

вещи (аз живеех богато, но богатството си бях натрупала с нечист живот). Сестра ми избираше най-хубавите неща, а свекърва ми я молеше да остави нещо за детето. Но сестра ми не ѝ даде нищо, а започна да се кара със свекърва ми и ѝ каза: „Момчето не е от твоя син и ти не си му роднина.“ Когато се караше със свекърва ми, видях наоколо бесове, които скачаха и се радваха. После излязоха и заключиха къщата. Сестра ми понесе към дома си огромен вързоп.

В миг аз се намерих във въздуха. Учудих се, че летя като на самолет, чувствам, че някой ме държи, летя и никого не виждам, но се издигам все по-високо и по-високо. Озовах се над Барнаул. След това и градът изчезна и стана тъмно, сетне около мен започна да просветлява и стана съвсем светло. Светлината беше неизказана, така ярка, че не можех да гледам. Поставиха ме на една малка площадка, голяма около метър и половина. Видях и дървета, те бяха дебели и имаха много красиви листа, различни на цвят. Между тях имаше малки нови къщички, но аз не знаех кой живее в тях. После на същата тази ливада видях красива и пищна зелена трева и си помислих: „Къде ли се намирам — в село или в град? Не се виждат нито заводи, нито фабрики и дори пътища. Какво ли е това място, мислех си аз, и кой живее тук? Няма никакви хора...“

На запад видях врати, които по формата си напомняха царски двери в храм. Сиянието, което излъчваха, беше толкова силно, че ако можеше да се сравни със сиянието на злато или някакакъв друг скъпоценен метал, то той би изглеждал като черен въглен.

Изведнъж от изток към мен се приближи Жена, много красива, висока на ръст, в дълга дреха от брокат. Тя пристъпваше толкова леко, че дори тревата не се мачкаше под нозете ѝ. Заедно с Нея вървеше юноша, който стигаше до раменете ѝ. Той закриваше лицето си с ръце и много плачеше — искаше нещо от нея, но аз не чувах какво ѝ говореше. Помислих си, че е Неин син и Я осъдих за това, че е така безсърдечна към него. Той толкова плаче, а Тя не изпълнява молбата му. След това си рекох: „Ще попитам тази жена къде се намирам“. Когато Тя се приближи до мен, юношата се хвърли в нозете ѝ и силно заплака — молеше Я за нещо. Тя му отговори, но аз не можах да разбера какво. Поисках да Я попитам къде съм. В това време Тя сложи кръстообразно ръце на гърдите си, издигна очи към небето и каза: „Господи, къде да пратя тази душа, след като е такава?“

Тогава аз силно се разтреперих: разбрах, че съм умряла, че душата ми е на небето, а тялото ми е останало на земята — значи имам душа! Помислих си също, че имам много грехове и сега ще трябва да отговарям за тях, и започнах горчиво да плача. Тогава чух глас: „Върни я обратно на земята заради нейния баща. Неговите добри дела достигнаха до Мен и

непрестанните му молитви Ме склониха към милост.“ Едва тогава разбрах, че жената е Света Богородица, а юношата, който Я умоляваше — моят ангел пазител. А Господ продължаваше да говори: „Не можех повече да гледам нейния страшен, богохулен живот. Поисках да я изтрия от лицето на земята без покаяние, но баща ѝ измоли от Мене милост.“ След това Той каза на Жената: „Покажете ѝ какво е заслужила.“

За миг аз се намерих в ада. По мен запълзяха страшни змии с огнени езици и други ужасни гадини. Наоколо се носеше нетърпим смрад. Змиите се впиваха в мен, а червеи — по-дебели от човешки пръст, започнаха да влизат в устата, ноздрите и ушите ми, като при това ми причиняваха такава нетърпима болка, че аз започнах да крещя с неестествен глас. Но помощ и милост там нямаше откъде да получа. Изведнъж се появи жена, умряла при аборт, която молеше за пощада. Но Господ ѝ отговори: “Спомни си как живееше на земята. Не искаше да знаеш за Мен, убиваше децата си в утробата и на другите говореше, че не трябва да се увеличава бедността, че децата са излишни. Сега и Аз не те познавам. И знай, че за Мен няма излишни същества, Аз давам всичко на всички, и имам всичко достатъчно за Моите създания.“ След това Господ ми каза: „Аз ти изпратих болест, за да се покаеш и да се обърнеш към Мене, а ти до края на живота си Ме хулеше. Сега и Аз не те познавам.“

После всичко се завъртя и аз отново полетях. Видях как земята се приближава, видях нашата църква, над която по-рано се подигравах. Вратите на църквата се отвориха и от нея излезе свещеник в бели одежди. Господ ме попита: „Кой е това?“ Аз отговорих: „Нашият свещеник, о. Николай Вайтович.“ Гласът продължаваше: „Ти казваше, че той е тунеядец. Но той не е тунеядец, а труженик, истински пастир, а не наемник. И знай, че колкото и малък да е неговият сан, той служи на Мен, на Господа, и ако свещеник не прочете над теб разрешителна молитва, Аз няма да ти простя.“ След това аз започнах да моля: „Господи, върни ме на земята, аз имам малко дете.“ Господ отговори: „Зная, че имаш малко момче. Жал ли ти е за него?“ Аз потвърдих: „Жал ми е.“

„На теб ти е жал само за него, а Аз имам толкова чеда, че не могат да се изброят. И на Мен Ми е хиляди пъти повече жал за вас, колкото и да е несправеден вашият път... Аз все чакам кога ще се събудите от греховния сън, кога ще се покаете. Спасявайте се, спасявайте душите си. Молете се, остава малко време. Скоро ще дойда, молете се.“

“Господи, аз не зная как да се моля.“

„Ценна е тази молитва, която се казва от чисто сърце, от дъното на душата. Кажете: „Господи, прости ми!“ Молете се чистосърдечно, със сълзи, и такава молитва ще Ми бъде приятна.“

Тогава се появи Небесната Царица, Която аз наричах Жена. Двете с Нея се озовахме на същото равно място, където стоях в началото и аз се осмелих да Я попитам: „Има ли при вас рай?“

Господ каза: „Покажете ù рай.“

Небесната Царица прокара над мен ръка и ми каза: „За вас „раят“ е на земята, а тук ето какъв е „раят“ за грешниците.“ Тя повдигна нещо като покривало или завеса и аз видях отляво да стоят черни обгорели хора, подобни на скелети. Те бяха безброй и от тях се носеше смрад. Дори сега, когато си спомням, усещам тази нетърпима смрад и се боя да не попадна пак там. Те всички стенеха, гърлата им бяха пресъхнали, молеха за вода, поне капка да им подаде някой. Стана ми страшно, когато казаха: „Тази душа идва от земята, от нея се носи приятна миризма.“

На земята на човека е дадена свобода и време, за да получи рай и ако той не се потруди там заради Господа и за спасението на душата си, негова неизбежна участ ще бъде това място.

Небесната Царица посочи злосмрадните и черни хора и каза: „И при вас, в земния „рай“ е ценна милостинята, даже тази вода, с която тук могат да се напият. Затова давайте милостиня, както сам Господ е казал в Евангелието: „Ако някой даде даже чаша студена вода в Мое име, няма да загуби наградата си...“

След това аз отново попаднах в ада. Там мъките бяха още по-страшни от тези, които изпитвах първия път. Намерих се сред мрак и огън. Към мен се спускаха бесове с листове хартия, на които бяха написани всички мои грехове. Те ми ги показваха и викаха: „Ние сме тези, на които ти служеше на земята.“ Аз четях моите лоши дела, написани с едри букви, и се ужасявах. От устата на бесовете излизаше огън, те ме биеха и ме мъчеха, а аз виках от непоносима болка. Когато огънят ги осветяваше, виждах всички около себе си. Душите на грешниците бяха страшни — мършави, с опънати шии, с изпъкнали очи. Те ми казаха: „Ето, и ти дойде при нас, ти си наша другарка, ще живееш с нас. Както ти живя на земята, така живеехме и ние — никого не обичахме, блудствахме, гордеехме се, хулехме Бога и никога не се каехме. А тези, които грешаха като нас, но се каеха чистосърдечно, даваха милостиня, помагаша на бедните и ходеха на църква са там, горе.“ Аз треперех от страх, струваше ми се, че цяла вечност

съм на това място, беше ми страшно тежко, а те продължаваха: „Ти ще живееш с нас и ще се мъчиш навеки, както и ние.“

Тогава се появи Божията Майка и стана светло. Лукавите духове изчезнаха, а душите на грешниците започнаха да молят Небесната Царица: „Не ни оставяй тук, така се мъчим, вода няма ни капка, а горещината е непоносима.“ Те проливаха горчиви сълзи. Божията Майка също плачеше и им казваше: „Вие живеете на земята и не Ме призовавахте, не търсехте помощта Ми и не се каехте, не се молехте на Моя Син и Бог. Сега и Аз не мога да ви помогна, не мога да престъпя волята на Моя Син, а Той не може да престъпи волята на Своя Небесен Отец. Не мога да се моля за вас. Ще помогна само на тези страдалци, за които се моли Църквата или техните близки, и на тези, които са извършили някои добри дела.“

Когато бях в ада, ми даваха да ям червеи, живи и умрели, отвратителни, вонящи. Даваха ми ги, а аз виках: „Как ще ям такова нещо?“

Тогава ми казаха: „Нали не спазваше постите, когато живееше на земята? Не ядеше ли месо? Но това не беше месо, а червеи.“ После ние започнахме да се издигаме нагоре, а тези, които бяха в ада силно завикаха: „Майко Божия, не ни оставяй!“

Отново стана тъмно и отново се намерихме на онова равно място. Небесната Царица сложи ръце на гърдите Си и запита: „Как да постъпя с нея, къде да я пратя?“ Отговорът беше: „Пусни я на земята“.

И аз полетях към земята. Видях автомобилите на Барнаул, хората, които вървяха по улиците. Ето го и площада с новия пазар. Стигнах земята. Беше един часа и половина на обяд. Тръгнах към моргата. Тя беше затворена, но аз влязох и видях моето мъртво тяло. Главата ми висеше, ръката ми — също. От едната страна ме притискаше тялото на друг мъртвец. Не зная как душата ми влезе в тялото, само почувствах студ, обърнах се настрана, свих силно коленете си и ги притиснах към лактите. В това време внесоха мъртвец с отрязани от влака крака. Аз отворих очи и всички избягаха от страх. След това дойдоха двама лекари и двама санитарии. Лекарите наредиха веднага да ме закарат в болницата. Там се събраха много лекари и започнаха да загреват тялото ми. Беше 23 февруари 1965 г., 4 часа следобед. На тялото ми имаше 8 шева — 3 на гърдите, останалите на ръцете и краката, защото младите лекари се бяха упражнявали върху мен. Когато ме стоплиха, отворих очи, а след 2 часа заговорих. Постепенно започнах да идвам на себе си. Поставиха ме на система, а на 12-тия ден ми донесоха закуска — палачинки със сметана и кафе. Аз отказах да ям. Санитарката уплашена избяга, аз привлякох вниманието на всички в

отделението. Скоро дойдоха лекари и започнаха да ме разпитват защо не искам да ям. Аз отговорих: „Днес е петък, няма да ям блажно.“

И започнах да разказвам къде съм била и какво съм видяла. Казах, че тези, които не спазват постите и постните дни — сряда и петък, ядат червеи и всякакви нечистотии, а всички грешници, които не са се покаяли пред свещеник, ги очаква адът със змии. Лекарите ту бледнееха, ту се изчервяваха, а всички болни слушаха с внимание. След това дойдоха още много лекари и други хора и аз на всички разказвах какво съм видяла и чула. Казах също, че сега нищо не ме боли. След това милицията пропъди народа, а мен ме преместиха в друга болница. На следващия ден ме сложиха на операционната маса. Главната лекарка Валентина Василиевна Алябиева махна скобите, отвори раната и каза: „Защо са рязали човека? Тя е съвсем здрава.“ Аз попитах какво ми е, каква е моята болест, а тя отговори: „Всичките ви вътрешни органи са здрави и чисти като на дете.“ Скоро дойдоха и лекарите, които ми бяха направили първата операция. Те казаха: „Всичко в нея беше изгнило, а сега е съвсем здраво!“ Аз отговорих: „Господ яви над мен Своята милост, за да живея и да разказвам на другите. Той махна в мен гнилото, а ми даде всичко добро и здраво. Сега ще разказвам на всички, докато съм жива.“ После запитах главния лекар д-р Нейман: „Как можахте така да сбъркате?“ А той ми отговори: „В теб нямаше здраво място... Всевишният те е преродил“. Аз казах: „Ако вярвате, че е така, то кръстете се и се венчайте“. Лекарят, който беше евреин, почервеня. Аз добавих: „И живеете така, както е угодно на Бога.“

Когато излязох от болницата, повиках свещеника, над когото се подигравах, разказах му всичко и се причастих със св. Христови Тайни. Свещеникът направи водосвет и освети моя дом... И сега аз, грешната Клавдия, с помощта на Небесната Царица се старая да водя християнски живот. От цялата страна при мен идват хора и на всички разказвам какво се случи с мен... Слава на Господа Бога! Съветвам всички да живеят по християнски, според Божиите заповеди. Амин.

гр. Барнаул, Алтайския край, ул. „Н. Крупская“, № 96.
Клавдия Никитична Устюжина.

Част II. „Смъртта е възраждане за живот“.

Московският митрополит Филарет се явява след смъртта си

Ето какво разказал на моя приятел И.А.Ч. един много стар лекар:

„Един ден аз седях в кабинета си в пълно съзнание. Състоянието ми нямаше нищо общо нито със сън, нито с дрямка. Внезапно в единия ъгъл

на стаята започна да става светло. В появилата се светлина видях да се очертава фигура на човек. Това беше монах, невисок на ръст, доста слаб, на главата с бял клобук с митрополитски кръст.

Аз се разтреперих от страх. Монахът се приближи до мен и аз чух гласа му: „Защо трепериш? Боиш ли се? Аз съм твой роднина, Московският митрополит Филарет. От всички мои близки само ти си още жив и само ти можеш да ми помогнеш да възстановя гроба на моята майка. Сега той е изравнен със земята. Надгробната плоча и кръстът се пазят около храма при гробището. Цяла е и плочата с надписа. Ти трябва да отидеш при председателя на гробищната църква и да направиш така, че гробът да бъде напълно възстановен.“

Изпаднах в голямо вълнение. Мислите ми се объркваха. Започнах да разпитвам митрополита точно на кое място около храма се пазят плочата и кръстът. Той съвсем определено ми описа къде мога да ги намеря. Съобщи ми и текста на надписа върху надгробната плоча. След нашия разговор образът на митрополита сякаш се стопи в пространството.

Скоро след това аз отидох при председателя на гробищната църква и му предадох молбата на митрополит Филарет. Но той се отнесе скептично към моето видение и отказа да предприеме каквото и да било за възстановяването на гроба.

Не след много време митрополит Филарет ми се яви отново и настоя да изпълня молбата му. Каза ми, че ще дойде при мен още веднъж, вече преди смъртта ми. „Аз ще те придружавам в отвъдния свят, когато умреш“ — добави той.

След това повторно посещение аз успях чрез настоятеля на Троице-Сергиевата лавра да изпратя изложение до патриарха. След като го получи, той ме повика при себе си и започна подробно да ме разпитва за явяването на митрополит Филарет. Между другото той попита: „Колко време приблизително продължи първото явяване на митрополита и Вашият разговор с него?“

Отговорих: „Мисля, че около 15 минути. Тогава бях много смутен, не ми бяха ясни много от неговите указания и трябваше няколко пъти надълго да го разпитвам.“

След разпореждането на патриарха гробът на майката на митрополит Филарет беше напълно възстановен. И кръстът, и надгробната плоча се намериха точно на мястото, посочено от владиката.

Удивително беше и това, че текстът на надписа върху надгробната плоча съвпаднаше дословно с този, който ми каза покойният митрополит.“

Необикновена помощ от отвъдния свят

Необикновеният случай, за който ще ви разкажа, стана около седмица и половина преди празника Успение Богородично, през нощта на 6 август 1925 г. (ст. ст.)

Още месец преди този ден се чувствах страшно зле — не физически (за мен това няма особено значение), но поради вътрешни душевни преживявания. А към края на юли, преди да се случи това събитие, моите вътрешни страдания достигнаха връхната си точка. Просто не можех да си намеря място и не виждах никакъв изход от положението, в което се намирах. Само този, който е изпитвал жестоките угризения на събудилата се в него съвест, може да разбере как се чувствах тогава.

Но да не говоря повече за това. Човекът, на когото посвещавам моя разказ, прекрасно знае всичко. Достатъчно е да кажа, че мисълта за самоубийство, макар да съзнавах огромната греховност на такава постъпка и всичките ѝ ужасни последици, все по-често се появяваше в главата ми. Напразно се стараех да я пропъдя — аз съм вярваща, дълбоко вярваща. Но тази мисъл тогава ми се струваше единственото средство да се избавя от душевните терзания, които изпитвах. И ето, един прекрасен ден, или по-точно нощ, твърдо реших да я изпълня на дело. Като средство за това избрах влака, защото нямах отрова или някакъв друг, по-малко отвратителен начин да свърша със себе си. Трябва да кажа, че страдах от безсъние и често заспивах едва към 4-5 часа сутринта, а понякога оставах будна и цяла нощ. Не можех нито да чета, нито да работя и най-често прекарвах времето си в празно седене, с поглед, втренчен в една точка. Тази нощ аз бях заета със същото — седях на стола до масата, с лице обърнато към вратата. Само умът ми не дремеше, а трескаво работеше в определената насока. Реших, че няма да доживея до сутринта. Часовникът удари два пъти.

Изведнъж сред дълбоката тишина, която царуваше в къщата, на вратата на моята стая се почука. Бях твърде заета с мислите си, за да се учудя или още повече — да се изплаша, и спокойно казах: „Влезте“.

Вратата се отвори и на прага се появи младо момиче, облечено в бели дрехи, с тъмни коси и очи. За мен тя беше съвсем непозната — виждах я за първи път. Като се приближи до масата, момичето каза:

— Здравейте, Оля.

— Здравейте, какво обичате? — учудено запитах аз.

Тя седна на стола срещу мен и известно време помълча, като ме гледаше право в очите. Погледът на тъмните ѝ очи беше ласкав, кротък и някак си необикновено спокоен. В сърцето ми се надигна лошо чувство. Аз не обичам да нарушават моето уединение, а тя влезе изведнъж, безцеремонно и сега не желае да отговори на въпроса ми. (Нека Бог ми прости тези мисли, но те наистина се появиха у мен)...

— Какво желаете? — отново попитах аз. — Коя сте Вие?

— Почакай, не бързай да се сърдиш — чух в отговор. — Аз съм Вера, дъщерята на твоя духовен отец.

Злото чувство веднага изчезна. Да се запозная с дъщерята на моя духовен отец — това беше много приятно за мен.

— Много се радвам — казах аз, — но какво Ви води при мен така късно? И как влязохте, кой Ви отвори, аз не чух никакъв шум.

— Как влязох и кой ми отвори вратата, това ще разбереш после. А защо дойдох, ще ти кажа веднага.

Тя помълча малко и продължи:

— Дойдох да те спася. За какво мислиш сега? Какво искаш да направиш? Опомни се, Оля!

Аз я гледах учудено.

— Какво Ви засяга това, което искам да направя? — студено казах аз. - Това си е моя работа. Ако сте дошли да удовлетворите любопитството си, напразно сте се трудили. Вие сте дъщеря на моя духовен отец, но това съвсем не Ви дава право да мислите, че ще бъда с Вас така откровена, както с баща Ви.

Вярна на себе си, аз наговорих куп дързости и едва ли не оскърбления на съвсем непознат човек.

— Хайде, не се сърди — каза Вера, като се усмихна ласкаво. — Все едно, аз всичко знам — подчерта тя. — И не съм дошла при теб от любопитство, а за да ти помогна.

От тези думи съвсем се разсърдих.

— Не ми е нужна Вашата помощ, а и какви глупости говорите, че знаете всичко. Откъде може да знаете? Кой Ви е казал? Не може да е отец Йоан. Самият той не знае, аз нищо не съм му казвала!

— И все пак знам. Не ми ли вярваш? Слушай!

И тя започна да говори. Разказа ми почти целия мой живот, напомни някои случки и факти, станали в ранното ми детство, за които съвсем бях забравила. Разказа епизоди, за които ме е страх да си спомня и които въпреки това ме преследваха неотстъпно и създаваха в душата ми ад. Разказа един случай, свидетелят на който отдавна е в гроба и следователно можех да го знам само аз — разказваше с най-тънки, ужасяващи подробности, сякаш се беше случило вчера. Тя не пестеше боите, излагаше фактите в цялата им грозна голота. Нарисува ярка картина на целия ми „прекрасен“ живот и аз, слушайки разказа ѝ, отново преживях това, което ми се струваше, че отдавна е потънало в миналото. О, наказанието за моята дързост беше твърде голямо! Ако можех тогава да записвам всичко, което разказваше тя! Самата аз не бих го разказала по-добре. Моето безкрайно удивление премина в страх и накрая ме обзе панически ужас. Докато траеше целият ѝ разказ, тези чувства непрестанно се редуваха. Удивление от това, че тя всичко знае, страх и трепет, които предизвикваше самата тя като необикновено явление и най-сетне — ужас от нарисованата картина, от съзнанието, че е невъзможно да получи прошка от Бога. Накрая не издържах и едва не заплаках.

— Стига, за Бога, стига! Защо разказвате всичко това? Аз го знам. Тежко ми е да го слушам!

— Сега вярваш ли ми?

— Вярвам, вярвам, само млъкнете!

Но тя не спря, а продължи по-нататък. Разказа как, при какви обстоятелства се запознах с о. Йоан, повтаряше неговите думи, цитираше цели изречения за греха на самоубийството, които никой не бе чул и се отнасяха само за мен. Разказваше как живеех, след като се срещнах с него, разказа всичките ми мисли, описа всичките ми чувства, всичко — до последния ден, до последната моя мисъл.

— Тежко ти е, виждам — завърши тя. — Затова и дойдох. За да ти помогна.

— Как можете да ми помогнете? — запитах аз.

— Не ми говори на „Вие“, няма нужда. Ще ти помогна с каквото мога. Преди всичко изхвърли от главата си мисълта за самоубийство. Помисли си какви времена са сега, кого ще учудиш? Врага ли? Но той тъкмо това и чака!

— Така казваше о. Йоан! — извиках аз, като си спомних, че той ми бе казал същите думи.

— Да, татко ти казваше това и аз го повтарям.

— Вера, скъпа! — простенах аз.- Но какво да правя? Научи ме!

— Моли се!

— Но нима Бог ще ме чуе?! Нима ще ми прости?!

— Безумно момиче, виж! — и тя протегна ръка към вратата. Очите ѝ заблестяха.

Аз погледнах и замръзнах на мястото си. Пред мен, там, където беше вратата, се издигаха три кръста. Бях поразена и не можех да произнеса нито дума.

Най-сетне Вера заговори:

— Какво виждаш?

— Христос, разпънат на Кръста и до Него двамата разбойници.

— Виждаш ли благоразумния разбойник?

— Виждам.

— Той е бил грешен, много грешен. Но какво казал: „Спомни си за мен, Господи, когато дойдеш в Царството Си“. И какво му отговорил Господ: „Днес ще бъдеш с Мене в рая.“ Нали вярваш, че е било така?

— Да, вярвам! — казах аз.

Тя спусна ръка и кръстовете изчезнаха.

— И не ти ли стига това? Или ти си по-грешна от разбойника? Моли се, моли се!

— Не мога да се моля, нещо ми пречи.

-Това е врагът! Бори се!

— Нямам сили, измъчих се! — вече не говорех, а едва шепнех.

— Иди при татко, той ще ти помогне.

Аз мълчах.

— Нима той малко е направил за тебе? Нали благодарение на него живееш, вярваш?

— Той не ме обича.

— Обича те, както обича всички. Как можеш да се съмняваш в това? И ти го обичай, както аз го обичах. Татко е добър.

Тя сложи ръце на гърдите си и загледа някъде нагоре, над главата ми. Лицето ѝ странно се промени, очите ѝ заблестяха. Стана ми страшно.

— Какво виждаш, Вера?

— Виждам татко! — тихо каза тя.

Не издържах и заплаках. Тя сложи на главата ми ръката си — беше съвсем лека — и дълго говореше нещо. Думите: „Обичай татко, както аз го обичах“ повтори няколко пъти. А аз през сълзи можах само да кажа: „Обичам го като теб, дори може би още повече“. И тогава изплаках цялата си скръб и изведнъж ми стана леко.

— Слава Богу — усмихна се Вера. — А ти казваше: „Какво да правя?“ Понататък за теб ще бъде светло, светло...

— В манастир ли ще отида? — неволно се изтръгна от устата ми. — Само че дали ще бъде скоро?

— Не се безпокой, ще постъпиш в манастир и там ще носиш моето име, чу ли?

— Да — промълвих аз.

— Ето, виждаш ли, успокои се, а казваше: как ще ми помогнеш. Сега прощай, време е да си отивам.

— Вера, как така? — сепнах се аз. — Няма ли да те видя повече?

— Ако искаш, ела ми на гости заедно с татко. Ще се радвам.

— Нима вие не живеете заедно? — учудих се аз.

— Не.

— Не живееш ли на вилата?

— Не.

— Къде тогава?

— Татко знае, той ще ти каже. Иди при него. Поздрави го от мен. Сега прощавай, сестрице.

Вера така ласкаво каза тези думи, че сълзите отново бликнаха от очите ми. Тя стана и се приближи до мен, взе ръката ми. Стори ми се, че се докоснах до коприна. Тя ме гледаше.

— Как ще си отидеш сама? Аз ще те изпратя — казах ѝ.

— Не, не трябва.

— Вера, кажи ми все пак как дойде при мен? Как ме намери? И сега е нощ, къде ще отидеш?

— После ще разбереш — някак загадъчно каза тя.

— Благодаря ти.

Тя ми отговори:

— Не на мен благодари. Някой се е помолил за теб. Не зная кой, но неговата молитва е силна и бързо стига до Бога. Прощавай, моли се и си спомняй за мен.

Това бяха последните ѝ думи. След това тя тръгна към вратата, безшумно я отвори и излезе. Искях да стана, да отида след нея, но не можах — сякаш бях прикована към стола. Не помня колко време прекарах така, изцяло под впечатление от преживяното. Едва когато се разсъмна, дойдох на себе си и започнах да разсъждавам.

Докато Вера беше при мен, аз бях напълно уверена, че пред мен стои жив човек, но след като малко отдъхнах и се опомних, започнах да се

съмнявам. Може ли жив човек да отвори така безшумно вратата, може ли да дойде тук от Москва в 3 часа през нощта, когато няма никакви влакове?

Спуснах се към входната врата. Тя беше заключена. Хванах се за главата. Какво беше всичко това? За халюцинация явлението беше твърде продължително. Че не беше сън — в това бях уверена... Тази нощ аз съвсем не спях, а и не можех да заспя на стола — това никога не ми се беше случвало. Сутринта старицата, която живееше в съседната стая, ме попита с кого така дълго съм разговаряла през нощта. Казах ѝ, че съм чела стихотворения на глас. Разбира се, не ми повярваха. Кой четете нощем стихотворения? Решиха, че съм говорила насън. Но аз не можех да им разкажа всичко, което се бе случило, още повече, че и самата не разбирах добре какво беше това.

Как можеше да се обясни това явление? Коя беше Вера? Наистина ли беше дъщеря на о. Йоан? Аз не познавах всичките му деца. Ние винаги сме живели в Соколники и помня, че той имаше няколко момичета, но коя от тях беше Вера, съвсем не знаех. Тази Вера, която дойде при мен, аз никога не бях виждала и наистина не я познавах.

Дълго размислях как да постъпя. Да разкажа ли на о. Йоан, или не? Как ще се отнесе той към моя разказ? Няма ли да му се стори неправдоподобен, няма ли да каже, че ми се е присънило? Накрая реших да попитам вуйчо си. На моя въпрос, дали о. Йоан има дъщеря на име Вера, той отговори, че е имал такава дъщеря, но тя отдавна е умряла. Тогави ми стана страшно. И веднага разбрах, че не мога да не разкажа всичко на о. Йоан. Той трябваше да го знае. А как ще се отнесе към станалото, това не е моя работа. Самата аз не се съмнявам, че при мен беше дошла душата на Вера.

Оля.

Собственоръчно свидетелство на протоерей Йоан Кедров

Аз, долуподписаният, най-недостоеен протоерей Йоан Кедров, свидетелствам в името на нашия Господ Исус Христос: Авторката на това писмо, след преживяното от нея, поиска фотографии — отделни или групови, където да се намира покойната Вера. Дадох ѝ групови снимки на повече от 110 души, начело със светейшия патриарх Тихон, направена още на 19 август 1919 година, и Олга Ивановна веднага, без никакво затруднение, разглеждайки лицата, безпогрешно посочи Вера и каза: „Ето тя беше при мен!“

Според желанието на явилата се Вера всички ние — моето семейство и Олга Ивановна Калмикова — отидохме на другия ден на Пятницките гробища, където е гробът на покойната.

Слава Богу за всичко!

Москва,

Подпис: о. Йоан Кедров.

Покойният приятел на Мичурин*

Разказ на Н.А.О.

Аз живеех в един град с Иван Василиевич Мичурин и потвърждавам достоверността на описаното по-долу.

Това се случи по време на Първата световна война.

Иван Василиевич Мичурин живееше тогава в малък дом, разположен сред обширна овощна градина. Нощем в градината пускаха кучетата, които през деня държаха вързани.

Една нощ неочаквано на вратата се почукало. Иван Василиевич, учуден, че някой е дошъл така късно и че кучетата са го оставили да влезе, се доближил до вратата и запитал:

— Кой е там?

— Аз съм, Фьодор... Отвори, Иван Василиевич!

Иван Василиевич познал гласа на своя добър познат Фьодор, който бил мобилизиран на фронта, и отворил вратата. Пред него стоял самият Фьодор, облечен във войнишки шинел.

— Имам към теб една молба, Иван Василиевич. Иди, моля те, при моите роднини и им кажи, че днес ме убиха на фронта. Дойдох тук, но не ме пуснаха да отида при тях. А ти иди и им кажи да не скърбят за мен.

След това Фьодор станал невидим. Иван Василиевич отишъл при неговите роднини и им разказал всичко, но те не му повярвали. След седмица обаче получили съобщение, че Фьодор е бил убит на фронта в същия ден, когато душата му се беше явила на Иван Василиевич.

Умрялото момиченце и професор Розанов

В началото на XX век в Москва живееше известният професор хирург Владимир Николаевич Розанов. Веднъж той приемаше болни в дома си. След поредния пациент в кабинета влезе момиченце на 10-12 години с розова рокличка и панделка на главата.

— Докторе — обърна се то към Владимир Николаевич, — мама е много зле, има нужда от помощ веднага. Много Ви моля, елате — и каза адреса си.

Владимир Николаевич се учуди и от необикновената премяна на момиченцето, и от настойчивостта, с която то го молеше да посети майка ѝ. Той обеща да дойде веднага и момиченцето си отиде.

На излизане от кабинета Розанов каза на пациентите в приемната да го изчакат, тъй като му се налага спешно да посети майката на момиченцето, което току-що беше влязло при него.

— Какво момиченце? — учудиха се болните. — Никой не е влизал, нито е излизал от Вашия кабинет и ние недоумявахме с кого разговаряте.

При тези думи Владимир Николаевич се учуди още повече и забърза към адреса, който му беше дало момиченцето.

В квартирата той завари суматоха.

— Докторе, колко добре, че дойдохте! Кой Ви съобщи, че толкова сте ни нужен? — смаяно заразпитваха домашните.

Те го въведоха в хола, където лежеше една жена в пълно безсъзнание, почти без признаци на живот.

А на масата беше положена малка покойница — момиченцето с розовата рокличка и панделката, с което В.Н. бе говорил преди малко в кабинета си...

„Смъртта е възраждане за живот“

Вуйчо ми Иван Алексеевич Беляев, брат близък на моята майка, по професия беше военен лекар. Необикновено красив, той се отличаваше с дълбока вяра, смирение и кротост. Цялата си енергия влагаше в изпълняването на Божиите заповеди.

Когато стана лекар, той се стараеше всеки ден да ходи на църква, за да се помоли в Божия храм, където винаги присъства Христос: Дето са двама или трима събрани в Мое име, там съм аз посред тях (Мат. 18:20) — казва

Господ. С една дума, вуйчо бе истински православен християнин. Когато учех в института, той ме навестяваше, носеше ми подаръци и разговаряше с мен само на духовни теми. Изобщо, мен, своята племенница, която бях останала половин сирак (баща ми беше починал отдавна), той обсипваше с бащинско внимание.

През 1905 г., по време на Руско-японската война, вуйчо работеше в лазарет. Там с него работела и една млада медицинска сестра, дъщеря на генерал, истинска красавица. Тя толкова се влюбила във вуйчо ми, че му каза:

— Иван Алексеевич, ако не се ожените за мен, ще се самоубия. Не мога да живея без Вас.

— Но аз нямам намерение да се женя — отвърнал той.

— Е, ако ми кажете, че решението Ви е окончателно, няма да съм сред живите.

Като чул за тази трагична опасност, вуйчо ми написал писмо на майка си. Съдържанието на писмото било следното:

„Мамо, една медицинска сестра, с която работим заедно в болницата, така се е влюбила в мен, че ми каза, че ако не се оженя за нея, ще се самоубие. А аз въобще не искам да се женя. Посъветвайте ме как да изляза от това трудно положение.“

Майката отговорила на сина си:

„Пожали я, Ваня, ожени се за нея.“

Сватбата станала. Но ето че на фронта избухнала тежка епидемия. Иван Алексеевич бил назначен в лазарета с болни от петнист тиф.

След известно време той се заразил и умрял.

Когато вестта за това стигнала до младата му жена, която така горещо го обичала, тя, макар и вярваща, изпаднала в отчаяние, защото все още не била стигнала до дълбока молитва и пълно упование на Божия промисъл.

Един ден, както седяла в стаята си, изведнъж вижда да влиза мъжът ѝ, нейният любим Ваня. От радост тя скочила, забравяйки напълно, че е умрял. Гледа, той отива до масата, взима молив, хваща го и започва да пише. Миг след това изчезнал.

Жена му грабнала написаното: „Това е неговият скъп почерк, той беше при мен, видях го. О, Боже, благодаря Ти!“ — радостно възкликнала тя.

Ето какво ѝ написал Иван Алексеевич:

„Смъртта е възраждане за живот, за онзи живот, в който няма смърт.“

И досега тя пази като светиня тази бележка, написана от нейния мъж, който ѝ се явил след смъртта си.

От този момент вярата ѝ укрепна и се задълбочи.

Случай от живота на един лекар

Баща ми, доктор С.Б.В., ни разказваше следния интересен случай из своя живот от времето, когато още е бил млад лекар:

„... Бях стипендиант в университета. Майка ми имаше 18 деца. Баща ми беше човек „не от този свят“ и ние живеехме бедно.

Когато завърших университета, за да си отработя стипендията, ме изпратиха, както се казва, вдън земя — в един край, където вилнееше петнист тиф. По същото време майка ми се разболя от смъртоносна болест. Получих телеграма, но не ме пуснаха да отида при нея. До смъртното ѝ легло през цялото време била по-голямата ми сестра Таня, вече девойка за женене. Преди смъртта си майка ми я помолила:

— Таничка, погребни ме, мила, във венчалната ми рокля. Тя е осветена. С нея се венчах, с нея искам да легна в гроба.

Таня се разридала:

— Мамичко, не умирайте, аз съм вече за женене, а имаме още толкова много невръстни братя и сестри.

— Такава е Божията воля, не тъгувай. Господ ще ви помогне. А молбата ми за роклята изпълни.

— О, не се съмнявайте, ще изпълня всичко, както ми поръчахте.

Няколко дни по-късно майка ни се поминала. Отново ми пратиха телеграма, но поради разрасналата се епидемия от петнист тиф пак не ме пуснаха у дома, тъй като бях лекар и бивш стипендиант. Върнах се вкъщи едва след два месеца.

Влязох в нашата градинка. Беше лято, слънцето грееше — два часа следобед. Вървя и си мисля: как ли се справя Таня с домакинството, слушат ли я малките? Как ли е татко? Трудно му е сега, здравето му е крехко, средствата ни са оскъдни. За мама не зная защо в този момент не мислех.

Изведнъж виждам: по пътеката право насреща ми върви тя. Какво е това, халюцинация ли? Илюзия ли? Плеснах се по челото. Не, жива е и се приближава към мен. Дели ни само още една крачка. Спрях се изумен, а мама заговори:

— Серьожа...

— Мамо, та нали Вие сте умряла...

— Това нищо не значи, Серьожа, аз сега съм по-жива отколкото когато бях с вас. Неслучайно ти се явявам — Господ ми позволи да го сторя. Жал ми е за Таня. Тя не изпълни последното ми желание, макар че обеща: не ме погребва във венчалната ми рокля, дожаля ѝ. А аз се страхувам за душата ѝ. Нареди, Серьожа, още днес да дадат тази рокля на някой просяк. Не си мисли, че на мен тази рокля ми е нужна. Нас там ни обличат — всекиго различно, в зависимост от вярата и добродетелите.

— Майко, каква рокля, не разбирам. Вие сте умряла, а аз Ви виждам жива. Сигурно съм полудял...

— Не се тревожи, Серьожа, не се вълнувай, аз съм жива, умряло е само тялото ми, и то временно, до всеобщото възкресение. А за роклята Таня сама ще ти разкаже. Кажи, че ѝ прощавам, само роклята още днес да бъде дадена на някой просяк.

Майка ми ме погледна нежно, прекръсти ме с широк кръст и добави:

— Ще възмъжееш, Серьожа, ще се ожениш, ще ти се родят деца. Възпитвай ги в християнската вяра, в любов към Православната Църква. За когото Църквата не е майка, за него Бог не е баща.

Още веднъж ме прекръсти и стана невидима. Развълнуван влязох вкъщи и - право в стаята на Таня.

— Таня, сестричке, току-що видях мама жива и говорих с нея.

— Как така жива, как така си говорил? Сигурно ти се е присънила? Не се смущавай, и аз я сънувах два пъти.

— Не, Таня, не насън, наяве, ей сега, тук, в нашата градинка на пътеката я срещнах. И знаеш ли какво ме учуди? Тя каза, че не си изпълнила нейното желание да я положиш в гроба с венчалната ѝ рокля. Така ли е наистина? Кажи ми, Таничка.

Таня пребледня и се разплака.

— Да, Серьожа, дожаля ми да сложа в гроба тази рокля. Тя е копринена, аз съм за женене, а сам знаеш колко сме бедни. Никой освен мен не знаеше, че мама ми беше казала да я облека във венчалната ѝ дреха. О, колко съм поразена, че тя сама ти се е явила от оня свят и ти е казала това!

— Не само това ми каза, Таничка, но ми поръча да ти предам, че се тревожи за душата ти, че не си сторила добре, като си обещала на умиращата си майка да изпълниш последната ѝ молба, а после ти е дожаляло за роклята.

Таня горчиво се разплака:

— Виновна съм, Серьожа, виновна съм!

— Не плачи, Таничка, мама заръча да ти кажа, че ти прощава. Само че още днес роклята трябва да се даде на някой просяк.

Тя явно се поуспокои като разбра, че мама ѝ прощава и живо каза:

— Но как, Серьожа, ще дадем роклята на просяк, когато нито един просяк няма да дойде при нас — всички знаят колко сме бедни сега?! Баща ни е болен, потънали сме в дългове, аз едва се справям с домакинството и със сирачетата.

— Не, Таня, щом мама заръча още днес да дадем нейната дреха на просяците, значи някой ще дойде. Извади от сандъка венчалната рокля на милата ни майчица. Виждаш как тя и от онзи свят се грижи за нас.

Таня извади роклята и я сложи на масата.

Не бяха минали и два часа, когато на градинската портичка се почука. Влезе един старец и със сълзи на очи се примоли:

— Подарете заради Христа някаква дреха! Нямам в какво да облека моята правнучка, за да я венчая.

Веднага дадохме венчалната рокля на майка ни.

Предотвратеното самоубийство

Това се случи през 1921 г. Имах една колежка, млада жена. Тя се привърза много към мен и споделяше с мен своите мисли и чувства, макар на години да бях по-млада от нея. Независимо от външното щастие — мъжът ѝ я боготвореше, майка му, което рядко се случва, направо я носеше на ръце, да не говорим колко много я обичаше шестгодишната им дъщеричка, тя често ми казваше, че изпитва някакво неудовлетворение, мъка, предчувствие за нещо, което трябва да направи, нещо, заради което ѝ е даден животът.

Стана така, че напуснах Москва за няколко месеца и няха никакви вести за нея.

На връщане от гарата тръгнах направо към къщи и, заета с личните си работи и предстоящата среща с близките си, никак не мислех за нея. Внезапно пред очите ми изникна нейният образ, а в мен прозвучаха думите: „Вие съвсем ме забравихте, елате у нас, още сега елате“.

Озърнах се и видях, че ако завия, само след няколко пресечки ще стигна до тях. Неволно подчинявайки се на нейния призив, тръгнах към дома ѝ. Позвъних веднъж, втори път — никой не отвори. Взех да чукам. Най-сетне отвори мъжът ѝ. Попитах вкъщи ли е В.

— Вие се подигравате с мен! — развика се той. — Тя умря преди повече от месец.

Като научи, че не съм била в Москва и идвам от гарата, той се успокои, разказа ми за смъртта ѝ и ми призна, че моето идване му е попречило да изпие отровата, която вече била пред него. Аз му разказах защо съм дошла. Унищожихме отровата. Моят разказ го потресе и той обеща повече да не мисли за самоубийство, а да се моли за В. и за себе си.

Не съм го виждала оттогава, но научих, че две години по-късно се е оженил и е щастлив.

А по повод смъртта на В. той ми разказа, че и тримата се разболели от петнист тиф. Особено тежко боледувало момиченцето. Лекарите смятали състоянието ѝ за безнадеждно. Най-леко от всички прекарала болестта В. Тя вече била на оздравяване и се грижела за мъжа си и дъщеря си. Като чула присъдата на лекарите, цяла нощ молила Господа да спаси живота на дъщеря ѝ и да вземе в замяна нейния.

Молитвата ѝ била чута. Лекарят, който дошъл на другата сутрин, бил поразен, като видял момиченцето здраво, а майката — на смъртно легло. Тя починала същия ден.

„Вас няма да ви разстрелят...“

Разказ на отец Георгий

За да разбереш по-добре моя разказ, трябва отначало да направя малко отклонение.

Някога аз бях игумен на Мещенския манастир, който се намирал в Калужка губерния. По манастирски работи често ми се налагало да отивам в Калуга. При едно такова пътуване аз вървях по улицата и изведнъж виждам: около голям хубав дом стои жена, наметната небрежно с топъл шал и като че ли някого очаква. Като ме видя, тя бързо се приближи до мен и ми се поклони. Лицето ѝ беше бледо и на него се четеше такава скръб, че веднага всичкото ми внимание се насочи към нея. Тя ми каза:

— Отче, мъжът ми умира, не мога да го оставя задълго. Той трябва по-скоро да се причасти. Не ми отказвайте, моля Ви, елате при нас!

За щастие аз носех със себе си св. Дарове. Тя ме заведе къщи. Видях мъжа ѝ — наистина съвсем болен, няма дълго да живее. Изповядах го и го причастих. Той беше в пълно съзнание. Поблагодари ми и каза:

— Имам голяма скръб. Аз съм търговец, случи се така, че трябваше да заложа къщата си. Вече няма как да я откупя и след два дни ще я продадат на търг. Сега умирам и оставям семейството си на улицата.

Стана ми жал за него.

— Не скърбете — казах му. — Може би Господ ще даде някак да Ви помогна.

Отидох веднага на пощата и повиках по телеграфа един мой духовен син, също търговец.

Още вечерта той седеше в моята стая в хотела. Веднага разбра каква е работата и когато продаваха дома на търг, успя да вдигне цената до 25 хиляди рубли. Домът беше купен от общината, от получените пари 7 хиляди отидоха за погасяване на залога, а останалите 18 хиляди бяха внесени в банката на името на жената на умиралия търговец.

Аз отложих за малко връщането си в манастира и след всичките парични операции отидох при болния, за да му разкажа, че нещата са се уредили благополучно. Той беше още жив, благодари ми, че съм спасил семейството му от бедност и същата вечер умря. Не останах за погребението, защото бързах да се върна, а после, поради разни събития, така и забравих за него.

Изминаха много години... Аз бях арестуван и затворен в килията на осъдените на смърт, където заедно с мен се намираха още 37 души. Почти всяка нощ идваха при нас и отвеждаха на разстрел по 5-6 човека. Накрая останахме седем.

През деня към мен се приближи пазачът на килията и ми прошепна:

— Гответе се, отче, днес получих заповед за всички вас. Тази нощ ще ви откарат.

Предадох на затворените заедно с мен думите на пазача. Трябва ли да разказвам какво се надигна в душата на всеки един от нас! Макар и да знаехме, че сме осъдени на смърт, тя все пак стоеше на прага, а сега щеше да го прекрачи...

Нямайки сили да остана в килията, аз сложих епитрахила си и излязох да се помоля в глухия коридор, който нямаше прозорци. Молих се и плаках така, както никога в живота си. Сълзите ми бяха толкова обилни, че намокриха копринената бродерия на епитрахила и боите потекоха на разноцветни струйки.

Изведнъж видях пред себе си непознат човек. Той ме гледеше съчувствено, а после ми каза:

— Не плачете, отче, вас няма да ви разстрелят.

— Кой сте Вие? — учудено попитах аз.

— Вие, отче, сте ме забравили, но при нас добрите дела не се забравят - отговори човекът. — Аз съм същият търговец, който Вие някога причастихте в Калуга.

Търговецът се скри от очите ми и веднага след това в каменната стена на коридора сякаш се образува пролука, така че аз можех да видя през нея края на гората, а във въздуха над нея моята покойна майка. Тя кимна с глава и ми каза:

— Да, Егорушка, вас няма да ви разстрелят, а ние ще се видим с тебе след десет години.

Видението изчезна и аз отново се намерих пред глухата стена, но в душата ми беше Пасха! Бързо се върнах в килията и казах:

— Братя, благодарете на Бога! Нас няма да ни разстрелят, повярвайте на думите на свещеника! (Аз разбрах, че и търговецът, и майка ми говореха за всички нас).

Голямата скръб в нашата килия се превърна в неудържима радост. Повярвах ми и започнаха да ми целуват кой ръцете, кой раменете, кой ботушите. Ние знаехме, че ще останем живи!

Измина нощта, а призори ни преместиха в друг, временен затвор, където разпределяха. Оттам аз попаднах в затвора Бутирка, а скоро след това при една амнистия бях освободен и през последните години живеях в Данииловския манастир. Шестимата затворници, които бяха в една килия с мен, станаха мои духовни чедра.

След няколко години отново ме арестуваха и ме изпратиха на заточение тук, в Каратюба, където ние с теб сега седим и разговаряме.

Част III. „Дивен е Бог в Своите светци“

„Стани и вдигни иконата!“

Моята прабаба живеела в своя чифлик в Ярославска губерния. Краката ѝ били парализирани и повече от 10 години тя лежала неподвижна.

В ъгъла на стаята, над главата ѝ била окачена Владимирската икона на Св. Богородица, към която тя често се обръщала с молитва в своето страдание.

Един ден чула звук, сякаш нещо паднало на земята, а след това глас: „Стани и я вдигни!“ Огледала се — наоколо нямало никой. „Сигурно така ми се е сторило“, помислила си тя. Но ето че отново чула същите думи: „Стани и я вдигни!“ Обхванал я страх и удивление: „Как мога да стана, когато вече толкова години лежа неподвижно?“ Тогава за трети път чула същите думи, изречени строго, като заповед: „На тебе казвам, стани и я вдигни!“

Изведнъж тя почувствала в себе си сили, станала от леглото и тръгнала натам, откъдето чула гласа.

И какво да види? Иконата — тя била нарисувана на обикновена дъска, без обков, но била много красива, образът изглеждал като жив — лежала на пода, счупена на две части.

Изпълнена със страх и трепет, болната се навела, вдигнала иконата и допряла двете части, които се съединили. Но тъй като не успяла да ги съедини точно, едната страна от образа на Св. Богородица останала по-нагоре от другата, в знак на стореното чудо.

Оттогава моята прабаба оздравяла, а иконата била занесена в църквата и от нея започнали да се извършват чудеса.

Неочаквана радост

Цариград, 1921 г. Надя и аз живеем в една полутъмна стая, прозорецът на която гледа към тоалетната. Ние сме емигрантки, избягали от Русия. Надя има мъничък син, когото успя да даде в приют, а аз нямам никого. Мъжът ми беше убит в брониран влак и сега съм сам-сама в целия свят. Всичките ми вещи са разпродадени, аз и без това почти нямах такива, и живея със средствата на Надя. Сега обаче и тя, и аз нямаме нищо и вече три дни не сме яли. Само потопим пръст в солта, посмучем малко и легнем на широкия общ креват. Надя понякога си намира работа, защото знае чужди езици, а аз не зная и никой не ме взема... Затова пък мнозина се опитват да ни купят и двете сме така наплашени от наглостта на хората около нас, че се боим от всички и помолихме нашата хазяйка — дебела стара туркиня, да не пуска при нас никого. Дори адреса си никому не даваме — толкова се боим. Нали наскоро едва не ни продадоха в публичен дом наши съотечественици и случайно един френски офицер ни спаси.

Как ми се иска да умра! Надя вярва в Бога и в това, че животът ни непременно ще тръгне по-добре. Аз също вярвам в Бога, но Той ни е забравил. Омръзва ми да лежа, омръзват ми тези мръсни стени и макар да се боя от града, ставам, обличам единствения си костюм и излизам на улицата. Вървя и се олюлявам от слабост, но все пак на открито ми е по-леко. Изведнъж някой ме хваща за ръката. Коля! Това е приятелят на моя мъж от бронирания влак. Здрависваме се, разказваме един на друг скърбите си. Той предлага да ме заведе при един негов познат търговец, който е отворил ресторант за емигранти и там да помоля да ме назначат на работа.

— Ех, докато се намери работа, ние с Надя ще умрем от глад, вече три дни не сме яли нищо! — изтървавам се аз.

— Мария Николаевна, и Вие мълчите?! Ето, вземете! — Коля развълнувано ми подава една лира.

— А имате ли още? — питам аз.

— Като че ли не — свива се Коля.

— Тогава няма да я взема.

Дълго се препираме и накрая правим така: Коля купува хляб за цялата лира, една трета взема за себе си, а аз с двете останали третинки се затичвам към къщи.

— Надя! — викам още от вратата — Хляб!

Ядем мекия ароматен бял хляб и не можем да се наситим. „Ангелски хляб!“ - казва Надя докато пълни устата си. Тя е доволна и вече съвсем бодра, а на мен пак ми е тежко на душата и не ми се иска да отивам при търговеца на Коля. Така не ми върви в живота, че сигурно и тук ме очаква несполука.

Все пак Надя успява да ме уговори. Отивам при Н., но получавам хладен отказ: „Всички места са заети.“ Ах, защо ми трябваше да се унижавам!

Лежа и плача... Надя отново има късмет — намерила си е работа, а аз пак трябва да вися на шията ѝ. Докога ще се влача така? Стига вече! Остава ми един изход — Босфорът! На дъното му има много такива като мен... Тази нощ спя по-дълбоко от друг път, а преди разсъмване виждам сън: тъмна стая, в ъгъла — сияещ образ на Небесната Царица и чувам Нейния глас: „В петък иди на църква!“ Събуждам се. На душата ми е радостно, свято... Дълго преживявам видяното, после започвам да бутам Надя. „Чуй, Надя, какъв необикновен сън сънувах сега. Събуди се, моля ти се!“

Надя трие очи и нищо не може да разбере, но от моя разказ бързо идва на себе си. „Какъв чуден сън! — възторжено шепне тя. — Небесната Царица ти предсказва нещо хубаво. Чакай, дали няма в петък някакъв празник?“ Надя грабва единствената книга, взета от къщи — „Животът на Пресвета Богородица“, и започва бързо да я прелиства: „Днес е вторник, значи в петък ще бъде 1 май. Та тогава се празнува иконата „Неочаквана радост“!“

Целия ден ходя окрилена от надежда. Но вечерта отново идва скръбта. Какво значение има някакъв сън и може ли да му се вярва? Само за да не се разстрои Надя отивам в петък в църквата при посолството. Литургията свършва. Къде е чудото? Никакво чудо не стана.

Излизам от храма и бавно тръгвам към квартирата. Нищо не виждам от сълзи. Изведнъж до себе си чувам гласа на Коля: „Мария Николаевна, търся Ви из целия град! Що за странности да не давате на никого адреса си. Без крака останах, а днес дойдох тук, помислих си дали случайно няма да дойдете на църква. Идете по-скоро при Н., той ме прати да Ви търся.

— Да отида пак при тоя богаташ? За нищо на света!

— Но той е променил решението си. Сам дойде при мен и ме помоли да Ви намеря!

Накрая се съгласявам, макар да зная отлично, че от това нищо няма да излезе. Н. ни посреща като най-скъпи гости, кани ни в своята стая, запознава ни с жена си, после започва да говори: „Многоуважаема Мария Николаевна, изслушайте ме и след това решете както искате.

Първоначално аз отказах да Ви взема на работа, защото всички места за сервитьорки наистина бяха заети, а друга работа при мен нямаше. Отказах Ви и се успокоих — формално бях прав. Но през нощта легнах да спя и видях насън, че стоя пред иконата на Света Богородица и чувам от нея глас — толкова строг, че целият се разтреперих. „Ти — казва — не даде работа на жената, която дойде при теб, сега тя може да загине и ти ще бъдеш виновен“.

Събудих се ни жив, ни умрял. Самата Небесна Царица се застъпи за Вас! Едва дочаках утрото, бързо отидох при Николай Петрович и го помолих: „Доведете Мария Николаевна!“

Оказа се обаче, че той не знае къде да Ви търси. Така се вълнувахме с жена ми, не мога да Ви опиша, но, слава Богу, Вие дойдохте! Аз вече имам план — масите могат малко да се посгъстят и да поставим още една в залата, а две да изнесем на улицата пред входа. Така че работа за Вас ще се намери и много Ви моля още утре да започнете. Ще Ви назнача за главна сервитьорка.“

Слушам и не мога да проумея, а в душата ми се надига нещо ликуващо, силно, непостижимо за ума — „неочаквана радост“...

Чудното изцеление

През 1920 г. се разболя ръката ми. Върху самата вена се образува струпей, който непрекъснато се увеличаваше. Ходех цяла седмица на лекар. Той ме превързваше, но всеки следващ ден, щом снемеше бинта, се виждаше, че струпеят — кръгъл, на вид като лишей — се беше разширил и задълбочил.

Накрая лекарят каза, че няма спасение — болестта ще „прояде“ вената, ще започне отравяне на кръвта. Отказа да ме лекува по-нататък. Какво да правя? Животът ми беше в опасност...

Помощ можех да получа само от Бога. Отидох в параклиса „Св. Пантелеймон“ на ул. „Николская“. Как плаках и се молих там! Свещеникът, който служеше в тази църква се приближи до мен и тихо, предпазливо ме попита каква скръб имам, та плача така.

— Отче, ръката ми е болна, лекарят отказа да ме лекува и ми каза, че може скоро да умра.

Той ласкаво ми помогна да стана и започна да ме утешава и укрепява във вярата. После взе елей от кандилата пред иконите на Св. Богородица „Скоропослушница“ и на св. великомъченик Пантелеймон, даде ми с лъжичка да вкуся от него, а след това помаза болното място под бинта. Даде ми и шишенце с тази велика светиня и ме изпрати успокоена и ободрена.

На другата сутрин започнах да превързвам ръката си, и о, чудо! На мястото на загниващата вече болна кожа, която беше останала по превръзката, се виждаше млада розова кожаца.

Аз паднах пред иконата със сълзи на благодарност и умиление.

След два дни отидох в болницата при същия лекар. Той беше мой братовчед и не вярваше в Бога. Посрещна ме с думите:

— Жива ли си?

— Виж ми ръката! — радостно отговорих аз.

Той махна превръзката и от изумление възкликна:

— С какво си я лекувала? Какво си ѝ слагала?

— С елей от иконата на Св. Богородица и на св. великомъченик Пантелеймон. Това беше цялото ми лечение.

— Да, това е наистина чудо! — промълви той удивен и замислен.

Спасение на края на пропастта

Това се случи през втория месец на Отечествената война. От фронта идваха тревожни вести. В нашия завод се пръсна слух за евакуация и аз започнах да подготвям за нея заводската лаборатория, която завеждах.

Една сутрин, в края на август, ми позвъниха от Комитета и ми съобщиха веднага да отида. В кабинета на секретаря се бяха събрали няколко души. От нарежданията, които получавах, разбрах, че заводът вече се евакуира. След като отпрати всички, секретарят се обърна към мен:

— Юрий Павлович, немците са пробили отбранителната линия и бързо настъпват към нас. Заводът ще се евакуира тази нощ, а сега трябва да бъдат незабавно евакуирани децата. Вие сте отговорен за евакуацията на детската градина при завода и на персонала към нея. Децата са сто и две. Ще пътувате с два камиона, третият ще вози продукти и всичко необходимо. Колите ще карат най-добрите шофьори — Михаил Степанович Пинчук и Костя Рябченко, а третата кола — Светлана Уткина. Даваме Ви за помощник Фиников. В този пакет са документите, парите и маршрутът. Заминавайте веднага, без да се бавите. Вашата жена Ви очаква долу с личния Ви багаж. На добър път и до скоро виждане!

— А какво ще стане с лабораторията? — объркано попитах аз.

— Вашият заместник ще уреди всичко, не се безпокойте. На добър път!

Като насън се сбогувах с колегите, прегърнах на сбогуване жена си, казвайки ѝ някакви ободрителни думи.

В двора на завода стояха готови за заминаване камионите, покрити с брезент. Погледнах вътре — бяха препълнени с деца. Седяха изплашени, недоумяващи, много от тях плачеха. Поздравих директорката на детската градина и възпитателките и тръгнах към първия камион. Зад кормилото седеше Михаил Степанович, набит, силен човек, със спокоен и съсредоточен израз на лицето и леко насмешлив поглед. Ние отдавна се познавахме. Сkochих в кабината, стиснах му ръката и седнах до него.

— Да тръгваме ли? — попита той.

— Да!

Михаил Степанович натисна клаксона и ние тръгнахме. След камионите тичаха и викаха нещо майки, бащи, баби. Децата плачеха и простираха ръце към тях. Аз виждах и чувах всичко, но бях като в полусън.

Камионите излязоха от града и тръгнаха по претовареното с коли шосе. Не мина и час и над нас започна да кръжи немски самолет и в края на пътя падна бомба.

— Трябва да се скрием с нашия багаж — промърмори Михаил Степанович и влезе с камиона в гората, покрай която вървеше шосето. Аз се огледах. Костя и Светлана караха след нас. Като постояхме в гората докато свърши стрелбата, отново тръгнахме на път, но не мина и час, пак немски самолет забуча над главите ни. Местността беше гориста и ние успяхме благополучно да се скрием в гъсталака.

Като разбирах цялата опасност на нашето положение, аз събрах Фиников, шофьорите, директорката на детската градина и започнахме да се съветваме как да пътуваме по-нататък.

— Аз мисля така: докато пътят върви покрай гората, ще стигнем до Красний вал и там ще останем до тъмно, защото нататък следват 90 км. равнинна местност. През нощта немците няма да ни видят. Значи, трябва да пътуваме тогава - предложи Михаил Степанович.

— А как ще пътуваме в тъмнината без фарове? — разтревожено запита грижливият Фиников.

— Ако няма облаци, е много лесно, а ако има — ще се лутаме — усмихна се Костя.

Когато стигнахме до Красний вал, спряхме. Накарах Фиников и шофьорите да легнат да спят, а аз поех охраната на нашия малък лагер. Порази ме тишината, която цареше сред децата: никое от тях не капризничеше, не плачеше, мълчаливо се притискаха към своите възпитателки, лицата им бяха сериозни.

Когато стана съвсем тъмно, отново потеглихме.

— Знаете ли добре пътя? — запитах аз Михаил Степанович.

— Не, не ми се е случвало да пътувам оттук, но Вие не се тревожете. Шосето стига до р. Ветвичка и рано сутринта ще я преминем, а по-нататък пътят върви през такава гъста гора, че никакъв немец няма да ни види.

Тихо заваля дъжд. Бях смъртно изморен. Шепотът на дъжда ме приспиваше, очите ми се залепваха, главата ми упорито падаше на гърдите и аз заспах. Събудих се, защото камионът беше спрял.

— Какво става?

— Караме по полето, загубихме пътя! — сърдито отговори Михаил Степанович. - Тъмно е като в рог. Хайде, момчета, потърсете пътя! — обърна се той към Костя и Фиников, които се приближаваха.

Но и те не можаха да го намерят.

— Ще вървим по компас — каза Михаил Степанович. — Няма да стоим на едно място, я!

Щом тръгнахме, отново заспах. Силно разтърсване и вик ме събудиха.

— Какво търси тая жена под колелата, ум няма! Какво ѝ е притрябвало?!

Погледнах през стъклото. На няколко крачки от нас рязко се очертаваше в тъмнината на нощта женска фигура с разтворени встрани ръце.

— Гражданко! Какво искате?!

Жената мълчеше. Шофьорът изскочи от кабината, но след минута се върна обратно.

— Никой няма. Дали пък не ми се е привидяло?!...

— Не! Тук имаше жена! — казах аз. — Висока, с бели дрехи.

— Скрила се е значи. Намерила кога да си играе! А на мен кожата ми настръхна - нервно каза Михаил Степанович. Той подкара пак колата, но едва колелата се завъртяха, бялата фигура отново се появи и аз почувствах от нейното появяване страх, стигащ до смъртен ужас, особено от прострениите ѝ ръце, с които сякаш ни предупреждаваше.

— Михаил Степанович, спрете! — отчаяно извиках аз.

И двамата изскочихме от кабината. Към нас тичаше Костя.

— Какво стана?

Без да ни дочака, Михаил Степанович се хвърли към жената и след секунда и двамата изчезнаха от очите ни.

— Бързо насам! — изведнъж се чу някъде отблизо неговият вик. Ние се затичахме по посока на гласа.

— Внимавайте, стойте! — сподавено прошепна той, като показваше нещо до нас. Ние погледнахме и отскочихме назад — пред нас зееше пропаст. Ние стояхме на самия ѝ край и камъчетата с шум падаха надолу при всяко невнимателно движение.

— Защо спряхме? — дотича Светлана.

— Ето защо! — промълви Костя, показвайки пропастта.

Светлана ахна и плесна с ръце.

— Ако не беше Тя — каза Михаил Степанович и свали шапката си, — сега всички щяхме да бъдем в пропастта.

Гласът му трепереше, той едва се държеше на крака.

— Чичо Миша, коя беше Тя? — изплашено запитва Костя.

— Ти какво, не разбираш ли?! Коя можеше да бъде, ако не Света Богородица?!

— Къде беше Тя? — плахо прошепна Светлана.

— Ей сега беше тук! — също шепнешком отговори Костя и свали шапката си.

Св. Николай спасява от разстрел

Това се случило през тежките години на гражданската война. Е.П. стояла в градината на своя дом, а към нея бил насочил пушката си един селянин. Девойката с трепет притискала ръце към гърдите си и с гореща вяра и надежда повтаряла: „Батюшка, светителю Христов, помогни, защити ме!“ Неочаквано селянинът хвърлил настрани пушката и казал: „Веднага се махай оттук! Върви където искаш, очите ми да не те виждат!“ Момичето бързо влязло вкъщи, събрало набързо багажа си и се затичало към гарата, а оттам заминало за Москва.

Изминали няколко години. Един ден на вратата на Е.П. някой позвънил. Отворили. Навън стоял селянин, слаб и окъсан, и целият се тресял. Попитал тук ли живее Е.П. Отговорили му, че е тук, поканили го да влезе и отишли да я повикат. Когато излязла нещастният човек паднал в краката ѝ и със сълзи започнал да моли за прошка. Развъълнувана и трогната, тя не знаела какво да прави. Помогнала му да стане, като казала, че не го познава.

„Матушка Е.П., ти не можеш да ме познаеш, а аз съм същият, който тогава искаше да те застреля. Вдигнах пушката, прицелих се и точно се канех да стрелям... изведнъж виждам, че вместо теб стои св. Николай. А него не можех да го застрелям.“

И пак се хвърлил в нозете ѝ.

„Колко време мина оттогава и все боледувам. Реших да те намеря. Дойдох от село пеша.“

Е.П. го въвела в своята стая, успокоила го, дала му да се преоблече в чисти дрехи. Той казал, че сега спокойно ще умре. И наистина, веднага загубил сили и го сложили на леглото.

Тя повикала свещеник. Селянинът се изповядал и причастил. След няколко дни отишъл при Господа. Как плакала за него Е.П!

Аз я познавах добре. Беше порядъчен и честен човек и не се съмнявам, че разказаното от нея е истина.

Св. Николай помага по време на война

Спомням си много разкази на различни хора за незабавната помощ на св. Николай и между тях особено ме порази следният. През 1941 г. една селянка от Смоленска област останала сама с двете си деца и очаквала трето. Мъжът ѝ бил на фронта. По това време съветската армия отстъпвала. Всички, които останали в селото, били обхванати от ужас, очаквайки настъплението на враговете. Селяните решили да раздадат по домовете всичко, което пазели в колхозните складове. Ксения — така се казвала жената — не успяла да вземе нищо за себе си. Тя била крайно изнемощяла от болест и можела само да гледа как другите носят продуктите по домовете си. „Какво гледаш! — викнал ѝ един селянин. — Вземи поне този чувал с картофи, за да не умреш от глад с децата си!“ И като хвърлил в краката ѝ тежък чувал, забързал нататък. Жената с последни сили повлякла чувала към дома си, а тя живеела доста далече, отвъд едно дере, обрасло с храсталак. Едва влачела чувала, обляна в пот и сълзи, и всяка минута спирала задъхана. Изведнъж се разнесъл тревожен вик: „Немци!“ В далечината по пътя се появили кълба прах и в тях малки сивозелени фигури на мотоциклети. „Свършено е с мен! Загинах!“ — изплашено помислила Ксения и гласно възкликнала: „Свети Николай, помогни ми!“

— Какво викаш? — чул се неочаквано глас. От храстите се появил непознат старец.

— Ох, дядо, Бог те праща! Немците вече идват, а аз не мога да занеса картофите вкъщи, пък имам две деца!

— Аз ще ти ги занеса — спокойно казал старецът, вдигнал на гърба си тежкия чувал и тръгнал напред. Когато стигнали до дома на Ксения, той шумно свалил чувала и го оставил на дървената стълба пред къщата. Ксения побързала да отвори вратата, за да покани своя помощник да го нагости с нещо, и за секунда — не повече! — застанала с гръб към него. А когато се обърнала, не видяла никакъв старец! Нямало го нито на двора, нито на пътя, където тя изтичала да провери за всеки случай, макар да знаела, че е невъзможно той да излезе толкова бързо на улицата. „Седнах на чувала с картофите - разказвала по-късно Ксения, — чудя се и нищо не разбирам. Изведнъж ми мина през ума: откъде старецът знаеше моята къща и пътя към нея?! Бързо влязох в стаята, погледнах към иконите в ъгъла. Та това е моят „старец“ — на иконата на св. Николай Чудотворец! Само че там той е облечен в красиви църковни одежди, носи митра и Евангелие, а от храстите излезе в обикновени селски дрехи, даже не забелязах какви!“

През целия си живот Ксения помнела този случай и винаги го разказвала със сълзи на очи.

Св. Николай спасява войник

Ето какво ми разказа един от моите енориаши, участник във Втората световна война, на име Николай О.:

„Бях пленен от немците и успях да избягам. Нощем се промъквах към нашите през окупираната Украйна, а през деня се криех, където намеря.

Веднъж, след като бях вървял цяла нощ, заспах призори в една нива с ръж. Изведнъж усещам, че някой ме буди. Гледам — пред мен старец в свещенически одежди. „Стига си спал! — казва ми — Сега ще дойдат немците!“ Изплаших се и попитах:

— Накъде да бягам?

— Ей-там има храсталак, виждаш ли го? — отговори свещеникът. — Бягай по-скоро към него!

Понечих да побягна, но се сетих, че не съм благодарил на моя спасител. Обърнах се, а него вече го няма... Разбрах, че самият свети Николай, моят светец, ми се беше явил, за да ме спаси.

Затичах с всички сили към храсталака. Пред него видях да тече река, не беше широка. „Ще я преплувам“ — помислих си и се хвърлих във водата. Стигнах до другия бряг и се скрих в храстите. Гледам оттам — през ръжта вървят немци с куче. То ги заведе точно на мястото, където бях спал. Повъртя се малко, след това ги поведе към реката. А аз тихичко тръгнах през храстите - все по-надалече и по-надалече. Реката скри следите ми от кучето и аз благополучно се спасих от преследвачите.

По-късно към мен се присъедини още един войник, който също беше избягал от плен. Заедно с него се опитвахме да стигнем до нашите и много гладувахме.

Веднъж срещнахме по пътя две жени, облечени с монашески дрехи.

— Горките! — казаха ни те. — Колко изморени изглеждате, сигурно сте и гладни. Ето ви малко хлябец.

И едната от тях ми подаде някакво късче, завито в хартия.

Продължихме да вървим. По едно време разгънах хартията и какво да видя? В нея — просфора и малка бележка, на която пишеше: „За здраве: Николай“. След това се изброяваха и всички членове на моето семейство, като се почне от жена ми. Не изядох просфората, а грижливо я пазех. Тя сякаш ми отвори вратите на щастието. Преминахме благополучно фронтовата линия, стигнахме до нашите и отначало всичко вървеше така добре, че се надявах да ме пуснат у дома в отпуск. Но веднъж един войник ми поиска гимнастърката, за да отиде на някаква среща. Дадох му я, но забравих да извадя от джоба си моята скъпа просфора. Като ми върна гимнастърката, той каза:

„Знаеш ли, аз изядох това, което беше в джоба ти.“

И какво стана? Оттогава като че ли някой с един замах изтри всичките ми сполуки. И започнаха такива скърби, че не ми се иска нито да си спомням, нито да разказвам за тях.

Стоенето на Зоя

В гр. Куйбишев (сега Самара) живеела благочестива жена с дъщеря си Зоя. Вечерта срещу Нова година (31 дек. н.ст.) Зоя поканила седем свои приятелки и младежи в дома си на вечеринка с танци. Било през коледния пост и майка ѝ я помолила да не устройва вечеринка, но Зоя настояла на своето. Вечерта майката отишла в църквата да се помоли.

Гостите се събрали, само годеникът на Зоя — Николай, още не бил дошъл. Не го дочакали, започнали да танцуват. Младежите и девойките танцували двама по двама, само Зоя останала сама. Станало ѝ досадно и без много да мисли, тя свалила от стената иконата на св. Николай Чудотворец и казала: „Ще взема този Николай и ще танцувам с него.“ Пренебрегвайки думите на своите приятелки, които я уговаряли да не върши такова кощунство, тя дръзко отвърнала: „Ако има Бог, нека да ме накаже.“

Започнал нов танц, завъртели се два пъти и изведнъж в стаята се вдигнал страшен шум, извил се вихър, блеснала ослепителна светлина, подобна на мълния. Веселието се превърнало в ужас. Всички избягали от стаята изплашени. Останала да стои само Зоя с иконата на светителя, която притискала до гърдите си. Девойката стояла вкаменена, студена като мрамор. Всички усилия на лекарите да я накарат да дойде на себе си и да я раздвижат били напразни. Иглите на спринцовките се чупели в тялото ѝ като о камък. Поискали да я вземат в болница, но не могли да я помръднат от мястото: краката ѝ били като заковани за пода. Но сърцето ѝ било — Зоя била жива, ала тя не можела нито да се храни, нито да пие.

Когато майка ѝ се върнала у дома и видяла какво е станало, загубила съзнание и я откарали в болница. Върнала се оттам след няколко дни. Вярата в Божието милосърдие и горещите молитви за дъщеря ѝ подкрепяли нейните сили. Със сълзи на очи тя молела Бога за прошка и помощ.

Първите дни домът бил обкръжен от множество народ: вярващи, дошли отблизо и далеч, любопитни, лекари, духовници. Но скоро по нареждане на властите достъпът на посетителите бил забранен. В стаята дежурели на смени по 8 часа двама милиционери. Някои от тях, още съвсем млади (28-32 годишни) побелели от ужас, защото в полунощ Зоя започвала страшно да вика. Около нея се молела майка ѝ.

„Мамо, моли се! — викала тя — моли се! Загиваме от греховете си! Моли се!“

За всичко станало съобщили на патриарха*, с молба да се помоли за помилването на Зоя. Светейшият отговорил: „Който я е наказал, Той ще я помилва.“

От желаещите да посетят Зоя били допуснати само следните лица:

Известен професор медик, който дошъл от Москва. Той потвърдил, че сърцето на Зоя продължава да бие въпреки външната окаменелост.

По молба на майката били доведени градските свещеници, за да вземат от ръцете на Зоя иконата на св. Николай. Но и те не могли да изтръгнат неговата икона от вкаменените ѝ ръце.

На празника Рождество Христово дошъл йеромонах Серафим (вероятно от Глинския манастир). Той отслужил водосвет и осветил стаята. След това успял да вземе иконата от ръцете на Зоя и с подобаващо благоговение я поставил на предишното ѝ място. Накрая казал: „Сега трябва да чакаме знамение на Великден. Ако не се яви такова, значи краят на света е близо.“

Посетил Зоя и митрополит Николай, който също отслужил молебен и казал, че ново знамение трябва да се очаква на Великден, повтаряйки думите на благочестивия йеромонах.

Преди празника Благовещение (през тази година той се падал в събота на 3-тата седмица от Великия пост) дошъл благообразен старец и помолил да го пуснат при Зоя, но дежурните милиционери му отказали.

Той дошъл отново на следващия ден и пак получил отказ от новите дежурни. Накрая в самия ден на Благовещение го пуснали. Пазачите чули как влизайки, той ласкаво попитал Зоя: „Е, какво, измори ли се да стоиш?“ Минало известно време и когато дежурните пазачи поискали да изпратят стареца, него вече го нямало в стаята. Всички са убедени, че това е бил самият св. Николай.

Така стояла Зоя 4 месеца (128 дни), до самия празник Пасха, който тази година бил на 23 април /6 май.

В нощта на светлото Христово Възкресение тя особено силно викала: „Молете се!“ Изплашени, нощните пазачи започнали да я питат: „Защо така страшно крещиш?“ Отговорът бил: „Страшно е, земята гори! Молете се! Целият свят загива от грехове, молете се!“

От този момент тя изведнъж се съживила, в мускулите ѝ се появила мекота и жизненост. Сложили я да легне, а тя продължавала да вика — всички да се молят за света, който гине в грехове, за земята, която гори от беззакония.

— Как живееше? — започнали да я разпитват околните. — Кой те хранеше?

— Гълъби, гълъби ме хранеха — отговорила тя. Всички разбрали, че Господ ѝ е простил нейния грях по молитвите на Своя свят угодник,

милостивия Николай Чудотворец, и заради тежките ѝ страдания и стоене в продължение на 128 дни.

Всичко, което станало така поразило жителите на гр. Куйбишев и неговите околности, че множество хора, виждайки това чудо и чувайки Зоините викове и призиви за молитва за хората, загиващи от греховете си, се обърнали към вярата. Мнозина бързали да отидат на църква с покаяние. Некръстени се кръщавали. Тези, които не носели кръстче, започнали да носят. Толкова много хора се обръщали към вярата, че в църквите не стигали кръстчета за всички желаещи.

Със страх и сълзи народът се молел за прошка на греховете си, повтаряйки думите на Зоя: „Страшно е! Земята гори, загиваме от греховете си. Молете се! Хората гинат от беззакония.“

На третия ден на Пасха Зоя умряла и отишла при Господа, след като изминала тежък път — 128 дни стоене пред Божието лице за очистване на своя тежък грях. Светият Дух пазел душата ѝ жива и я възкресил от смъртните грехове, за да я възкреси и телесно в бъдещия вечен ден на възкресението на живите и мъртвите за безкраен живот. Защото и самото ѝ име Зоя означава живот.

В съветския печат също се появило съобщение за Зоя. Отговаряйки на писма до редакцията, някакъв мним учен потвърдил, че станалото със Зоя не е измислица, заявявайки обаче, че това било някакав нов вид вцепеняване, неизвестно досега на науката. Това обаче е очевидна лъжа, защото първо — при вцепеняване няма такава каменна твърдост на кожата и лекарите винаги могат да направят инжекция на болния. Второ — при тази болест болният винаги може да бъде пренесен от едно място на друго и въобще той лежи, а Зоя е стояла, и то толкова дълго време, колкото не би могъл да издържи дори здрав човек и при това не са могли даже да я помръднат от мястото ѝ. Трето — болестта сама по себе си не обръща човека към Бога и не дава откровения свише, докато при случая със Зоя хиляди хора не само са се обърнали към Бога, но са показали своята вяра с дела — кръстили са се и са станали по-нравствени. Ясно е, че не болестта е била причина за всичко това, но то е било действие на Самия Бог. С чудеса Бог утвърждава вярата, за да избави хората от греховете и от бъдещото наказание за тези грехове.

Помощта на св. Александър Невски

През 1960 г. се запознах с една възрастна жена. Ето какво ми разказа тя за себе си:

„Вече на възраст се разболях от петнист тиф и боледувах много тежко. Почти през цялото време бях в безсъзнание, главата силно ме болеше, беше ми задушно и тежко. Но в най-трудните моменти при мен идваше някакъв Божий угодник (точно така се изрази тя), даваше ми да пия, вееше ми и всячески облекчаваше състоянието ми.

След време, когато ми стана по-добре, гледам — отива си! Казвам му: „Къде си тръгнал, угодниче Божий? Не си отивай!“ А той ми отговори: „Аз вече не съм ти нужен. Когато пак ти потрябвам, повикай ме и аз ще дойда и ще ти помогна“.

Скоро след това аз съвсем оздравях и лекарите с учудване казваха, че само един човек на хиляда оживява от такава тежка болест.

Като оздравях, започнах да ходя по църквите, разглеждах иконите на светите угодници и се опитвах да открия моя небесен покровител.

Най-сетне го открих! В образа на св. Александър Невски аз разпознах онзи угодник, който се грижеше за мен по време на болестта ми. Ликът му беше същият и одеждите същите — помнех, че ме бяха поразили като много необичайни.

Той не ме оставяше без помощта си и след това.

Свекърва ми умираше много тежко — Господ дълго не приемаше душата ѝ. Тогава си спомних обещанието на св. Александър Невски да ми помага. Коленичих пред иконите и му се помолих:

— Угодниче Божий, свети Александър Невски! Измоли от Господа да прости по великото Си милосърдие на Своята грешна рабиня (назовах името на свекърва ми) и да я освободи от тукашния временен живот!..

Чувам, свекърва ми притихна! Станах, пуснах пердето на прозореца, обърнах се към леглото, а Господ по молитвите на Своя угодник прие душата ѝ. Така свети Александър Невски за втори път чу молитвите ми и ми помогна.“

На следващата година, аз отново посетих моята позната. Самата тя много боледува, отдавна страдеше от някакво неизлечимо заболяване на стомаха. Тогава с нея живееше и мъжът ѝ, още доста бодър старец, но нервно болен, с труден и несговорчив характер.

Тя, бедната, много се беше измъчила с него. Макар че сама беше слаба и болна, безпрекословно изпълняваше всичките му прищевки, гледаше го,

вършеше всичко тихо, безропотно и с ясна детска усмивка често повтаряше:

— Нали всекиму е определен кръст от Господа! Ето и моят кръст — това е моят старец! Само че аз, грешната, се моля: Господи, дай ми поне мъничко да си почина преди смъртта!

В цялото ѝ поведение, в отношението ѝ към хората и към себе си, към събитията от живота се усещаше, че тя се е сподобила с Божия дар на душевен мир.

Наминах пак при нея на Томина неделя. Тя лежеше на легло, но ме посрещна с радост. Каза, че много ме е чакала! Толкова ме е чакала, че въпреки слабостта си искала да „изпълзи“ навън, да седне до входа и да чака — дали няма случайно да мина?...

А беше се случило следното: нейният старец внезапно се почувствал зле и лекарят установил, че състоянието му е крайно тежко. Тя се грижела за него колкото може, мъчела се да облекчи състоянието му. А той по навик мърморел и даже не искал да признае, че наистина му е зле. Вместо да помисли за душата си, все повтарял, че ще надживее жена си и ще играе на нейното погребение. И за да потвърди думите си скочил от леглото, опрял се с ръка на масата и взел да показва как ще играе! Тя му отвърнала:

— Добре, добре, ще играеш, а сега си легни! Успокой се!

Той легнал и повече не станал — започнал да се мъчи, да хърка, да се задушава, а тя едва се смъкнала от леглото, коленичила и отново се обърнала с молитва към своя защитник и помощник.

— Свети угодниче Божий Александър Невски! Помоли се на Господа Бога да помилва по великата Си милост душата на Своя грешен раб Емилиан (така се казваше мъжът ѝ) и да стори с него по Своята воля!

Колко дълго се е молила, не помнеше, но когато се обърнала, нейният Емилиан лежал вече спокоен, притихнал завинаги!

— Станах — каза тя, — поръсих го със светена вода и се строполих на леглото съвсем без сили, почти в безсъзнание.

Така за трети път Божият угодник чул простосърдечната ѝ молитва и ѝ помогнал.

А мен тя толкова ме чакала, защото след три дни се навършваха 40 дни от смъртта на нейния Емилиан и тя ме помоли да поръчам панихида за него. Навярно и мен ме изпрати същият Божий угодник, за да може в този труден за душата ден светата Църква да се помоли за новопреставения раб Божий Емилиан.

Собствената си смърт Мария Йоакимовна (така се казва моята позната) очаква спокойно и обикновено казва:

— Аз се моля на Бога така: Господи, когато решиш, че е изминал срокът на моя живот, ела и ме вземи!

Просфората

Животът ни никак не беше богат, дори хляба мащехата сама нарязваше и раздаваше по парче за закуска, обяд и вечеря. При това той беше винаги черен — бял хляб виждахме само на празник. Бучките захар се даваха също под брой. Нас, децата, ни държаха строго и аз не смеех да не послушам родителите си. Само за едно не им се подчинявах — в неделя бягах от къщи за цял ден.

Събуждах се рано-рано в моята малка тъмна стаичка и докато още всички спяха, се обличах, тихичко се измъквах и право в Кремъл, в църквата на ранна литургия. И да не мислите, че отивах с конния трамвай — не, нямах пукнат грош и крачех пеша.

Ще стоя на двете литургии, ще изслушам всички панихиди и молебени и ще тръгна да бродя из Кремъл от храм на храм, докато чакам да стане време да отида в Кадаши. Там о. Николай Смирнов в неделя четеше на народа беседи и показваше „мъгливи картинки“. Това гледах никога да не пропусна!

През това време вече бях огладняла до изнемога, но търпях. Знаех, че ако се прибера, няма вече да ме пуснат, а как след картинките да не остана за акатиста?! Или пък отивах при о. Йоан Кедров. Оттам пък беше съвсем невъзможно да си отиде човек, толкова беше хубаво.

След такъв ден едва се държах на краката си и се прибирах вкъщи към 11 часа вечерта. Ще почукам тихичко, мащехата ще ми отвори и само ще рече:

— Пак скиташ докъсно! Влизай бързо! Сложила съм ти под възглавницата два картофа и комат хляб. Като почнеш да ядеш, гледай да не мляскаш, да не те чуе баща ти. Цял ден те руга и нареди да не ти давам да ядеш.

Справедлива беше машехата ми, добра, но, разбира се, строга.

Веднъж така бях изгладняла, че няхах никакви сили, а беше още два часа следобед. Отидох в Кремъл, във Възнесенския манастир, там са мощите на преп. Евфросиния*. Застанах пред тях и взех да се моля:

— Майко Евфросиния! Направи така, че да не ми се яде.

След това отидох пред иконата на Небесната Царица. В храма нямаше жива душа освен монахините, които разтребваха на солея, и никой не ме виждаше. Приблжих се дотам, качих се по стъпалата, спрях пред иконата и взех да се моля:

— Царице Небесна, направи така, че да не ми се яде! Има още толкова много време докато стане вечер и се прибера у дома.

Помолих се аз (тогава бях само на 12 години), слязох по стъпалата и изведнъж видях до иконата да стои една монахиня — висока, красива, облечена в мантия. Погледна ме и ми подаде голяма-преголяма просфора: „Вземи, момиченце, изяж я!“ Мина тихо покрай мен, само мантията ѝ изшумоля, и влезе право в олтара. А аз стоя с просфората в ръце и не се помня от радост. Трябва да добавя, че такава просфора не само че никога не бях докосвала, но не бях и виждала. Каква можех да си купя аз? — Рядко-рядко съвсем малка - за две копейки. Тях ги печеха по цял ред и после ги разделяха с нож. Развълнувана държах в ръка неочаквания дар. После отидох, гребнах си канче светена вода, сврях се в едно ъгълче на църквата, излапах цялата просфора и изпих светената вода.

Мисля си, че просфората ми я даде сама преп. Евфросиния.

Св. Серафим Саровски обръща към вярата един младеж

Протоерей Звездински имал син Николай, който след като постъпил в Университета, започнал да губи вярата си, престанал да се моли и да посещава църковните служби.

Било в навечерието на Рождество Христово.

— Коля, иди на бдение, утре е голям празник — каза майка му. — Колко ще се радваме с баща ти, ако отидеш на църква.

Синът раздражен отговорил:

— Вече толкова пъти съм ви казвал, че няма какво да правя там. Какво ще търся в тоя задух и блъсканица?

— Внимавай да не те накаже Господ за тия думи — скръбно казала майката.

Същата вечер с Николай се случило следното: той протегнал ръка да вземе нещо от поличката и внезапно извикал от болка. Не можел да си помръдне ръката — така го боляло под мишницата. Болката все повече се усилвала и скоро на това място се появила подутина, която бързо започнала да расте.

От силната болка Коля не спал цялата нощ. Под мишницата вече се образувал огромен оток. Лекарят, когото повикали на сутринта, установил тежко заболяване - възпаление на лимфните възли. Той казал, че трябва да се изчака, докато отокът напълно узрее и тогава ще може да се направи операция.

За Коля настъпило време на тежки страдания и безсънни нощи. Но той не забравял, че болестта започнала веднага щом неговата майка му предсказала Божие наказание. Младежът още не бил загубил съвсем вярата си и от станалото съвестта му се пробудила.

По това време видял при майка си нова икона на преп. Серафим Саровски, който неотдавна бил прославен. Вечерта помолил: „Мамо, дай ми иконата на преп. Серафим да стои при мен през нощта.“ Взел св. икона и се прибрал с нея в стаята си. През нощта майка му се събудила от вик. Влязла при Коля и видяла следната картина: той седял на кревата, а около него — по леглото и по пода имало много гной.

Развълнуван, Коля разказал на майка си: „Сега при мен беше преп. Серафим. Каза ми, че ако не се покая и не променя живота си, ще загина. После се докосна до болната ми ръка и отокът веднага се проби. Сега чувствам ръката си вече съвсем здрава.“

Станалото коренно променило миогледа на Коля. Той напуснал Университета и постъпил в Духовната академия. След като я завършил, приел монашество с името Серафим и по-късно станал епископ Дмитровски — един от най-благочествите пастири на Руската църква в началото на ХХ век. След 1922 г. болшевиките няколко пъти го арестували, после го изпратили на заточение в Сибир, а през 1937 г. го разстреляли в гр. Омск.

Как ме излекува преподобни Серафим Саровски

Преди няколко години боледувах от тежко заболяване на черния дроб. Два-три пъти в годината имах силни пристъпи с остри болки от преминаването на камъни. Особено трудна за мен беше 1953 г. —

болезнените пристъпи се повтаряха ежедневно. Едва издържах 8-часовия работен ден, а бях на отговорна длъжност.

Не можех да мисля за преустройство по инвалидност или за пенсиониране, тъй като се грижех за болната си майка, която живееше извън града. Често пътувах при нея, носейки тежки чанти с провизии, и това още повече усилваше болките ми.

Най-сетне настъпи лятото, дойде и дългоочакваният отпуск. Но преди това имах много вълнения в службата и още в първите дни на отпуска започна пристъп с преминаване на камъни, който премина без лекарска помощ и без никакви обезболяващи средства. Пристъпът продължи пет денонощия. След преминаването на камъните започна общо възпаление на черния дроб със силна слабост. Едва можех да обслужвам болната си майка. Вечер, лежейки в кревата, за утеха препрочитах любимата си книга — „Житие на преподобния отец Серафим Саровски“ от Левицки.

Веднъж, като четях за многобройните изцеления, извършени от преподобния, аз мислено се обърнах към него със следните думи: „Ти толкова много хора си изцелил, защо не изцелиш и мене, нали виждаш как страдам, а трябва да работя и за други!“

В същия момент с вътрешните си очи видях около мен преп. Серафим. Той сложи върху болното място своя меден кръст и аз чух в себе си неговите думи: „Сега трябва да пийнеш вода от моя извор и след това ще бъдеш здрава.“

Дойдох на себе си. Тъй като съм свикнала винаги да анализирам критично своите духовни преживявания, за да не изпадна в прелест, помислих си, че всичко това е плод на моето въображение под влияние на прочетеното. Най-вече ме смущаваха последните му думи: „да пиеш вода от моя извор“ — които току-що бях прочела в книгата. Но откъде можех аз да намеря такава вода, след като живеех край Москва, а освен това достъпът до извора по това време беше забранен?!

Думите на дивния старец обаче се изпълниха още на следващия ден: получих шишенце с вода, донесено току-що от Саров, и това стана съвсем „случайно“.

Накратко казано, с мен се случи чудо. Изпих тази вода и ето, вече седем години не чувствам никакви болки и не преставам да благодаря на преподобния, на моя скъп старец, за чудотворното изцеление.

„Върви и не падай!“

Чух този разказ от покойната Олимпиада Ивановна. Тя говореше с възмущение, а синът ѝ, за когото ставаше дума, седеше до нея и одобрително кимаше с глава, когато на някое място тя се обръщаше към него за потвърждение.

— Тогава Ваня беше на седем години. Беше жив, буден и много палав. Живеехме в Москва, в района Земляной вал, а кръстникът на Ваня — наблизо до нас, в една пететажна сграда.

Веднъж преди вечеря аз изпратих Ваня при кръстника, за да го покани на чай. Ваня прекосил тичешком улицата, изкачил се до третия етаж, и понеже не могъл да стигне звънеца на входната врата, покачил се на парапета на стълбата. Но щом поискал да протегне ръка към звънеца, крачетата му се подхлъзнали и той полетял надолу.

Старият портиер, който седял долу, видял как Ваня паднал тежко върху циментовия под. Старецът добре познаваше нашето семейство и веднага дотича при нас, викайки:

— Момчето ви се преби!

Всички ние, които бяхме възрастни, се спуснахме да помогнем на Ваня. Но когато стигнахме до дома, където беше станало всичко, видяхме, че самият той бавно върви към нас.

— Ваня, миличък, жив ли си? — извиках аз и го грабнах на ръце. — Къде те боли?

— Никъде не ме боли. Аз изтичах при кръстника и исках да звънна, но паднах долу. Лежах така на пода и не можех да стана. Тогава дойде оня дядо, който е нарисован на картината в спалнята. Той ме вдигна, изправи ме здраво на крака и ми каза: „Хайде, върви хубаво и не падай!“ И аз си тръгнах. Не мога само да си спомня защо ме изпратихте при кръстника?“

След това Ваня спа дълбоко цяло денонощие и се събуди съвсем здрав.

В моята спалня имаше голяма икона на преподобни Серафим...

Книгата

Имам житието на преп. Серафим Саровски. Много обичам тази книга и от четене тя вече е така изпокъсана, че бях решила на никого да не я давам. Но един мой добър познат дойде, видя книгата на поличката и взе да я иска, и то толкова настойчиво, че не устоях на молбата му.

— Вземете я — казах, — но при условие че няма да я давате на никого. Вижте колко е опърпана, а от корицата нищо не е останало.

— Книгата ще чета само аз и на никого няма да я покажа — увери ме моят приятел, но не удържа на думата си.

Една съседка видяла книгата у тях и така го молила да ѝ даде да прочете за своя любим светец, че той отстъпил, като строго ѝ заръчал:

— На никого да не я давате, че ако изчезне, какво ще кажа на притежателката?

Съседката и дъщеря ѝ с огромна радост четели книгата и не бързали да се разделят с нея.

Дъщерята била ухажвана от млад инженер, който най-после ѝ направил предложение. Девојката явно много го харесвала, но казала:

— Аз съм вярваща, а ти дори не си кръстен. Няма да поискаш да се венчаеш с мен, няма да ме пускаш на църква, а когато ни се родят деца, няма да ми позволиш да ги възпитавам така, както майка ми е възпитала мен. Не мога да се омъжа за теб — възгледите ни са прекалено различни.

Въпреки отказа младежът се опитал да я склони, а после издебнал когато момичето било на работа и отишъл при майка ѝ. Молил я да уговори дъщеря си.

Майката на момичето се отнесла добре с гостенина, но не се съгласила да убеждава дъщеря си. Като видяла, че е разстроен, предложила му чаша чай и отишла в кухнята да приготви каквото трябва. Докато тя шетала, младежът седял край масата и прелиствал житието на преподобния. Когато стопанката седнала до него, той започнал да я моли да му даде тази книга, за да я прочете. Никакви увещания обаче не ѝ подействали. Накрая, като благодарил за чая и се сбогувал, той грабнал книгата и изскочил навън с обещанието скоро да я върне.

Горката жена се страхувала да не срещне моя познат, понеже дните се нижели, а младежът все не се появявал. Най-сетне му признала какво е станало и двамата, огорчени, се чудели какво да ми кажат.

Минал месец, минали два. Дошла петата неделя на Великия пост и ненадейно младежът се появил при майката и дъщерята.

— Мили мои! — радостно извикал той. — Аз вече съм ваш! Вчера се кръстих! И всичко това направи преп. Серафим. Като разглеждах книгата за него, тя така ме заинтересува, че не можах да се откъсна от нея. После ми се доиска да науча още за вярата, за Христа. Започнах да чета, повярвах и накрая се кръстих. А на книгата нищо ѝ няма. Ето я!

Сложил книгата на масата. Тя била стегната и подвързана с нова червена корица.

В този хубав вид ми я върна моят приятел, но аз смятам да я подаря на младоженците, понеже ми се струва, че те имат най-голямо право да я притежават.

(Разказ на моя близка позната. 1961 г.)

Неочаквано избавление

По време на войната в Афганистан няколко новобранци от гр. Дивеево били изпратени във военна част, която участвала в бойните действия против моджахидините. Едно от момчетата попаднало в плен. Майка му — активна комунистка, работела в съветско учреждение. Тя съвсем не вярвала в Бога, но към сина си била силно привързана — сама го отгледала и възпитала. Нещастieto, което сполетяло семейството, накарало и нейното загрубяло сърце да потърси утеха в храма, в спасителната вяра в Господа.

След като повярвала, страдащата майка не преставала да се моли за своя син. По това време той се намирал в Афганистан, в един от лагерите на моджахидините. Мнозина от неговите другари по нещастие загинали, други, надявайки се да бъдат освободени, приели исляма. Самият той, както разказвал по-късно, вече бил загубил всякаква надежда за освобождение.

Но ето, един ден капакът, покриващ ямата, в която държали нещастния пленник, се отворил и пазачът му викнал:

— Излизай! Откупиха те!

— Как така? Кой ме е откупил? — с недоумение попитал войникът.

— Дядо ти е дошъл.

Когато пленникът излязъл навън, видял непознат побелял старец.

— Хайде, синко, да вървим — рекъл той и като взел войника за ръка, го повел във от лагера. Пленникът бил така поразен, че не можел да промълви нито дума. През дългия път към дома си той се намирал сякаш в полусън и не си спомнял нищо за своя необикновен спътник. Помнел само, че старецът през цялото време се намирал наоколо и се грижел за него. А когато приближили родния край на войника, незабелязано изчезнал.

Едва вкъщи, след като дошъл на себе си, бившият пленник разбрал кой е неговият спасител. Познал го на една от иконите, окачени в стаята на майка му. Това бил преподобни Серафим Саровски.

Каверните

Сега тя е дребна, прегърбена старица с черна кадифена скуфейка и дълга монашеска мантия. На 84 години е, но все още се движи бодро, подпирайки се на своето бастунче, и не пропуска нито една църковна служба. Казва се майка Людмила.

Преди много, много години тя беше висока, стройна послушница, но всички я гледаха със съжаление: белите ѝ дробове бяха целите в каверни и тя доживяваше последните си дни — така бе казал прочутият талински доктор, при когото я заведе нейната игуменка.

Младата послушница търпеливо очакваше смъртта си.

Веднъж, в един ясен пролетен ден в манастира пристигна отец Йоан Кронщадски. Посрещнаха го с радост. Игуменката издебна удобен момент, хвана болната под ръка и я доведе при него.

— Благословете, отче, нашата болна — каза тя.

О. Йоан внимателно погледна девойката и със съжаление поклати глава:

— Ах, колко е болна, колко е болна! — и без да сваля поглед от нея, докосна гърдите ѝ и направи жест, като че ли събира накуп разстлан плат. Събра го, здраво го стисна с пръсти и дори го изви настрани. След това докосна друго място на гърдите ѝ, повтори същия жест, после премести ръка по-нататък, и така, съкрушено въздишайки и молейки се, той като че ли затваряше невидими за околните рани. След това благослови болната и простичко ѝ каза:

— Е, слава Богу, ще поживееш, и то дълго ще живееш. Вярно — ще боледуваш, но няма да е страшно.

Никой не отдаде кой знае какво значение на странните действия на великия отец, обаче всички забелязаха, че след като той си замина, здравето на болната взе да се поправя. Година след тази случка игуменката отиваше в Талин и взе със себе си оздравяващото момиче, за да го види пак онзи лекар, който му бе предсказал скорошна смърт.

Старият доктор много се учуди, като видя своята пациентка на оздравяване. Внимателно я прегледа и поиска разрешение да направи рентгенова снимка на белите дробове. Докато гледаше снимката, клатеше глава и повтаряше: „Нищо не разбирам. Дробовете Ви бяха целите на дупки, но някаква необикновена сила ги е закърпила, затворила е смъртоносните каверни и сега се виждат само белези от зарастване. Вие трябваше отдавна да сте умряла, но сте жива и ще живеете. Мило дете, над Вас се е извършило велико чудо!“

(Разказано от самата майка Людмила)

Разкази на м. А.

В семейството ни бяхме две деца — аз и сестричката ми Настенка. С нея бяхме много близки, но по характер — различни. Тя се заглеждаше по момчетата и рано се омъжи, а аз мечтаех за манастир и все гледах да се забрадя с черна забрадка. Особено ми се искаше да попадна в Йоановския манастир — той беше под покровителството на о. Йоан Кронщадски. Самият отец Йоан ходеше там като у дома си, а аз от малка го обичах и почитах. Той идваше и у нас, макар че бяхме съвсем обикновени хора — баща ми работеше като куриер в банката. О. Йоан направи много интересно предсказание на баща ми, но за това ще разкажа после.

И така, мечтата ми се сбъдна: приеха ме в Йоановския манастир. Той се намираше в самия край на Петербург, на брега на малката рекичка Карповка. Беше много красив и благоустроен. Построили го бяха търговците в знак на обичта си към о. Йоан. Когато пък отпусkali земята за манастира, игуменката помолила да дадат и земя за гробище на сестрите, а отецът някак тъжно поклатил глава и казал: „Няма да ви потрябва“. Игуменката много се учудила, но не посмяла да попита нищо. Обаче така и стана — нито една сестра не можа да умре в манастира, всичките се разпръснаха по белия свят.

Нашият манастир беше градски и добре осигурен. Имахме послушания, но не такива като в селските обители. В манастира постъпих млада и здрава. Провериха за какво имам дарба, за да преценят какво послушание да ми дадат. Рисувах не лошо и можех да пея. Разпределиха ме в класа по рисуване, а на клироса ме сложиха да пея първи глас. От това пеене ме

налегна такава мъка, че нямам думи да я опиша, а трябваше много да се пее.

Веднъж ни посети нашият скъп отец. Както обикновено, ние го наобиколихме, а той ласкаво разговаряше с нас. Видя и мен и ме попита:

— Как живееш, Варюша? Не тъгуваш ли?

Не се стърпях и отвърнах:

— Добре съм, не тъгувам, само че да пея на клироса хич не обичам — просто ми е смърт!

О. Йоан ме изгледа внимателно и каза:

— В манастира човек трябва да се труди и да изпълнява послушанието, без да роптае. А пеенето ще обикнеш, ще започнеш да пееш октава.

— Какво говорите? — казвам. — Как така ще пея октава, та аз съм първи глас!

Той само се усмихна и това беше всичко.

Времето течеше. Пеех си аз на клироса, мъчех се, но пеех. През есента ни напусна нашият стар диригент и на негово място назначиха нов. Той беше прочут в цял Петербург, при нас бе дошъл от обич към скъпия ни отец. Прослуша ни всички от клироса една по една и ми каза:

— Защо са Ви сложили да пеете първи глас, та Вие сте бас!

Даде ми тон и аз запях — така леко и свободно, че от радост се засмях. И започнах да пея с басите, а по-късно ми се откри още една октава. Диригентът много ценеше гласа ми, а аз пеех с голямо удоволствие и все си спомнях скъпия отец — как предсказа моята октава.

Имах и такава случка: на врата ми се появи подутина. Отначало не беше голяма, но после започна да се увеличава, вече взе да ми става трудно да си навеждам главата и се чувствах зле. Показах подутината на нашата игуменка, тя се разтревожи и каза, че ще ме заведе на лекар. Но не бяха минали и два дена, когато една вечер в манастира пристигна о. Йоан. Посрещнахме го тържествено и веднага отидохме да пеем молебен. Такъв беше обичаят при нас: с пристигането си отецът най-напред отслужваше молебен. Както си вървах с другите клиросни сестри към църквата, игуменката ме спря и ме заведе при него:

— Скъпи батюшка, помолете се за Варвара, че ни е болна.

С тези думи повдигна апостолника ми и му показа подутина. Отецът внимателно я погледна, после прокара ръка по нея и каза:

— Нищо, Бог ще даде да ти мине. Върви, Варюша, пей!

Изпяхме молебена, след това отецът дълго беседва с нас, после ме повикаха да помагам в трапезарията и се прибрах в килията по-късно от обикновено. Събличам се, свалям си апостолника и по навик посягам да разтрия подутина. Пипам с ръка — няма я, вратът ми гладък! Не можех да повярвам — та тя беше колкото юмрук! Едва дочаках сутринта, и право при игуменката. Тя погледна врата ми, прекръсти се и каза само:

— Благодарни на скъпия ни отец!

В Йоановския манастир имаме такъв обичай: в определен ден и час през седмицата нашите роднини и познати можеха да ни посещават.

Веднъж, в приемния ден, при една от сестрите дойде нейна позната, младо момиче. Седна, заприказва с нея, но по всичко личеше, че не е на себе си: бледа, разстроена, отговаря не на място, като че ли я гнети някаква тежка мисъл. Почудихме се, но не успяхме да я разпитаме, тъй като научихме, че е пристигнал нашият скъп отец. Всички страшно се зарадвахме и хукнахме по стълбите да посрещнем безценния гост. Момичето излезе заедно с нас.

Отец Йоан се качваше нагоре някак угрижен, но поздравяваше всички приветливо. Като стигна до момичето, спря и високо ѝ каза:

— Заради теб дойдох и толкова бързах!

Ние нищо не разбрахме от тези думи, а момичето сякаш се смути и дори се уплаши. Отец Йоан продължи:

— Сега ще служим молебен, а след това ще говоря с теб. Никъде да не ходиш, чу ли?! — строго ѝ се закани той и отиде да облече богослужебните си одежди.

Изпяхме молебена, момичето също се помоли заедно с нас. След това отецът излезе, хвана я за ръката и каза:

— Лудо момиче, ти какво си намислила, а? Я ела тука!

Отидоха настрана и той дълго ѝ говори нещо, а момичето страшно плачеше. После отецът се развесели, благослови я и го чухме да ѝ казва:

— Е, успокой ли се?

А тя му благодари, целуна му ръцете и му се поклони до земята.

След това о. Йоан се сбогува с всички.

— Днес нямам повече работа тук — каза той и си замина.

Ние, разбира се, веднага започнахме да разпитваме момичето какво е говорил с нея отецът.

И тя ни разказа. Имала годеник, вече били определили деня на сватбата, но той се увлякъл по друга и я изоставил. Тя много страдала и намислила да се самоубие, като се хвърли под влака. Дълго не можела да събере сили за това, но в деня, когато дошла при нас, вече била решила твърдо да свърши със себе си. Било ѝ много тежко и тя за последен път се отбила при нас в манастира, а оттук се канела да отиде направо на гарата. Нашият скъп отец усетил мъката ѝ, дошъл и взел да я хока, че е намислила такова нещо. Когато му обещала, че няма да го направи, той ѝ казал: „Скоро ще се омъжиш за добър човек и ще имате дечица“. Тръгна си весела, радостна. А скоро след това се омъжи, разбираше се добре с мъжа си и им се родиха деца.

Странната молитва

Баща ми се отнасяше с голямо предубеждение към о. Йоан Кронщадски. Обясняваше неговите чудеса и необикновената му популярност с хипноза, с невежеството на хората около него, с истерия и други подобни.

Живеехме в Москва, баща ми работеше като адвокат. По онова време навърших четири години, бях единствен син и носех името на баща си — Сергей. Родителите ми ме обичаха безумно.

Баща ми често пътуваше до Петербург по дела на клиенти. И този път замина за два дни и както обикновено, отседнал у брат си Константин. Заварил брат си и снаха си разтревожени — малката им дъщеря Леночка била болна. Болестта ѝ била тежка и макар че ѝ било поолекнало, те поканили о. Йоан у тях да отслужи молебен. Очаквали го да пристигне всеки момент.

Баща ми се присмял и отишъл в съда, където се гледало дело на негов клиент. Когато се върнал към четири часа следобед, заварил пред къщата на брат си шейна с два коня и огромна тълпа. Разбрал, че е пристигнал о. Йоан. Едва си пробил път до входа, влязъл и минал в стаята, където отецът

вече служел молебен. Баща ми застанал отстрани и с любопитство взел да наблюдава прочутия свещеник. Много го учудило това, че о. Йоан набързо прочел сложения пред него за поменаване лист с името на болната Елена, а после коленичил и горещо започнал да се моли за някакъв непознат тежко болен младенец Сергей. Дълго се молил за него, после благословил всички и си заминал.

— Този е направо ненормален! — възмущавал се след това баща ми. — Поканили сте го да се помоли за Елена, а той през цялото време измолваше някакъв си неизвестен Сергей!

— Но Леночка е вече почти здрава... — плахо възразявала снаха му в желанието си да защити уважавания от цялото семейство свещеник.

През нощта баща ми си заминал за Москва. Влизайки на другия ден вкъщи, той бил поразен от царящия там безпорядък, а като видял измъченото лице на майка ми, се уплашил:

— Какво става тук?

— Мили мой, сигурно влакът ти още не е бил излязъл от Москва, когато Серьожа се разболя. Вдигна температура, получи гърчове, повръщаше. Повиках Пьотър Петрович, но той не може да разбере какво му е и помоли да се свика консилиум. Искях веднага да ти телеграфирам, но не можах да намеря адреса на Костя, а на Серьожа му ставаше все по-зле и по-зле. Трима лекари не се отделяха от леглото му цяла нощ и накрая казаха, че състоянието му е безнадеждно. Какво преживяхме само!!! Никой не легна да спи, защото на детето му ставаше все по-лошо, а аз от тревога бях загубила ума и дума. Но вчера след четири часа следобед, то изведнъж взе да диша по-спокойно, температурата спадна и то заспа. После му стана още по-добре. Лекарите нищо не могат да разберат, аз — още по-малко. Сега Серьожа е само отпаднал, но вече яде и в момента си играе с мечето в леглото.

Слушайки разказа на моята майка, баща ми навеждаше глава все по-ниско: ето за кой тежко болен младенец Сергей се е молил тъй горещо о. Йоан Кронщадски предишния ден.

Разказ на м. Серафима

Цялото ни семейство обичаше о. Йоан и дълбоко го уважаваше, особено баща ми. Той го познаваше лично, винаги го посещаваше, когато идваше от Москва в Петербург, и дълго разговаряше с него.

В онези тежки за о. Йоан дни, когато противниците му се нахвърлиха върху него със страшна сила и много от неговите приятели и почитатели му обърнаха гръб, баща ми запази дълбокото си чувство на преданост към великия старец.

Отец Йоан ценеше отношението на баща ми и на свой ред също го обичаше.

Веднъж баща ми, вече архимандрит, заедно с двама свои приятели, също искрени почитатели на о. Йоан, го посетил в дома му. Отецът ги посрещнал много радушно, и въпреки че се чувствал вече доста зле, беседвал с гостите дълго и оживено. После изведнъж прекъснал разговора и се обърнал към баща ми:

— Помни деня на св. Три светители.

Това била последната им среща. Скоро след това скъпият ни отец Йоан се помина.

Баща ми ни предаде неговите думи и всички с голям страх очаквахме празника на св. Три светители, тъй като бяхме сигурни, че на този ден баща ни ще умре. Но денят мина благополучно, дори беше някак особено светъл и радостен. Оттогава обаче баща ми всяка година очакваше смъртта точно в деня на тримата светители.

Минаха много години. Баща ни бе хвърлен в затвора, а после разстрелян и въпреки всичките ни усилия, не успяхме да научим нито датата на смъртта му, нито къде е гробът му. И аз, и особено сестра ми, скърбяхме, че не знаем деня на неговата кончина. Сестра ми започна да се моли Бог да ѝ открие кога е умрял баща ни. Дълго се молела, и накрая насън ѝ се явил самият той. Влязъл в стаята и като че ли отговаряйки на отдавна зададен въпрос, казал: „Разбира се, че на св. Три светители!“

Куфарчето

Светското име на моята леля беше Матрона. Тя беше тайна монахиня и при пострижението си бе получила името Мария. Всички, които я познаваха, я наричаха така, без да подозират, че това всъщност е монашеското ѝ име.

Когато навърших 15 години, матушка Мария ме взе със себе си в Москва - дотогава живеях в Саратовска област, където съм родена. Така че историята, която ще ви разкажа, се случи пред собствените ми очи.

Господ направи така, че матушка Мария се запозна с друга тайна инокиня, на име Александра — истинно вярващите се разпознават помежду си дори сред тълпа от хора. Матушка Александра бе приела пострижение от известния архимандрит Лаврентий Черниговски и дълги години бе живяла под неговото духовно ръководство.

Те и двете дълбоко почитаха отец Йоан Кронщадски и му се молеха. По-големият брат на леля ми, Иван, е бил послушник на великия молитвеник и чудотворец. Той ѝ беше разказвал много за отец Йоан Кронщадски, а когато умираше, ѝ предал негов портрет, саморъчно надписан от Божия угодник. Портретът стоеше в нашата малка стая редом с иконите. При честите си пътувания в Ленинград матушка Александра винаги ходеше на гроба на отец Йоан. И макар че тогава той още не беше прославен, и матушка Мария, и матушка Александра му се молеха като на светец.

Матушка Александра живееше близо до нас и когато си отиваше, аз често я изпращах. Тя имаше странна походка — като вървеше, леко подскачаше, сякаш се страхуваше да стъпи на петите си. Веднъж, когато я изпращах, събрах кураж и я попитах защо ходи така. И ето какво ми разказа инокиня Александра. Тя имала следното послушание: носела от йеросхимонах Кукша, който тогава живеел в Одеса, малки куфарчета, пълни с кръстчета, иконички и книги. В Москва за куфарчето идвал човек. Книгите, иконите и кръстчетата той предавал на духовните чедра на отец Кукша. Така забранените и липсващи в онези времена свещени предмети и литература попадали в ръцете на вярващите. Веднъж матушка Александра била проследена и арестувана. Настойчиво я разпитвали и тъй като тя никого не издавала, започнали да я измъчват с електрически ток. След изтезанията я пуснали, после дълго лежала в болница, докато се поправила. Но споменът от ужасните мъчения ѝ останал за цял живот — тази странна, подскачаща походка. Това станало по времето на Хрущов.

По-късно с благословието на духовния си отец матушка Александра възобновила пътуванията до Одеса. Понякога на връщане оттам тя се отбиваше у нас и оставяше куфарчето. После изпращаше за него човек или сама го вземаше.

Помня, че веднъж си дойдох вкъщи, а леля ми каза:

— Матушка Александра пристигна. Довечера отново ще дойде.

До масата видях познатото куфарче. След малко матушка Мария се развълнува, стана неспокойна и каза:

— Вера, моли се, идват при нас.

Кой ще дойде и защо, така и не разбрах, но без да питам нищо, заставах на колене. Разбрах, че приближава нещо страшно.

На вратата се позвъни. Влезе жена за проверка на отоплението. Като огледа внимателно стаята, тя някак набързо си тръгна. Едва по-късно разбрахме що за проверка бе това. Продължихме да се молим. Скоро дойде матушка Александра.

— Още ли не са идвали за куфарчето? — попита тя.

— Не — отговори леля.

— Сигурно скоро ще дойдат — каза матушка Александра и за да не ни подлага на опасност, взе куфарчето в ръка, за да го отнесе у дома си. На излизане прошепна: — Молете се на о. Йоан Кронщадски. Той ще ни помогне...

Жената, която ни беше посетила като служителка по отоплението, проследила матушка Александра до дома ѝ, а след това изтичала в милицията. Това разбрахме по-късно от една съседка, която беше забелязала странното поведение на „служителката“ и я беше наблюдавала отдалече.

Матушка Александра веднага усетила, че я следят. Щом влязла в квартирата си, тя паднала на колене пред портрета на о. Йоан Кронщадски и започнала да го умолява. „Батюшка Йоан, помогни ни! Страх ме е, че няма да издържа пак такива мъчения. Нека не ме арестуват! Нека, когато дойдат, всичко в куфарчето да се превърне в пепел!“ В същото време и ние се молехме на о. Йоан за помощ, както ни заръча на тръгване матушка Александра.

На вратата на нейната квартира се почукало — нахлули за обиск. Сред цивилно облечените милиционери стояла същата жена. Тя посочила с ръка куфарчето. Започнали обиска именно от него. Матушка Александра със замряло сърце очаквала каква ще бъде нейната участ. Било ясно, че търсят веществени доказателства, а те лежали точно пред тях, под тънкия шперплатов капак на куфарчето. Старшият отворил капака и към него полетяла пепел от отдавна изгорели въглини. Матушка Александра занемяла: минута преди идването на милицията, тя още веднъж погледнала в куфарчето — кръстчетата и иконичките били там!

Неканените гости си тръгнали. Зад вратата тя чула как грубо ругаят престаралата се активистка:

— Ако още един път направиш лъжлив донос, ще арестуваме теб!

— Отидоха си! — с въздишка на облекчение ни съобщи по телефона матушка Александра. Заедно с леля забързахме към нея.

Инокинята, удивена и в същото време разстроена, седеше до масата, пред нея — затвореното куфарче. Тя ни разказа всичко, което само преди няколко минути се беше случило, и завърши смутено с думите:

— Какво ще предам сега на вярващите? Погледнете само какво е останало от кръстчетата и иконичките!

Двете се наведоха над куфарчето. Матушка Александра отвори капака му и в стаята се разнесе необикновено благоухание. В миг лицата им се измениха - на тях се четяха едновременно и изумление, и възторг, и недоумение. Застанах на пръсти и през раменете на монахините погледнах в куфарчето. То беше пълно догоре с грижливо подредени иконички, книжки, кръстчета! Без предварителна уговорка всички се хвърлихме на колене пред портрета на батюшка Йоан Кронщадски, като в изумление проливахме сълзи за дивното чудо, на което станахме свидетели...

Образът на императора

На 11 август 1927 г. в белградските вестници се появи съобщение под заглавие: „Ликът на император Николай II в древния манастир „Св. Наум“ на Охридското езеро“. Съобщението гласеше: „Руският художник акад. Колесников беше поканен да изобрази новия храм в манастира „Св. Наум“, при което му бе предоставена пълна свобода в неговата творческа работа — вътрешната украса на купола и стените. Художникът намислил да изобрази на стените на храма образите на 15 светци в 15 овални медальона. 14 от тях били изписани веднага, а 15-тия дълго оставал празен: необяснимо чувство все карало художника да изчака. Веднъж привечер Колесников влязъл в храма. Долната част на църквата била тъмна и само куполът бил прорязван от лъчите на залязващото слънце. Както разказвал по-късно самият Колесников, в този момент играта на светлини и сенки в храма била необикновено красива. Всичко наоколо изглеждало особено, неземно. И точно тогава художникът видял, че в оставения от него празен медальон сякаш от рамка гледа като жив скръбният лик на император Николай II. Поразен от чудното явление, художникът дълго стоял неподвижно, като вцепенен. След това, продължава своя разказ Колесников, в молитвен порив той поставил стълбата пред медальона и, без да нанася с въглен контурите на образа, започнал направо с четката да рисува. Колесников не можал да заспи цяла нощ и на сутринта, още при първите лъчи на слънцето вече бил на стълбата и работел с небивало

дотогава усърдие. „Рисувах без снимка, пише художникът. Няколко пъти в живота си бях виждал покойния император, докато му показвах картини на изложби и образът му се бе запечатал в паметта ми. Когато завърших работата си, поставих под портрета-икона надпис: „Всеруският император Николай II, получил мъченически венец за благоденствието и щастието на славяните“.

Спасеният отряд

През 1947 г. в руския емигрантски печат бе съобщено за дръзновено молитвено призоваване на царското семейство в момент на опасност, когато, по време на Гражданската война, отряд казаци загубил връзка със своя обоз и своята войска и бил обкръжен в блатата от червените. Свещеникът о. Иля приканил всички да се молят, казвайки: „Днес е денят на смъртта на нашия цар-мъченик. Неговият син, отрок Алексей царевич, беше почетен атаман на казашките войски. Да ги помолим да ходатайстват пред Господа за спасението на христоролюбивото казашко войнство“. И о. Иля отслужил молебен към „царя мъченик, император всеруски“. Припевът на молебена бил: „Святые мученицы дома царскаго, молити Бога о насъ“.

Пеел целият отряд заедно с обоза. Накрая на молебена о. Иля произнесъл отпуст: „Христосъ, истинный Богъ нашъ молитвами святаго царя-мученика Николая, государя Всероссійскаго, наследника его отрока Алексія царевича, христоролюбивыхъ войскъ казачихъ атамана, благоверныя царицы-мученицы Александры и чадъ ея царевенъ-мученицъ помилуетъ и спасетъ насъ, яко Благъ и Человеколюбецъ“.

Когато някои възразили, че тези св. мъченици още не са прославени и няма явени чудеса от тях, о. Иля горещо възразил: „А ние по техните молитви ще се избавим! Прославени са те... Сами чувате как народът ги прославя, Божият народ... Ще ни покаже пътя св. отрок Алексей царевич! Ще видите спасението на ония, които почитат тяхната памет!“

И наистина, отрядът и обозът излезли от обкръжението по чуден начин, открит от о. Иля.

Вървели през блатата. Газели във водата до коляно, до пояс, понякога затъвали до шия... Дълго вървели така — не помнели нито време, нито умора. Никой не говорел. Конете не цвилели. И излезли на здрава земя... 43 жени, 14 деца, 7 ранени, 11 старци и инвалиди, 1 свещеник и 22 казаци — всичко 98 души и 31 коня. Излезли точно от тази страна на блатото, която била заета от войските на казаците, задържащи обсадното движение на червените - точно сред своите. Никой от околните жители не могъл да

повярва, че са минали по този път. А неприятелите не чули дори шума от тяхното преминаване. Червените партизани не могли да открият даже следите на обкръжения отряд. Имало хора — и изведнъж ги няма!

Великата княгиня Мария

Всяка година без изключение аз се разболявах от пневмония. Това се повтаряше не една или две, а цели десет години. Вече бях омъжена, а моята мила, незабравима баба отдавна си беше отишла от този свят. След като веднъж стоях на течение, пак се разболях, но дълго време карах болестта си на крак, докато най-сетне не легнах. Беше 19 май, рожденият ден на нашия император-новомъченик — датата е подчертана в моя дневник. Бях съвсем сама вкъщи: мъжът ми замина в командировка, роднините ми живеят далече, няма никой, който да ми помогне. А помощ ми беше нужна, защото дори не можех да стана, за да отворя вратата. Тресеше ме, горях от жажда.

На сутринта ми стана по-леко и аз дойдох на себе си. Навън ухаеше на люляк, под прозореца пееха птиците, почти не се чувстваше горещина. Върху одеялото бях завита с още нещо. Старинен офицерски шинел с орли! Господи! Откъде се е взел? В креслото до мен седеше младо, 17-годишно момиче и тихичко четеше с красив гръден глас акатист на св. Николай от една тетрадка, която веднага познах. Навремето, още 7-годишна, го преписах по поръка на моята баба, тайна монахиня, за една моя болна леля. „Бълнувам!“ — изплаших се аз. Момичето ми беше непознато. И никой, дори моята племенница от Петербург, ако беше дошла, не би могла да чете акатиста така — гласно и на разпев. Пък и произношението на непознатото момиче не беше съвременно, а като на баба ми — „ч“ и „щ“ произнасяше по петербургски. Разбира се, бълнувам! Но кой знае защо попитах:

— Откъде е този странен шинел?

— Той е на татко — отговори момичето.

— А ти коя си?

— Мария.

— Коя Мария?

— Милосърдна сестра.

Погледнах нейното кръгло лице с големи сиви очи. В израза ѝ имаше нещо достойно и кротко. Роклята ѝ беше проста, светло-синя. Във вазата се беше появило свежо клонче люляк.

— Дай ми да пия.

Тя ми поднесе чаша топло мляко. Попитах:

— Какво е това, бълнувам ли?

— Достоевски казва, че няма бълнуване и безумие. Просто понякога, при особени обстоятелства, хората виждат отвъдния свят.

Изпих млякото — топло, вкусно.

— Днес ти ще оздравееш напълно. Така каза татко. Днес той има рожден ден, а след два дни — имен ден. Искаш ли още да ти почета от службата?

— Не, по-добре нещо друго.

Тя стана. Над възглавницата ми открай време са окачени иконите на Спасителя и на Божията Майка, останали от моята баба. Момичето застана пред иконите, аз също застанах на колене в леглото. „Господи Иисусе Христе, помилвай нас грешните. Пресвета Богородице, спаси ни!“

След това заспах. Събудих се съвсем здрава и бодра. Бях сама в стаята си. Във вазата благоухаеше люляковото клонче: преди да се разболея го нямаше там. Гореше и кандилцето, макар че не бях го палила. Но най-невероятното и скъпоценно доказателство, че аз, грешната, бях удостоена с такова посещение, беше броеницата на баба ми, която висеше на иконата на Спасителя. Това беше същата броеница, с която я погребяхме. Пискюлчето под кръста беше изгнило, но броеницата беше останала цяла. Оттогава не се разделям с нея. Отначало на никого не разказах за случилото се, защото се боях, че ще ме помислят за луда, но свещеникът и най-близките ми повярваха. Болестта ми премина без никакви последствия. И аз свято вярвам, че бях излекувана така чудно по молитвите на моята баба. Тя винаги почиташе св. Николай Чудотворец и царствените новомъченици. Два пъти тайно ходихме на поклонение с нея в Ипатиевския дом, в тогавашния Свердловск.

Нина Карташова

Част IV. В дни на гонения за вярата.

Мечката

Това станало когато откарвали Казанския митрополит Кирил* на заточение. По пътя той трябвало да бъде убит „при опит за бягство“. В една глуха нощ, докато влакът пътувал с пълна скорост през безкрайната ледена пустош, пазачите го изхвърлили от вагона в движение.

Било снежна зима. Митрополит Кирил паднал в огромна пряспа сняг и останал невредим. Едва се измъкнал от нея и се озърнал: наоколо гора, сняг и никакви признаци на живот. Дълго си проправял път през дълбокия чист сняг. Накрая, съвсем изтощен, седнал на някакъв пън. Студът прониквал до мозъка на костите му през протритото расо. Усещайки, че е обречен и замръзва, митрополитът започнал да си чете молитвата при излизане на душата от тялото. Изведнъж гледа — към него се приближава нещо огромно и черно. Вглежда се — мечка! „Ще ме разкъса!“ — минало му през ума, но нито имал сили да бяга, нито имало къде да се скрие. Мечката се приближила до седналия владика, подушила го от всички страни и спокойно легнала в нозете му. От грамадното ѝ тяло лъхала топлина и пълно благоразположение. След малко тя се извъртяла, обърнала се с корем към владиката, опънала се в цял ръст и сладко захъркала.

Владиката дълго се колебал, гледайки спящата мечка. Накрая не издържал сковаващия студ и легнал до нея, притискайки се до топлото ѝ тяло. Лежал и обръщал ту едната, ту другата си страна към звяра, за да се сгрее, а мечката в съня си дишала дълбоко и го облъхвала с горещия си дъх.

Когато взело да се разсъмва, митрополитът чул в далечината кукуригане на петли. „Наблизо живеят хора!“ — радостно си помислил той и тихичко, за да не събуди мечката, станал на крака. Но тя също се надигнала, отърсила се от снега и тромаво поела към гората. А стопленият и отморен владика тръгнал натам, откъдето се чували петлите. Скоро стигнал до малко селце. Почукал в най-крайната къща, обяснил кой е и помолил да го приютят, като обещал, че сестра му ще заплати на домакините за грижите и разноските.

Приютили владиката и той живял половин година в това селце. Написал оттам писмо на сестра си и тя дошла да го види. После отново го отвели...

---

* Свещеномъченик Кирил (Смирнов), митрополит Казански (1863 г. — 7/20.11.1937 г.). Според завещанието на патриарх Тихон бил определен за пръв местоблюстител на патриаршеския престол. Властта обаче не позволила той да заеме тази длъжност, като до края на живота му го държала в затвор и заточение. Накрая бил разстрелян в далечния гр. Чикмент.

Изплатеният дълг

Семейството ни живееше близо до Москва, в Ново Гиреево. Там имахме собствена къща, а на църква отивахме в Николское или в Перово. В нашия енорийски храм не ходехме — не харесвахме свещеника и дякона. Господ ще ги съди, не ние, но на човек му ставаше тежко дори прага на храма да прекрачи — толкова бе запуснат и мръсен, а как служеха, не искам и да си спомням. Хората почти не стъпваха там, и ако се случеше да се съберат десетима богомолци — пак слава Богу.

После почина свещеникът, след него — и дяконът и ни пратиха нов свещеник, о. Пьотър Константинов. Чухме от познати, че е добър и съвестен човек.

Когато за първи път влязъл в храма и се огледал, той само поклатил глава, после наредил на клисарката да стопли вода, запретнал полите на подрасника си и се заловил да мие и да подрежда олтара. Дори и пода измил със собствените си ръце, а на следващия ден след литургията помолил енорияшите да се съберат и да му помогнат да приведе храма в приличен вид.

Разбрахме за станалото и още първата събота след пристигането му мама отиде в църквата да види новия отец. Върна се доволна. „Добър е, обича Бога“. След нея и ние започнахме да ходим в нашата църква, а сестра ми почна да пее на клироса. След това се сприятелихме с о. Пьотър и той често ни гостуваше. Не беше кой знае колко начетен, но бе добър, с чисто сърце, отзивчив към скърбите на другите, а вярата му — несъкрушима. Не беше женен.

— Не успях. Докато избирах и се канех, всичките моми се омъжиха — шегуваше се той.

Той държеше една стая под наем в селото и живееше скромно, но не бедно.

По едно време дълго не идваше у нас и когато най-сетне се появи, мама го попита:

— Защо така ни забравихте, о. Пьотър?

— Имах гостенин, един епископ. Току-що излязъл от лагер и дошъл в Москва да прави постъпки да го възстановят. Няма роднини, познати в Москва също не намерил, а мен бегло ме познава, та ме помоли да го приютя. А в какъв вид дойде от лагера! Панталонът му стар, куртката скъсана, на главата — каскет, ботушите разпрани — това беше цялото му имущество. Пък беше месец декември. Облякох го, обух го, купих му нови валенки, дадох му топлия си подрасник и малко пари, живя при мен три седмици. Спяхме на едно легло, хазяйката не даде второ. Малко го поохраних, че се клатеше и от вятъра, и вчера го изпратих — дадоха му назначение. Как ми благодари само! Никога, казва, няма да забравя твоята добрина. Даде ми Господ да послужи на такъв голям човек.

Мина половин година и една нощ прибраха о. Пьотър. Беше 1937 г. След време го изпратиха на заточение за 10 години, после в концлагер. Отначало ние, духовните му чеда, му помагахме и му пращяхме колети с разни неща и продукти, но когато започна войната, го забравихме, а когато си спомнихме за него, вече нямаше какво да се изпраща — всички гладуваха. Много рядко с голяма мъка събирахме по някой колет. По-късно плъзна слух, че о. Пьотър е починал. Но той бил жив и страдал от глад и болести. В края на 1944 г. го пуснали едва жив и му дали разрешение да живее в Ташкент.

— Тръгнах към Ташкент — спомняше си по-късно о. Пьотър — и като мислех, че там е топло, си казах: „Дай да си продам памуклийката и да си купя хляб, че умирам от глад, а пътят е дълъг, няма край, пък по гарите всичко е тройно по-скъпо и парите ми ще хвъркнат за миг“. И бельото си свалих, та го продадох. Останах само по един памучен костюм. Студено, но се търпи — нали скоро ще пристигна. Добрах се до Ташкент и — право в Църковното управление. Казвам, че съм свещеник и моля за каквато и да е работа, а те взеха да размахват ръце срещу мен: „Пълно е с такива като теб тук, покажи си първо документите“. Обяснявам им, че току-що съм пристигнал от лагера, че документите ми са в Москва и още не съм успял да ги получа, и отново моля да ми дадат каквато и да е работа, колкото да не умра от глад, докато пристигнат документите. Не ме изслушаха, изгониха ме. Какво да правя?

Тръгнах по хората да търся подслон, нали беше зима. Те ме гонеха: „Ти — казват — си страшен, въшки имаш, пък ще вземеш на всичко отгоре да умреш. А като умреш какво ще те правим? Върви си!“ Застанах заедно с просяците пред входа на църквата в гробището, поне за къшей хляб да изпрося пари — там просяците ме набиха: „Махай се, ти не си наш! И на

нас ни дават малко“. Разплаках се от мъка, даже в лагера беше по-добре. Плача и се моля: „Майко Божия, спаси ме!“

Най-сетне склоних една жена и тя ме пусна в кочината при свинята. Заживях с нея и често си крадах храна от нейната кофа. Ходех всеки ден в църквата на гробището и все се молах. В самата църква, разбира се, нямаше да ме пуснат, защото бях целият мръсен, окъсан, коленете ми прозираха през панталона, обувките ми — вехти и скъсани, а най-лошото — бях пълен с въшки.

Веднъж чух просящите да казват, че е пристигнал владиката и тая вечер ще служи на гробището.

„Господи! — мисля си — Дали това не е същият владика, когото приютих в Гиреево? Ако е той, ще го помоля за помощ, може да си спомни как делихме залька си тогава.“ Целия ден не бях на себе си, толкова се вълнувах, а вечерта отидох пред храма пръв от всички. Вървя нататък, а сърцето ми ще се пръсне: той ли е или не е той? Ще ме познае ли, или не? Стоя, моля се.

Пристигна кола, владиката слезе, гледам — той е! Тогава забравих всичко на света, пробих си път през тълпата и извиках, а гласът ми от вълнение не беше моят:

— Владико, спасете ме!

Той се спря, погледна ме и рече:

— Не мога да Ви позная.

Като каза така, народът взе да ме избутва, а аз завиках още по-силно:

— Аз съм отец Пьотър от Ново Гиреево!

Владиката се вгледа в мен, очите му се просълзиха и каза:

— Сега Ви познах. Почакайте тук, ще изпратя килийника. — И влезе в храма.

Стоя аз, целият се треса и плача. Хората ме наобиколиха, взеха да ме разпитват, а аз не мога дума да продумам. След малко излезе килийникът и извика:

— Кой тук е о. Пьотър от Ново Гиреево?

Обадих се. Той ми подаде пари и каза:

— Владиката Ви моли да се измиете, да се преоблечете и утре след литургията да дойдете при него.

Сега хората вече повярваха, че наистина съм свещеник. Тоя-оня взе да ме кани, приближи се и жената, в чиято кочина живеех, и ме повика. Напали банята и ме пусна да се изкъпя.

Докато се къпех, тя отиде и с парите на владиката купи от познати бельо и дрехи. След това ми даде малка стаичка с легло и маса. Легнах на чисто, самият аз — чист, и се разплаках:

— Царице Небесна, слава на Тебе!

Благодарение на владиката възстановиха свещеническите права на о. Пьотър и го назначиха за втори свещеник в същия храм при гробището, откъдето го бяха прогонили просяците.

По-късно те много го обикнаха заради неговата простота и щедрост. Той всичките ги наричаше по име, интересувахе се от техните несгоди и им помагаше колкото може.

Веднъж, когато прекарвах отпуска си при о. Пьотър, тръгнахме да се разхождаме по красив ташкентски булевард. Минавайки край една пейка, видяхме на нея да седи измъчен, дрипав човек. Той плахо се обърна към о. Пьотър:

— Помогнете, отче, аз съм от затвора.

О. Пьотър се спря, огледа го и строго ми каза:

— Дръпни се настрана!

Отдръпнах се, но видях как о. Пьотър измъкна от джоба си портфейла, извади много банкноти и ги подаде на просещия. Стана ми неловко да гледам тази сцена и се обърнах, но чух глас, задавен от плач: „Благодаря Ви, отче, благодаря! Вие ме спасихте! Господ да Ви възнагради!“

Анзерското чудо

Анзерският остров е част от Соловецкия архипелаг, който се намира в югозападната част на Бяло море. Тих и откъснат от света, островът се отличава с изключителна природна красота. Стръмните му склонове, покрити със свежа растителност, отдалеч привличат погледа, а върхът му,

извисяващ се на 107 м. над морската шир, е най-високата точка на архипелага.

През XVII в. там се заселил отшелникът преп. Елеазар, около когото се събрали 12 ревнители на подвижническия живот. Така било положено началото на знаменития Анзерски скит „Света Троица“, който дълги години бил ръководен от преподобния съгласно древните устава за скитски живот. Пустинният остров се превърнал във въжделено място за безмълвие на мнозина.

Историята на Анзерския скит е тясно свързана и с друг известен подвижник — преп. Иов Анзерски. Неговият жизнен път бил изпълнен с превратности. Светското му име било Йоан. Роден в Москва, той станал свещеник и се посветил на пастирско служение, което извършвал с жертвена любов към ближните. Слухът за добрия пастир стигнал до двореца и отец Йоан станал духовник на император Петър I. През 1701 г. обаче, по лъжлив донос императорът го заточил в Соловецкия манастир, където свещеникът бил постриган в монашество с името Иов. Въпреки претърпяното несправедливо гонение преп. Иов приел всичко като от Божията десница и с цялото си усърдие се предал на духовни подвизи.

През 1702 г. той се заселил в Анзерския скит. По това време в килията на преп. Елеазар живеел йеродякон Паисий, духовно близък на йеромонах Иов (наречен в схима Иисус). Двамата подвижници често се събирали заедно на молитва и взаимно се подкрепяли в монашеските трудове и борби.

В ранните зори на 18 юни 1712 г. преподобните били удостоени с дивно видение, което сложило отпечатък върху целия по-нататъшен живот на острова и станало причина за възникването на Голгото-разпятския скит.

Ето че и в това утро йеромонах Иов, след всенощното бдение в своята анзерска килия, излязъл да се поразходи и се запътил по пътеката към езерото на преп. Елеазар. Той внимателно почукал на вратата на килията на отец Паисий: „В името на Отца и Сина и Светаго Духа!“ — „Амин! Влезте, отец Иов!“ — отвърнал му отец Паисий.

Те застанали заедно пред окачената в ъгъла икона на Божията Майка „Неочаквана радост“, която някога била килийна икона на преп. Елеазар и заедно извършили утринното правило. След това тръгнали из гората, която се простирала на изток до самото море. Пътеката водела нагоре към планината. През младите листа на брезичките и трепетликите прониквали златните лъчи на слънцето, а росата под нозете им блестяла като късчета елмаз. В тревата се мяркали бледи северни теменужки, кокичета, а сред

полските цветя тук-там растели боровинкови храсти. Горските птици чуруликали с хиляди гласове...

Вървейки, двамата монаси пеели „Богородице Дево, радвай се! Благодатна Марие...“ и се изкачвали все по-нагоре. Те обичали да ходят там и от върха на планината да се любуват на необятната гледка — целият остров, покрит със хвойнови и широколистни гори, като зелено море лежал в нозете им, а наоколо, някъде до към самия хоризонт се простирало морето и само на запад се виждала ивица земя — главният Соловецки остров.

Сред горската зеленина тук-там проблясвали като бисери многобройните анзерски езера, а в далечината се белеела камбанарията на скита „Света Троица“.

И ето че в това утро, преди още да достигнат върха, им се открило чудно видение: насреща им леко и плавно, без да докосва земята, по хълма слизала Божията Майка, съпътствана от преп. Елеазар. Двамата монаси паднали ничком, а Пречистата Дева се приближила и казала: „Наречете тази планина Голгота, защото след време тя ще стане гробище и погребаните тук ще са безброй. А на върха ѝ издигнете храм в чест на Господните страдания. И аз ще пребъдвам на това място во веки.“

Видението изчезнало. Блажени Иов изпълнил повелението на Пресвета Богородица и построил на върха на планината бял каменен храм, а самият той се преселил в основания тук от него Голгото-разпятски скит. След кончината му го погребали до самата стена на Голготския храм и поставили на гроба му висок бял кръст.

Монасите изтълкували думите на Божията Майка като заповед да направят на планината манастирско гробище. В течение на две столетия братята били погребвани по склона на острова.

Едва когато след революцията Соловецкият манастир бил превърнат в лагер, а Голготският скит — в болница за лагерниците, пророческите думи на Пресвета Богородица станали ясни в цялата им пълнота.

По заповед на лагерното управление гробовете на монасите били изравнени със земята, а целият склон бил прорязан от траншеи. В тези братски могили погребвали умиращите на Анзер соловецки затворници.

Смъртността в лагера била така висока, че скоро цялата планина от върха до основата се покрила с гробове. Погребаните тук наистина били безброй, а планината станала същинска „Голгота“.

Дървената църквичка с малък купол, построена на мястото, където се явила Пресвета Богородица, служела за карцер, а Голготският храм бил превърнат в барака за инфекциозно болни.

Всяка пролет цялата планина се покрива с големи сини незабравки. Разказват, че тези цветя се появили за първи път след чудесното явяване на Божията Майка на светите анзерски старци. И всички виждат в това потвърждение на обещанието на Пресвета Богородица, че Тя ще пребъдва на това място во веки.

Петнистият тиф

През февруари докараха от Троицкия скит един болен от тиф православен епископ вече на преклонна възраст.

Бараката за болни от петнист тиф беше препълнена и него го сложиха на допълнителна койка, която плътно допряха до един от прозорците на бившия Голготски храм. Той дълго време се намираше в безсъзнание, но накрая, след като благополучно премина кризата, дойде на себе си и започна мълчаливо да се озърта.

Когато старшата сестра, монахиня Вероника, се приближи към него, той я запита: „Това ли е Голготската болница?“ След нейния утвърдителен отговор той отново зададе въпрос: „А къде е Голготският храм?“ М. Вероника му каза: „Вие се намирате в него: храмът отдавна вече е превърнат в инфекциозна барака“.

Епископът внимателно разглеждаше мръсните голи стени.

— Веднъж аз служих тук — каза той.- В деня на 200-годишнината от анзерското чудо, на 18 юни 1912 г. Голямо тържество беше тогава... Събраха се епископи от всички краища на Русия. Хиляди богомолци... Целият храм сияеше от пламъчетата на свещите. След литургията имаше литийно шествие до църквичката, построена на мястото на явяването на Пресвета Богородица. Дали сега тя съществува?

— Съществува, само че там сега е карцер, както и в килията на преп. Елеазар. Но Вие още не бива да говорите толкова много. Друг път ще разкажете как сте били тук, а аз ще се радвам да Ви послушам. Постарайте се да поспите. Трябва да събирате сили — и м. Вероника отиде при друг болен.

Епископ Юстин се поправяше бавно. Петнистият тиф даде усложнения на сърцето, а той още отпреди имаше гръдна жаба и старческа склероза.

Честите и мъчителни сърдечни кризи го изтощаваха. Неведнъж изглеждаше, че ще умре по време на такава криза, но благодарение на грижите на м. Вероника, която взимаше всички мерки, той успешно излизаше от тях и само постепенно отпадале.

Една сутрин м. Вероника го намери усмихнат и радостно възбуден.

— Тази нощ имах видение — каза той. — Чаках Ви, за да Ви разкажа... Видяхте ли каква прекрасна звездна нощ беше? От моето място така хубаво се виждаше целият небесен купол и морето под него до самия хоризонт, а също и склонът с братските могили на анзерските страсотерпци... Аз лежах и се молех, гледайки звездите. Изведнъж виждам: те бавно се преместват, образуват венци и се спускат към земята по-надолу и по-надолу, като все по-ярко блестят. А под необятния небесен свод тържествено звучеше тиха музика, сякаш от далечен ангелски хор и постепенно се усилваше. Звездните венци се спуснаха до самата земя и спряха, надвиснали над братските могили... Може да ми се е привидяло, но нали всичко, което виждаме, виждаме го доколкото Господ желае да ни го открие по Своята безкрайна благодат. Невидимият свят е много по-необятен и по-реален от видимия, макар и да е недостъпен за нашите очи... Помните ли канона на всички светии, просияли в руската земя? Там се съдържат следните пророчески слова, които сякаш се отнасят направо за съвременните мъченици: „О, нови страсотерпци, които с подвига си претърпяхте злобата, държейки като щит Христовата вяра против ученията на този свят, и ни дадохте достоен пример за търпение и злострадание! О, велики наши сродници, известни и неизвестни, явени и неявени, които сте достигнали Небесния Сион и сте получили велика слава от Бога!...“

„Известни и неизвестни...“

„Явени и неявени...“

— Всъщност те са неизвестни и неявени само за нас, а за Бога всички са известни, всички анзерски мъченици: и мъже, и жени; и монаси, и монахини; и разбойници, и блудници... Именно заради тях Небесната Царица е обещала да пребъде на това място во веки! А тогава, когато се празнуваше 200-годишнината от чудото, никой не предполагаше и не разбираше това. О, ако Господ ме удостои да доживея до 18 юни! Аз всеки ден се моля за всички, които лежат погребани тук, но особено много ми се иска да се помоля за тях в деня на анзерското чудо!... Нищо, че няма да бъда в празнично епископско облачение и с митра — всичко това е външно! Важното е, че сега разбрах, макар вероятно не напълно, истинския смисъл на пророческите слова на Божията Майка... Не зная кога

Господ ще ме призове — нека бъде Неговата свята воля! — но така ми се иска да доживея до този празничен ден!

— Ще доживеете, Владико!... И след това още ще живеете...

— На нас не ни е дадено да знаем това! Да бъде Божията воля!

Владика Юстин се прекръсти и изморен замълча. А м. Вероника си помисли: „Сигурно скоро и той ще попълни бройката на „безименните и неяви“ анзерски страсотерпци“.

Настъпи пролетта. Морето се очисти от леда, снегът избяга от Голготската планина, дърветата се раззелениха, в гората цъфнаха червените и черните боровинки, в тревата започнаха да се мяркат теменужки и кокичета, а склоновете на планината над засипаните траншеи се покриха с килим от едри сини незабравки... Наближаваше 18 юни.

В ранното утро на този ден м. Вероника стана преди всички, набра големи букети незабравки, сложи ги в стъклени буркани и ги разнесе по всички стаи. Владика Юстин, който благодарение на нейните грижи беше измит и облечен в чисти дрехи за празника, седеше полулегнал на чист чаршаф и големи бели възглавници. Той гледаше през широко отворения прозорец, зад който шумоляха младите листа на високите брези. Обърнат с лице към източната стена, където преди се е намирал олтарът, Владиката се молеше и живо си спомняше онова далечно, слънчево като днешното, утро в деня на 200-годишнината от анзерското чудо, когато той участваше в тържественото богослужение зад тези стени...

И тогава, както и сега, през южните прозорци на храма лъчите на утринното слънце падаха на златни снопове, като играеха през подвижната мрежа на листата върху стените, които бяха така величествено красиви.

Като ги разглеждаше сега, той си спомняше как изглеждаха те по онова време. В пространствата между прозорците имаше икони, а всички стени и сводове бяха покрити с трогателно проста фрескова живопис, изобразяваща последователно цялата история на страданията Господни — като се започне от залавянето Му в Гетсиманската градина, разпита при Кайафа, съда при Пилат и се завърши с Неговата кръстна смърт. Ето там Той беше изобразен обут със сандали, облечен в багреница и с трънен венец, а след това пак Той, прегърбен под тежестта на кръста, вървящ по Своя път към Голгота. По-нататък в една от нишите отново Той, издигнат на кръста заедно с двамата разбойници от двете Му страни, а отдолу имаше надпис на славянски език с преплитачи се букви: „Помяни мя, Господи, во Царствии Твоем!“.

Освен прякото си предназначение, тези фрески сякаш пророчески символизираха съдбата на новите анзерски мъченици. Та нали всички те, мъже и жени, бяха минали през тези страдания: арест, разпити, съд и присъда. Всеки бе носил своя тежък кръст, и мнозина бяха завършили своя кръстен път тук — на анзерската нова Голгота, като със смъртта си бяха умили своите грехове...

Иконостасът, украсен с позлатени вити колонки, беше трипоясен, запълнен с тъмни старинни икони. Над царските двери се намираше „Тайната вечеря“, на едното крило на дверите беше изобразен св. архангел Гавриил с бял цвят в ръка, а на другата — Пресветата Дева, смирено слушаща неговото благовестие.

... А ето тук, между два прозореца, беше изобразено и самото анзерско чудо. Неизвестен художник беше нарисувал двамата монаси, паднали ничком на изпъстрената със сини цветчета трева, а Божията Майка и преп. Елеазар стояха на фона на гъста зелена гора, съвсем тъмна — такава и сега тя се простираше по склона на планината до самото море.

Владика Юстин така ясно виждаше пред себе си картината на някогашния прекрасен храм, че тя му се струваше не спомен, а реална действителност. Пред него бяха като наяве и иконостасът, и живописиста по стените. И вече не само с духовните, но и с телесните си уши, той чуваше монастирското пеене: „Иже херувимы тайно образующе... всякое ныне житейское отложим попечение...“

Тихо и равномерно горяха пламъчетата на кандилата и безбройните восъчни свещи... Копринената завеса се отвори с леко шумолене и царските двери се разтвориха тихо и тържествено. На прага, в лъчите на утринното слънце, със светите Дарове в ръце стоеше преп. Елеазар — точно такъв, какъвто бе изобразен на соловецките икони, а от двете му страни — отдясно Самата Небесна Царица в цялата ѝ слава, а отляво — блажени Иов Анзерски... Техните погледи проникваха сякаш в самата душа на владика Юстин...

Ето, чудесното видение се приближава към него сред сините кълба тамянен дим...

В неизказан възторг той прави усилие да стане... Неземното сияние го озарява, изпълва додъно възхитената му душа...

В това време лагерният лекар, извършвайки всекидневната сутрешна обиколка на болните от тиф, влезе в бараката, съпровождан от старшата сестра на болницата. М. Вероника, движена от някакво смъртно и тревожно

предчувствие, отминавайки другите болни, го поведе направо към койката до прозореца, на която вече няколко месеца лежеше епископ Юстин.

Те се приближиха и застинаха в мълчание от двете страни на постелята му: епископ Юстин лежеше неподвижно по гръб, на лицето му грееше необикновена, блажена усмивка, която не оставяше върху него нито една скръбна бръчка.

— Свършиха се мъките му — прошепна м. Вероника. — А как очакваше този ден!... С какъв трепет се готвеше за него!...

Матронушка

Един епископ, вече покойник, ми разказа следното:

През 30-те години ме изпратиха в концлагер. Тогава бях лекар и ми възложиха да завеждам медицинския пункт в лагера.

Повечето от лагерниците бяха в такова тежко състояние, че сърцето ми не издържаше и мнозина освобождавах от работа, за да им помогна поне малко, а най-немошните изпращах в болницата.

Веднъж, в приемното време, медицинската сестра, която работеше с мен, също лагерничка, ми каза:

— Докторе, чух, че срещу Вас има донос. Обвиняват Ви, че сте прекалено мек с лагерниците и има опасност да Ви удължат срока на лагерната присъда до 15 години.

Сестрата беше сериозен човек, добре осведомена за лагерните работи, и затова изпаднах в ужас от думите ѝ. Бях осъден на три години, които вече изтичаха, аз броях колко месеца и седмици ме делят от дългоочакваната свобода и изведнъж — 15 години!

Не спях цяла нощ. Когато на сутринта отидох на работа, сестрата видя изпитото ми лице и със съжаление поклати глава. След приемното време тя нерешително ми каза:

— Ще ми се да Ви дам един съвет, докторе, но се страхувам да не ми се смеете.

— Кажете — помолих я аз.

— В родния ми град живее една жена, казва се Матронушка. Господ ѝ е дал особена молитвена сила и ако тя започне да се моли за някого,

непременно ще го измоли. Към нея се обръщат много хора и тя не отказва на никого. Помолете я и Вие.

Усмихнах се тъжно — докато писмото ми стигне до нея, вече ще са ме осъдили на 15 години.

— Няма нужда да ѝ пишете, Вие само... я повикайте — смутено каза сестрата.

— Да я повикам?! Оттук?! Та тя живее на стотици километри!

— Знаех си, че ще ме вземете на подбив, обаче тя чува отвсякъде, ще чуе и Вас. Направете така: когато излезете вечерта на разходка, изостанете малко и силно викнете три пъти: „Матронушка, помогни ми, в беда съм!“ Тя ще Ви чуе и ще Ви измоли.

Макар че всичко това ми се виждаше странно и ми приличаше направо на магия, все пак, когато излязохме на вечерна разходка, направих както ми беше казала моята помощничка.

Мина се ден, седмица, месец... Никой не ме търсеше. Междувременно станаха промени в лагерната администрация: махнаха един, назначиха друг. Мина още половин година и настъпи денят на моето излизане от лагера. Когато ми даваха документите в комендатурата, поисках разрешение за пътуване до града, в който живееше Матронушка, тъй като още преди да я повикам, си бях обещал, че ако ми помогне, ще я споменавам всеки ден в молитвите си, а като изляза от лагера, първата ми работа ще бъде да отида при нея и да ѝ благодаря.

Когато си получавах документите, дочух, че двама младежи, които също излизаха на свобода, ще пътуват за този град.

Присъединих се към тях и тръгнахме заедно. По пътя взех да ги разпитвам дали не познават Матронушка.

— Познаваме я много добре, нея всички я знаят, и в града, и в цялата околност. Бихме Ви завели, щом Ви трябва, но не живеем в града, от село сме, пък много ни се иска да се приберем по-скоро у дома. Но Вие щом пристигнете, попитайте първия срещнат къде живее Матронушка и той ще Ви каже.

Пристигайки, постъпих точно както ме бяха посъветвали моите спътници: попитах първото срещнато момче.

— Вървете по тази улица — каза то, — покрай пощата завийте по пряката, и там в третата къща отляво живее Матронушка.

Развълнуван се приближих към къщата и поисках да почукам на вратата, но тя не беше заключена и веднага се отвори. От прага огледах почти празната стая. В средата имаше маса, на масата — голям сандък.

— Добри хора, има ли някой тук? — високо попитах аз.

— Влезте, владико свети! — раздаде се глас от сандъка.

Трепнах от изненада. Какъв владика съм аз?!

— Ще станеш, ще станеш — отвърна гласът и ме нарече по име.

Надникнах в сандъка и видях една дребна жена, която лежеше вътре неподвижно. Тя беше сляпа, с недоразвити ръце и крака. Лицето ѝ бе удивително светло и приветливо. Поздравих я и казах:

— Откъде знаете името ми?

— Как няма да го зная! — прозвуча слабият ѝ, но чист глас. — Нали ме повика, и аз молих Бога за теб — оттам го зная. Сядай, ще ми гостуваш.

Дълго седях при Матронушка. Тя ми разказа как като малка се разболяла от някаква болест и престанала да расте и да се движи. Семейството ѝ било бедно и майка ѝ, отивайки на работа, я вземала в сандъче и я отнасяла в църквата. Там слагала сандъчето с момиченцето на някоя пейка и така го оставяла чак до вечерта. Оттам Матронушка слушала всички църковни служби и проповеди. Енориашите се смиявали над детето и му носели ту нещо за хапване, ту дрешка, или пък само ще го погалят и ще го настанят по-удобно в сандъчето. Свещеникът също жалел момиченцето и се занимавал с него. Така то растяло в атмосфера на дълбока духовност и молитва.

После заговорихме с Матронушка за целта на живота, за вярата, за Бога. Като я слушах, аз останах поразен от мъдрите ѝ разсъждения, от духовното ѝ проникновение. Седейки до нея, аз разбрах, че пред мен лежи не просто една болна жена, а човек, велик пред Бога. Никак не ми се искаше да си тръгвам — толкова ми беше хубаво и отрадno. Обещах си да я навестя отново колкото се може по-скоро, но не можах. Наскоро след това откараха Матронушка в затвора Бутирка, където тя почина.

Досието (Извадки от дневника на ...)

Беше зноен летен ден в безкрайната казахстанска степ, един от първите дни на юли 1952 г. От сутринта започна да духа бурен, горещ вятър, който вдигаше от земята ситния като прах пясък.

Току-що бях започнала сутрешната обиколка на болните в моето отделение за туберкулозни към лагерната болница, когато ме настигна задъхана санитарка от главния корпус.

— Елате, елате по-бързо, Марина Сергеевна — повтаряше тя, — началникът на санитарния отдел спешно Ви вика. Моли да не се бавите нито минута...

Хвърлих халата и без да си измия ръцете, побягнах след нея.

— Какво се е случило? — запитах, докато тичахме. — Не знаете ли защо ме търси?

— Не зная, при него в кабинета няма никой, само на бюрото лежат цял куп досиета, страшно много са, като че ли на цялото отделение, и той е много развълнуван.

Отворих вратата към кабинета на началника на санитарния отдел. Наистина развълнуван, той ходеше напред-назад по зелената пътека, простряна от вратата до отсрещната стена с прозореца. Бюрото му беше затрупано с досиетата на лагерниците — техните лични дела с всички документи. Нашият началник, около 60-годишен, с гъста прошарена коса и изморено, иначе умно и приятно лице, беше също бивш зек (т.е. лагерник), много отдавна освободен. Той беше добър, порядъчен човек, но боязлив и нерешителен. От стандартната 10-годишна присъда, получена по чл.58 [по политически причини], беше прекарал в лагера само 3 години, а после го освободили предсрочно, което беше изключително рядък случай. Това станало така: след като пристигнал в лагера, той започнал всеки месец да изпраща в Москва заявления за своята невинност или, както ги наричаше Люся, статистичката на санитарния отдел, „опровержения“. Всяка година той изпращал точно 12 такива заявления. Никакъв отговор не получавал. Когато занасял в кантората на УРЧ (отчетно-работния отдел) поредното заявление, там го поглеждали със съжаление, обръщали се и с въздишка почуквали с показалец по челата си. След 35-ото заявление неочаквано пристигнал отговор с решение за освобождаването му. Той не се върнал вкъщи, а останал да работи тук като волнонаемен, смятайки, че в наше време това е най-умното и даващо възможност за свобода решение. Вероятно чувствал освен това, че ако с него се случи нещо, няма да има сили за повече заявления. След освобождаването си той заемаше само административни длъжности и беше разбрал, че тайната на управлението

се състои в това — сам нищо да не правиш, а да възлагаш всичко на подчинените.

— Марина, гълъбче, знаете ли в какво положение сме попаднали? — заговори той щом влязох. По възраст аз можех да му бъда дъщеря, но в работата бях негова дясна ръка. Без мен той не отиваше на обектите, за всичко се съветваше, не провеждаше никакви освидетелствания, много неща вече му бяха трудни.

— Днес трябва да бъде изпратен етап с лагерници в Заполярието. Началството е проспало срока, а сега ние ще отговаряме — продължи той. — Трябва спешно да се вземе решение и да се действа. Нужно е да се подберат хора първа категория, съвсем здрави. Изпращат ги на тежка работа. Ние трябва да ги освидетелстваме — дали са годни за този етап. Бройката е много голяма за нашето отделение. Да отложим съставянето на списъка не може, началникът отговаря с главата си за изпращането им в точно определения ден. Ако пък сбъркаме, като дадем преценка според предишни прегледи, ние, лекарите, ще отговаряме с главите си — по-точно аз ще отговарям. А как да ги прегледаме за един ден, когато са пръснати по всички обекти: по зеленчуковите градини, по лагерите за оран, по животновъдните ферми. Не един, десет дни няма да ни стигнат: сега е лято, а нашият лагер е селскостопански. И наистина, откъде другаде ще вземат хора първа категория, ако не от селскостопански лагер? Сега цялата ми надежда е на Вас, Марина Сергеевна. Вие познавате хората, през цялото време пътувате до лагерите за оран, до фермите, и тук в отделението всички лекувате, и при механизаторите ходите, и в строителния отдел. Ще трябва да ги подбираме задочно, по досиетата, и да ги запишем в I категория с днешна дата. Ето, всички досиета са тук, току-що ги донесоха от отчетно-работния отдел.

— Няма как, да почваме — казах невесело аз. Да изпращаш етап с хора в друг лагер винаги е много мъчително. Не случайно лагерниците казват: „Не е страшен затворът, страшни са етапите“. Вестта за преместването пада върху главата на лагерниците като гръм, плаши като най-голямо нещастие. Представете си: хората някак си са се приспособили към живота и работата в своето лагерно отделение, привързали са се към някого, намерили са приятели, които са им станали по-близки от роднини, свикнали са със своя нар, с дюшека и възглавницата, пълна с дъхаво сено — лагерът е селскостопански, да го напуснеш е страшно, навсякъде другаде е още по-лошо. Най-страшното в лагера, където и да си настанен, и колкото по-добре си настанен, толкова повече — това е постоянната опасност от етапите. Несигурност във всичко, нетрайност на всичко, необходимост сляпо да се подчиняваш на нечия жестока воля. И сам по

себе си етапът е невероятно тежък физически, често смъртоносен, но даже това не плаши толкова.

Най-напред плаши откъсването от мястото, с което вече си свикнал, раздялата с приятелите завинаги, без никаква вест, защото между лагерите кореспонденцията е забранена. Човекът сякаш отива на онзи свят. Ето как става това: стои си той в бараката, нищо не знае, шегува се с приятелите, смее се — вече няколко години живее и работи с тях. Изведнъж влиза надзирателят и казва: „Иванов, събирайте си багажа!“ Къде, защо — пълна неизвестност. А понякога след половин час вече трябва да си излязъл с торбата с лични вещи на гърба навън, на студа или в палещия зной, за да потънеш завинаги в неизвестността. Само престъпният свят обича етапите, обичат ги рецидивистите, крадците. Те винаги се стремят към тях. За тях това е развлечение, нещо като екскурзия. По време на етапа може вкусно да се нахраниш за чужда сметка, да се сдобиеш с пари или с нечии вещи, защото по пътя към групата „прикрепват“ от затворите новаци, чиито торби са пълни с лични вещи, взети от вкъщи.

Етапните пунктове в лагерите, така страшни за всички останали, тези претърпени гари зад бодлива тел, където охраната е зверски груба и жестока, за престъпниците са нещо като клуб. Там стават срещи с приятелчета или приятелки и даже в песните си те пеят: „Ела по-скоро на етапния пункт, върни се при мен...“ или: „Не идвай на етапния пункт, аз заминавам с друг...“ За да попаднат в етапа, особено ако им съобщят, че някой ги очаква на пункта, те, без да се колебаят, са готови да извършат всякакво престъпление, осакатяване, убийство. А че ще ги откарат в затвора, какво от това? Затворът е роден и временен дом. После пак ще има етапен пункт, пътуване по етапен ред и нов лагер — нови впечатления...

Приближих се до масата и погледнах през отворения прозорец. Оттук нашата единствена улица се виждаше цялата. Виждаше се и това място, където тя се разширяваше, образувайки нещо като площад и където бяха събрани всички наши главни учреждения. Отдясно — сградата на управлението с навяващите страх прозорци на кабинетите на началниците. Тя беше обградена с посадени от нас дървета, вече израснали. До нея се намираше домът на началниците с 4 жилища. Отляво ШИЗО [съкр. от ‘штрафной изолятор’] — наказателният изолатор, с решетки на малките, поставени нависоко прозорци с дървени капаци, пропускащи светлина само отгоре. Наричат ги козирки, а лагерниците им казват намордници. И веднага след това, редом на улицата — клубът, отворен и за волнонаемни, и за лагерници, само че в различни часове. Той беше едноетажен като всички наши сгради, но с големи прозорци, украсен над входа с голяма червена звезда и гъсто поставени електрически крушки. На стените, в

разстоянията между прозорците бяха окачени вертикално високи плакати, също червени на цвят, с изписани върху тях бели лозунги, призоваващи към високоморални възгледи и живот, и възхваляващи Сталин. Спомням си думите: „Кой е по-висок от небето, по-светъл от слънцето, по-мъдър от всички мъдреци...“ и т.н. „Той не спи в Кремъл и мисли за нас, за да спим спокойно ние...“ И още: на дълъг хоризонтален плакат, опънат над прозорците, с едри букви беше написано: „Благодарим на другаря Сталин за щастливия живот...“

От едната страна на нашия „център“ надолу по улицата се простираше дългото казармено здание на ВОХРА (въоръжената охрана) с висока цветна леха пред входната врата и площадка за физкултурни упражнения. Зад нея се намираще кучкарникът на охраната. От другата страна на улицата се виждаха портите за централния транспорт, срещу тях — магазинчето за волнонаемните и „домът за временни посетители“. След тях, в края на улицата, започваше „зоната на подконвойните“ — 4 дълги бараки, оградени на височина повече от човешки ръст с няколко реда бодлива тел, в ъглите — покрити дървени наблюдателни кули за охраната, обкръжени с дебели телени жици, покрай които тичаха вързани зли кучета пазачи. Те бягаха надолу по „забранената линия“ — ивица земя, изорана от двете страни на телената ограда, за да се отпечатват следите.

През вратите за централния транспорт влизаха една след друга каруци, натоварени със сено за конете, които щяха да заминат с етапа. Около сградата се суетяха хора. До магазинчето и обратно тичаха войници от стрелковите части и надзиратели, минаваха лагерници. Всички на площада бяха в движение и изглеждаха развълнувани. Навсякъде по бараките вече се беше пръснала страшната „строго секретна“ новина за предстоящия голям етап в Заполярието. Разнасяха я шепнешком водачите на централния транспорт от управлението по лагерите за оран, участъците и фермите. Но още никой не знаеше каква ще бъде неговата съдба. Досиетата в сиво-бели подвързии от дебела хартия, на големина малко по-дълги и по-широки от ученически тетрадки, все още лежаха завързани на купчини върху бюрото на началника на санитарния отдел.

— Поръчах Ирина Юриевна, лекарката на зеленчуковия участък, да подбере жените. Те са групирани главно там, познати ѝ са и освен това на брой трябва да бъдат много по-малко. Тя ще свърши подбора по-рано от нас.

Седнахме край масата. Аз вземах в ръцете си досието и зад фамиленото име и възрастта, зад параграфа и срока, написани на лицевата страна, пред мен се изправяше жив човек, понякога с подробности от неговия минал живот, с най-същественото от неговата личност. Понякога не знаех нищо за него,

тогава ми помагаха данните от досието. Колко тежко и трудно е не да избавиш човека, не да го спасиш — нещо, което е обичайно за лекаря и възможно в лагера, а напротив — да го обречеш! Но аз разбирах, че колкото и да ми беше тежко, не можех да се измъкна от възложената работа. Все едно някои, и то в толкова количество, каквото беше посочено в циркулярното нареждане, трябваше да заминат с етапа. Познаващият хората обаче по-лесно може да избегне бедата при подбора. Той може по-лесно да подбере онези, които ще издържат етапа, по-малко ще страдат от раздялата и по-добре ще се справят там и физически, и морално. И така ще могат да се спасят от етапа тези хора, които трябва да бъдат спасени.

Оставих едно от досиетата настрана.

— Защо не е годен този? Нали беше първа категория? — запита началникът.

— Сега има фурункули — отговорих аз и взех следващото досие. Всъщност знаех, че той е тук с майка си, те носеха различни фамилни имена и така успяха да попаднат в едно и също отделение. Аз знаех какво им бе струвало това и какво значеше за тях да се разделят. Продължих да записвам в някои от досиетата категории с днешна дата и ги предавах на началника за подпис, а други оставях настрана.

Току-що бяхме завършили подбора, аз оставих настрана последното досие, когато на вратата се почука и влезе дошлата от зеленчуковото отделение Ирина Юриевна. Тя беше от Ленинград, моя близка приятелка, също лекарка и лагерничка. За да дойде при нас в центъра, се беше издокарала, носеше бяла панамена шапка, къси бели чорапи и бяла бродирана блуза. Аз също носех такава блуза. Шиехме ги, като преправяхме долни рубашки, получени от склада, и ги украсявахме с ажурни от бели или цветни конци, с които се сдобивахме, като разплитахме износени фанелки и плетива.

— Ето ме и мен — каза усмихнато тя. — И досиетата са готови. Нося ви 35 първа категория, всички са здрави. Много от жените успях да прегледам през обедната почивка, при нас е по-лесно. Използувах случая да дойда, за да се видим, докараха ме на двуколка заедно с досиетата.

Тя постави на масата купчина папки, развърза връвта, с която бяха завързани, и ние започнахме да ги разглеждаме. Изведнъж на една от тях видях фамилното име Алиева.

— Ириначка, как така сте сложили Алиева? — казах аз. — Та тя е туберкулозна, наскоро беше при мен в туберкулозното отделение.

— Какво говорите, няма такова нещо, тя е съвсем здрава.

Започна разговор и скоро се изясни, че има две Алиеви — Фатма и Феруза, и двете са млади, а коя от тях е била болна от туберкулоза не знаехме. Какво да правим? В отделението на Ирина вече бяха започнали да готвят за етапа хората по съставения списък. Трябваше спешно да се разбере, но как? Изведнъж Ирина си спомни: „Знаете ли, в отделението за болни от дезинтерия лежи приятелката на моята Алиева, от нея веднага ще разберете, коя е била в туберкулозното.“ И тя каза името на приятелката.

Аз станах, за да отида при нея, но началникът ме спря: „Вземете досието на Алиева — по данните по-лесно ще уточните.“

Взех го и бързо излязох. Малката къщичка, в която се намиреше отделението за болни от дезинтерия беше по-настрана. Вятърът се усили, шибаше и блъскаше, вдигаше полите на дрехата ми, хвърляше пясък в лицето ми.

Когато минах покрай санитарната барака — онази част от санитарния отдел, където живееше обслужващият персонал на болницата, дежурната ме видя и изскочи, за да ми предаде писмо от Москва, от моето семейство. В болничната стая бързо разбрах, че Ирина е била права, донесла е досието на здравата Алиева. Сложих под мишницата си досието и писмото, притиснах ги здраво и забързах, почти се затичах към санитарния отдел. Щом се изкачих на хълмчето до пътя, нещо под ръката ми изшумоля. „Писмото! Вятърът го духна...“ — изплаших се аз. Погледнах: писмото в зеления плик беше на място, но досието го нямаше. Огледах се наоколо — никъде нищо не се виждаше. Затичах се в една посока, в друга, в трета. Никъде нищо. Да тичам на юг нямаше смисъл, вятърът духаше силно оттам. Скъсах плика, скрих писмото под блузата си, а половината от плика откъснах, смачках и я пуснах по вятъра. Хартийката полетя право на север. Затичах се в тази посока. Между ябълковата градина и пътя, който водеше към центъра на лагера се простираше тесен напоителен канал, гъсто обрасъл с бурени. Водата от канала беше изпусната и по дъното течаха само малки остатъци от нея, плитко ручейче, не повече от 8-10 сантиметра. Градината беше рядка, прочистена. Откъм канала тя не беше оградена, а от останалите три страни бяха гъсто насадени светлозелени бодливи върби.

По-далече от тях досието не е могло да отиде. Това беше папка от плътна хартия, вятърът я е носел ниско, а храстите бяха високи и гъсти. Започнах да тичам из градината и надолу по канала, като разглеждах бурените, храстите, канавките около дърветата. Никъде нямаше нищо.

Отначало не се изплаших много, струваше ми се, че непременно ще открия досието, не можеше да е отлетяло далече. Но колкото повече търсех, толкова повече в душата ми се промъкваше страх, че може и да не го намеря. Отлично си представях какви последици щеше да има това тук, където всичко се използваше, за да бъде заподозрян човекът и след това от нищо да бъде съставено срещу него невероятно обвинение; където всяко непредвидено обстоятелство, водещо след себе си някоя незначителна наглед грешка, се превръщаше в преднамерено престъпление. А сега беше загубен документ на осъдена на 25-години лагер по 58-и параграф, която с всички документи следваше да бъде изпратена на етап. И то при какви условия: самата аз изведнъж заявих за здрав човек, че е туберкулозна, взех документите ѝ за проверка, излязох за пет минути и веднага ги загубих. Кой ще повярва на моите оправдания? Смешно е даже да се помисли. Но и загубването на документите без никаква преднамерена цел вече беше тежко престъпление. Страхът ми растеше. Кръвта биеше в слепите ми очи. Представях си килията в наказателния изолатор със студения глинен одър, с протърканата рогозка, със смрадния въздух от „гърнето“, полумракът, щракането на ключовете в ключалките на килиите, бълхите. Пак разпити, после пътуване под конвой до затвора, съд и нова присъда. И то сега, когато изтичат последните месеци на моята 10-годишна присъда, когато всичко вече изглежда минало, когато вкъщи броят дните до моето завръщане, навярно и сега ми пишат за това в още непрочетеното писмо...

Гърлото ми пресъхна и аз през цялото време гълтах слюнката си. Какво да правя? Смачках останалата част от плика, разтворих юмрук ... Леката хартия се издигна нагоре, полетя и веднага се закачи за бодливата върба. От същата страна видях да идва бързо към мен нашата старша медицинска сестра, която разнасяше по бараките акрихин за болните от малария.

— Загубихте ли нещо? Какво търсите? — заразпитва ме тя. — Още отдалече видях, че тичате насам-натам, търсите нещо.

— Вятърът издуха документите от ръката ми — все още исках да скрия, че се е загубило досие.

— Не се тревожете, сега ще си разделим района, ще търсим спокойно, без паника, и ще ги намерим. Не може да са отишли далече. Никого ли нямаше тук?

— Нямаше жива душа.

— Добре, ще ги намерим, срещу вятъра не могат да полетят, а по посока на вятъра. Сигурно са се закачили някъде в градината.

Тръгнахме в различни посоки и аз отново започнах да обикалям по проверените вече места. Познато ми беше вече всяко късче хартия. Вече знаех на кой храст има обвивка от бонбон, на кой — късче от писмо. Намерих и моя скъсан плик. Знаех къде се е закачила мръсна хартийка, къде чиста, къде цветна. Прегледах и целия канал, като вдигах всички стъбла на бурените, прерових цялото дъно и разбрах, че няма смисъл да търся. Досието го нямаше тук.

Спрях се и вдигнах глава. От височината развълнувани тичаха към нас началникът на санитарния отдел и Ирина.

— Къде пропаднахте дявол да го вземе, какво правите тук? — завика отдалече той. — Не знам вече какво да отговарям по телефона, къде да Ви търся!

Аз стоях неподвижно. Като се приближи до мен и ме погледна в лицето, той изведнъж промени израза си и извика:

— Загубихте ли го?

— Вятърът го грабна — казах аз.

Без да ми отговори нито дума, той се разпореди: „Ние сме четирима. Ще разделим района на четири части, ето така — той показа кой накъде да отиде — и всичко ще претърсим основно.“

Аз знаех, че това е безполезно, но мълчах. Ирина тръгна надолу по канала, останалите към градината. Някакво хладно спокойствие ме обзе. По храстите се виждаха все същите хартийки. Скоро началникът извика: „Някой да отиде в санитарната барака, вдигнете всички санитарки и сестри, които спят след дежурството и всички, които не са на работа. Нека дойдат да търсят, аз отивам в санитарния отдел. Сигурно вече ме викат със списъка.“

Затичах към бараката, за да се избавя от безплодното търсене. Хладното спокойствие започна да преминава в тъпо безразличие: „Всичко е напразно.“

Събудих спящите в първите две стаи на бараката и когато влязох в третата, в нашата лекарска стая, от която тази сутрин бях излязла, остра болка прониза сърцето ми при мисълта: „Колко скоро всичко беше добре; помен нямаше от това, което се случи сега. Беше ми така леко и можех да мечтая за бъдещето.“

Сърцето ми се сви и аз почувствах горещо желание да се върне предишното, всичко да стане пак така, както беше сутринта, когато още нищо не се беше случило. Какво да правя? Къде да търся? Взех от масата един вестник. Ще видя още веднъж накъде ще отлети хартията.

Жените, които събудих, вече бяха излезли от бараката. До мен вървеше Ирма, младо момиче от Рига. Аз работех с нея, направих я от санитарка медицинска сестра, тя беше привързана към мен и сега ме гледаше с тревога.

Когато се изкачихме на височината, където вятърът изтръгна от мен досието, Ирма бегом се спусна надолу, а аз откъснах парче от вестника и мачкайки го в ръката си, започнах да говоря с Бога. Бях вътрешно съсредоточена и говорех така, като че ли Господ беше до мен, не както обикновено, когато се молах, а някак съвсем конкретно, просто, отблизо. „Господи — казах аз, — ако Ти искаш Алиева да остане тук, да не замине с етапа, нека да бъде Твоята воля. Ще се постарая да претърпя всичко, което ще се случи с мен, само не знам дали ще мога.“

После постоях и казах това, което се изтръгна от мен: „Господи, пожали ме! Ако е възможно, остави тук Алиева по някакъв друг начин и тогава покажи с тази хартийка къде е досието.“

Разтворих юмука си със смачкания вестник, вятърът веднага го издуха от дланта ми и аз не видях накъде отлетя.

— Ирма! — викнах аз. — Догони го, търси смачкано парче от вестник!

Ирма тръгна покрай канала. Ирина, горката ми приятелка, завика: „Не ходете по канала, аз чак до завоя на пътя прерових пясъка с пръсти!“

Погледнах към нея. Какъв вид имаше само! Бялата ѝ блузка беше станала черна от ситния пясък. Краката, панамената шапка на главата, всичко беше черно. Лицето ѝ изглеждаше развълнувано и разстроено. Виждах, че се измъчва заради мен. Аз също бях цялата черна, а непокрытите ми коси, набити с пясък, се бяха превърнали в топка. Бушуваше истинска пясъчна буря, трудно беше даже да си представиш силата на вятъра. „Не ходете по канала!“ Не е ли все едно накъде ще тръгнем? Всичко е претърсено, никъде няма нищо.

Продължихме да вървим с Ирма покрай канала на известно разстояние една от друга. Изведнъж тя извика, като сочеше с пръст към водата: „Гледайте, Марина Сергеевна, това не е ли Вашият вестник?“ Погледнах и видях над водата парчето вестник, което бях смачкала. Учуди ме, че то не

плува, а стои на едно място и е сухо. Бързо се приближих, застанах на колене до самия край на канала и взех хартиятката. Видях, че тя се беше закачила и се държеше на едно тънко, едва забележимо стръкче бурен, малко по-дебело от конски косъм, което стърчеше от дъното на канала. „Няма да ходим по-нататък, ще търсим само тук“ — казах аз на Ирма.

Тя започна да претърсва с ръце всички бурени на брега, а аз, продължавайки да стоя на колене, опипвах с пръсти глинещото дъно, като изгребвах тънкия слой пясък. Той беше толкова малко, че веднага се чувстваше твърдата почва. Но нямаше нищо.

— Нищо няма в бурените — тъжно каза Ирма. Аз се изправих и без да зная защо, избрах едно дебело стъбло измежду многото бурени и силно го дръпнах нагоре, сякаш исках да го изскубна от земята. Тънкото стръкче, на което се беше закачило парчето вестник се залюля и от водата се показва мокра клонка с разперени като лапа листа, след нея корени, а изпод корените на бурена изплува подобно на патица или на кораб, който излиза от пристанището, сиво-бялата папка на досието, обърната настрана към течението. Аз скочих в канала, сграбчих го и прочетох на корицата „Алиева“. Стиснах листата, за да не изпадне нищо, и го изтърсих. То беше влажно, но съвсем не разкиснато. Нито един подпис на началниците на лицевата страна, даже направените с химически молив, не се бяха размазали. И за да го запазя от погледите на другите, от пясъка и вятъра и от своите собствени пръсти, които здраво го стискаха, аз вдигнах блузата си и го скрих до гърдите си, като го притисках отгоре с ръка. По тялото ми преминаваха тръпки, ту горещи, ту студени.

— Ти направи това, Господи! Ти направи това! — шепнех едва чуто аз и се вглеждах във въздуха наоколо. Какво или, по-право, Кой насочи ръката ми, когато избрах от всички стъбла точно това, което не се отличаваеше с нищо от другите, но под корените на което, преплетени и издигнати над дъното, течението беше отнесло досието, беше натрупало пясък, беше го скрило грижливо? Какво ме накара да дръпна силно стъблото нагоре? Защо го направих? Аз не исках да го изтъргна. Ти направи това, Господи! По челото ми изби студена пот, цялото ми тяло трепереше.

После изведнъж нова мисъл ме прониза като мълния: „И за кого го направи?“ Пред очите ми изплуваха примери за моето недостойнство, за моето нищожество и нечистота.

— Ужас! — казах високо аз.

— Какво? — запита в отговор Ирма, която беше застанала с гръб към мен и се ровеше в бурените.

Аз казах „ужас“ за себе си, за своя предишен живот, който беше станал минало, далечно минало, и който вече не можеше да продължава така.

А там надалече, в градината, сновяха санитарките и сестрите — търсеха досието...

— Ирма! — извиках аз. — Иди и им кажи да не търсят повече. Намерих документите.

И за да избегна въпросите ѝ, побягнах към бараката.

На моето легло до прозореца, с дюшек, натъпкан със сено, на покритата с марля възглавница, ярко светеше слънцето. Наредих върху нея всички документи, които се намираха в папката и бяха напълно запазени. Само за няколко минути, докато измих лицето си и сложих кърпа на разрошената си глава, всичко напълно изсъхна. Никой не би предположил, че с досието се е случило произшествие.

Когато дотичах до санитарния отдел, началникът излизаше оттам. В ръцете си държеше купчина завързани досиета. Гледайки настрани, той мрачно каза:

— Отивам в III отдел да докладвам на отговорника по оперативната част за досието.

— Няма за какво да докладвате — казах аз. — Ето досието.

— Намерихте ли го? — възкликна началникът, като цял просия и ме прегърна през раменете. — Не трябва, не трябва — продължи той, като отстрани протегнатата ми с досието ръка. — Аз вече дадох списъка, тя не е включена. Идете да го оставите на място по азбучен ред при другите документи на моята маса. Ще дойдат да ги вземат от отчетно-работния отдел. Сега много бързам, после ще поговорим. Щастлив съм... — и той пак ме погледна със сияещи от радост очи. После тръгна, но вече не към III отдел, а към сградата на управлението. Но всичко това беше някак далече от мен. Аз исках по-скоро да остана сама. Влязох в кабинета и поставих на място досието на Алиева. „Остана!“ — помислих си аз и излязох навън.

Без да се замисля накъде отивам, тръгнах към реката, към нашата мила, благословена река, единственото щастливо място тук. Огромно, невидимо за никого, невероятно, неизпитвано досега щастие беше проникнало цялото ми същество. Не само радост от това, че избягнах бедата. Не, нещо несравнимо по-велико ме изпълваше.

Господи, колко е хубаво с Теб! Разбира се, Ти ме гледаш сега, след това, което направи за мен, а аз мълча и лежа в нозете Ти като подкосена. Ти ми прости, Господи. Ти ме пожали. Значи ме обичаш. Днес ми показа, че Ти си самата любов и милосърдие. Помогни ми да разбера какво искаш от мен... Разбирам!.. Също любов и милосърдие... Но как? Как да стигна до Теб?

Изведнъж в тишината чух далечен кучешки лай. Лаеха кучетата на военната охрана. Лаеха злобно и ожесточено. Инструкторите ги учеха да хващат с мъртва хватка беглеци нарушители от подконвойните. Аз знаех това ...

Изправих се. Стара, позната болка прободe сърцето ми — жалост. Дълбоко състрадание към тези хора — унизени, измъчени, съвсем невинни, които само отдалече изглеждаха в дрипите си сива безлична маса.

Аз знаех колко благородни сърца, колко високи умове, колко глави, изпълнени със знания и колко героични души, очистени от страданията, имаше сред тях.

Сърцето ми сякаш не биеше, а трептеше. Аз силно стиснах ръце и си спомних, че днес още не съм направила своята визитация в болницата.

— Зная, Господи — казах тихо. — Зная! Отивам!

Помяни мя, Господи, во Царствии Твоем...

Голямата театрална зала беше препълнена. В първото действие* сцената изобразяваше олтар. На декоративния „престол“ бяха поставени бутилки с вино, кани с ликьор, закуски. Около „престола“, на високи табуретки като в бар седяха „свещеници“ в пълно облачение и се чукаха с „църковни чаши“. Артист облечен в дяконски стихар свиреше на хармоника. На пода „монахини“ играеха на карти. Залата гърмеше от смях. На някого от зрителите дори му прилоша от кикот. Докато го извеждаха навън, той ръмжеше като звяр и хилейки се, кимаше към сцената с изкривено, побледняло лице. Това още повече развесели публиката.

В антракта някой каза:

— Почакайте, това е само аперитив. Най-главното още не е дошло. Във второ действие, когато излезе Ростовцев, всички ще се побъркаме от смях!

И ето, във второ действие, посрещнат с гръм от неистови овации, на сцената се появи знаменитият артист от Московския театър Александър

Ростовцев. Той беше облечен в дълъг бял хитон, майсторски гримиран като Христос. В ръцете си носеше Евангелие със златен обков. Според сценария на пиесата артистът трябваше да прочете два стиха от блаженствата. Бавно, като че ли свещенодействаше, той се приближи до аналоя, постави там Евангелието и с плътен глас произнесе: „Вонмем!“

В залата стана тихо. Ростовцев започна да чете:

— Блажени ниции духом, яко тех ест Царство небесное. Блажени плачущии, яко тии утешатся...

Тук се предвиждаше той да спре и да произнесе страшно кощунствен монолог, който завършваше с думите: „Подайте ми фрака и цилиндъра!“

Но нищо такова не последва. Ростовцев неочаквано замълча. Мълчанието продължи толкова, че зад кулисите започнаха да шъткат на артиста, да му махат с ръка, да му подсказват думи, но той стоеше като вцепенен и нищо не чуваше.

Най-сетне трепна и със страх погледна към отвореното Евангелие. Ръцете му нервно мачкаха хитона. По лицето му премина тръпка. Той наведе очи към книгата и отначало шепнешком, а после все по-високо продължи да чете:

— Блажени алчущии и жаждущии правди, яко тии наситятся. Блажени милостивии, яко тии помиловани будут.

Дали властта на неговия чуден глас, или обаянието на името му, дали скръбта по тези охулени и преследвани думи от Проповедта на планината, или образът на живия Христос, застанал пред очите на всички, направиха това — но в театъра настъпи такава тишина, че можеше да се чуе бръмченето на комар. И в тази тишина, като пасхални свещи около църква, се носеха думите на Христа: „Вие сте светлината на света... Обичайте враговете си... молете се за ония, които ви обиждат...“

Ростовцев прочете главата докрай и никой в залата не помръдна. Само зад кулисите се чуваше тропот на бързи стъпки и рязък, нервен шепот. Някой уверяваше, че артистът се шегува — това е неговият любим номер, и ей сега всичко ще се превърне във весел, танцуващ дим.

Но на сцената стана нещо още по-неочаквано, за което после говореше цялата съветска страна.

Ростовцев бавно и отчетливо се прекръсти и произнесе:

— Помяни мя, Господи, егда приидеши во Царствии Твоем...

Той искаше да каже още нещо, но изведнъж пуснаха завесата. След няколко минути обявиха на публиката: „Поради неочаквано заболяване на другаря Ростовцев днес представлението се прекратява“...

Част V. Неизмислени разкази.

Разказ на една актриса

Една зимна вечер през 1959 г. отидохме с Марк на ресторант. Спомням си, поръчахме солянка [ядене със солена риба] и нещо друго, но още преди да започна да ям усетих, че някой ме гледа. В мен, или по-точно в това, което щях да ям, бе вперил горящ гладен поглед мъжът от съседната маса. Той беше побелял, с измъчено интелигентно лице, облечен в стар сив костюм. Освен чинията с хляб, пред него нямаше нищо. Целият вид на този човек така ме поразил, че, без да попитам Марк, аз се обърнах приветливо към непознатия:

— Защо седите сам? Заповядайте при нас.

Той се поколеба за миг, после дойде и седна на нашата маса. Бързо преместих пред него своята чиния и веднага поръчах на сервитьорката трета порция за себе си.

— Не Ви съветвам да се занимавате с този човек — ми прошепна момичето.

Аз обаче приятелски я потупах по ръката и без да поглеждам към Марк, който беше вбесен, се заех със своя гост. А той, без да вдига поглед, лакомо ядеше и ръцете му трепереха.

Когато засити глада си, човекът просто и откровено разказа, че е на 50 години, по професия е инженер по железопътния транспорт и бил женен за актрисата Ж. Тя го разлюбила и искайки да се отърве от него, направила донос. Осъдили го на 25 години концлагер. След 20 години го реабилитирали и той се върнал у дома си в Ленинград, но бившата му жена не го пуснала да прекрачи прага. От приятелите и познатите му едни били умрели през това време, други заминали, трети се уплашили от бившия концлагерист и отказали да му помогнат. Без пари, без топли дрехи, той нямал къде да се подслони, нито пък някаква възможност да си намери работа и решил да се върне обратно в концлагера. Там поне ще може да си

намери работа и някое ъгълче за живеене. Един познат все пак се съжалил над него, дал му пари за билет и в 2 часа същата нощ той трябваше да замине. През цялото време беше гладувал много, но този ден събрал кураж да влезе в ресторанта — казали му, че хлябът се дава безплатно.

Докато разказваше, лицето му конвулсивно потръпваше. Трепереше и цялото му тяло. Погледнах окъсаното му сако и попитах:

— Имате ли палто?

— Не, всичко, което имам, е на мен.

Вкъщи в един куфар се намираха нещата на покойния ми съпруг и аз бързо реших какво ще направя: като платих обеди (това винаги правех аз, тъй като Марк никога нямаше пари), хванах под ръка новия си познат и го поканих у дома. Там измъкнах куфара и извадих топлото бельо на мъжа ми, костюма му, плетеното шведско яке и есенното му палто.

Когато гостенинът се преоблече, той получи нервна криза — падна на пода в моята малка стаичка, гърчеше се, ридаше и викаше несвързано. Марк ужасен избяга, а аз взех да успокоявам болния като дете. Постепенно той дойде на себе си, но още дълго хълцаше и не сваляше очи от мен.

Наближаваше един часа след полунощ. Повиках такси и отидохме на гарата. Настаних го във вагона, пяхнах в ръката му пари и стоях под прозореца, докато влакът тръгна.

След месец получих писмо от него. Пишеше, че по пътя му станало още по-зле, затова го свалили от влака и го настанили в болница. В болницата му е добре. А мен няма никога да ме забрави. Ако жена му го е осъдила на смърт, то аз съм го възкресила. Няма да забрави очите ми, те винаги ще са с него. В тежките дни на болестта той си мисли за мен, за това, че съм видяла в него човек, приятел, брат. Изпраца ми всичко най-светло, най-прекрасно, което има в душата си. Когато се поправи, пак ще ми пише...

Повече писма обаче не получих...

Несъстоялото се самоубийство

През февруари 1959 г. вкъщи при мен дойде човек, който по дрехите приличаше на неотдавна освободен затворник, но все пак беше доста спретнат.

Още от първите му думи можеше да разбереш, че пред теб стои интелигентен мъж. Често ми се беше случвало да се запознавам с разни „игумени“ и „архимандрити“ на манастири или с бивши преподаватели по диалектически материализъм, които по един или друг начин просеяха материална помощ. В повечето случаи това бяха пропили се бродяги, излезли някога от затвора. Като имах предвид тези случаи, аз се отнесох към новодошлия предпазливо.

— Дойдох да се посъветвам с Вас, отче — започна той. — Струва ми се, че всички обиколих, сега само Вас остана да попитам. Въпросът ми е следният — струва ли си да свърша живота си със самоубийство, или не?

— Та кой отива при свещеник с подобен въпрос? Нима очаквате да чуете от свещеника положителен отговор?

Тогава той ми разказа своята проста история.

Завършил университета в Ростов на Дон, след това, понеже се интересувал от икономика, завършил Финансово-икономически институт. Работел в горните класове на едно средно училище като преподавател по руски език и литература. Имал някакви семейни неприятности, след това конфликт в службата с директора, с когото решил сериозно да си поговори и да го „сложи на място“. И ето че той, който дотогава не пиел, решил за храброст да пийне водка. След станалия скандал го осъдили на 2 години затвор за хулиганство.

Щом излязъл от затвора, той отишъл при жена си и дъщеря си в Тула. Но жена му не искала да го види. Дъщерята, под влияние на майка си, също не го приела. Тогава той се замислил: струва ли си да живее и за какво? Така стигнал до решението да се самоубие. В Тула си купил билет за баня и влязъл там заедно с всички документи — паспорта, дипломите, справката за освобождение, трудовата книжка, профсъюзната книжка и т.н. Изгорил ги в банята. След като свършил с документите, започнал да се колебае дали е нужно да свършва със себе си. Отишъл в милицията и там разказал всичко. В Тулската милиция решили да го отпратят в друг район, завели го на гарата, качили го на влака и помолили придружителя да го свали в най-близкия областен град, което той и направил. Но и в Орел не могъл да получи нито паспорт, нито работа.

— А къде живеете сега? — запитах аз.

— На тухларната — отвърна той.

Оказа се, че на края на града има тухларна, където ношуват безпаспортни скитници и хора, стигнали „до дъното“. Там има и някакъв пропил се „полковник“ и всякакви други лица. През деня те „пускат котва“, т.е. събират милостиня на някой ъгъл. Щом съберат за водка, отиват и пропиват парите.

Попитах моя гост дали крадат.

— Не, не крадат.

Нощем се събират в тухларната, където под пода минават тръбите на отоплението. Там всички спят натъркаляни по земята. Рано сутринта отново отиват да „пуснат котва“.

— Аз не мога да живея така — завърши той своя разказ. — Тогава струва ли си изобщо да живея и за какво?

Казах му, че трябва да живее и му обясних защо, доколкото можах. След това обещах да му помогна да се трудоустрои, но първо той трябваше да успее да получи паспорт, макар и временен. Помолих го непременно да дойде пак или по някакъв начин да ми съобщи как са се развили нещата.

На прощаване му дадох неголяма парична помощ, не помня колко.

Когато разказах на някои близки за този случай, всички мислеха, че това е просто някакъв измамник. Та нали много и различни хора идваха и при мен, и при други и разказваха какви ли не истории. „Този, макар да не Ви е искал пари — ми казаха, — обаче е знаел, че все пак Вие ще му дадете нещо“.

А на мен той ми направи съвсем друго впечатление — смятах, че не е измамник, но все пак, за всеки случай, му дадох малко пари.

Около три месеца нищо не знаех и не бях чувал за този човек. Накрая получих от него писмо от Курск (един от съседните градове), в което с голяма радост пишеше за това, как се е устроил на работа на скромна надница, а главно — че е излязъл от този водовъртеж. (Прилагаме писмото.)

Скоро след това ми се наложи да отида в Курск, но тъй като той не беше написал адреса си, а беше дал само адрес „до поискване“, не можах да го видя. Отидох в пощата и оставих на негово име малко пари.

След това получих от него писмо от далечен Сибир с благодарност, стихотворение и негова снимка, размер като за паспорт.

Написах му писмо с молба, по-подробно да ми разкаже как живее сега.

Свещеник
октомври

1959

Алексий
г.

Приложение: Писмата на Лев Колесов

Писмо първо

До председателя на Орловската църква

Вашето съчувствено отношение към мен през февруари тази година, моралната подкрепа и материалната помощ не бяха проява на излишна доверчивост и сърдечна добрина, които нерядко поощряват мързела и развиват навик да се злоупотребява с доверието на хората.

Вие не сбъркахте като ми помогнахте тогава.

Не съм забравил молбата Ви да Ви напиша за себе си. Не се обаждах повече от четири месеца, защото животът ми беше още неуреден.

Днес, 16 юни, най-сетне твърдо заставах на нозе и първата ми мисъл беше да изпълня своя дълг — да Ви съобщя за себе си, да споделя с Вас своята радост.

Когато онзи далечен февруарски ден излязох от Вашия дом, аз сякаш възкръснах. Напуснах Орел, където (казвам това за срам на града) нито едно учреждение не ми помогна, където единствено Вие ми повярвахте и ми подадохте ръка. Заминах за Курск.

Вашето човешко отношение сякаш отвори пътя и на други хора да проявят към мен човечност.

Такава хуманност намерих най-напред у работниците на курското градско отделение на милицията: на 17 февруари те ми издадоха тримесечен паспорт.

Поради липсата на диплома и трудова книжка аз не можех да постъпя на работа по специалността си — като преподавател в средно учебно заведение. А поради здравословното ми състояние никъде не ме приемаха като работник.

В инвалидните кооперации пък не ме вземаха поради липса на документ за инвалидност. Успях да отида на ТЕЛК и на 5 март получих такъв документ. На 2 април постъпих на работа в инвалидна кооперация „9 май“.

Обаче нещата не се наредиха веднага. Отначало трябваше да се захвана с работа, която не съответстваше на здравословното ми състояние — станах земекопач в строителството. Работих до 16 май, а на 19 май ме откараха в болница, тъй като физическото натоварване на работата ме изкара от строя.

На 3 юни излязох от болницата и започнах да се боря за преместване на друга работа. Усилията ми се увенчаха с успех — бях назначен за ученик в шивашки цех, при най-добрия майстор и днес, 16 юни, беше първият ми учебен ден. Предстоят ми 6 месеца обучение, след което ще стана майстор на шивашки изделия. И макар че ще има трудности, от които най-главната се състои в това, че ще трябва да живея с 2255* рубли на месец (заплатата на ученик), обаче трудностите не ме плашат.

И тъй, аз заех своето трудово място в живота, възстанових основните си документи: на 5 юни ми издадоха безсрочен паспорт, а на 3 юни — военна книжка.

Сега си спомням като някакъв мъчителен сън времето, когато в Орел трябваше да живея на улицата и да нощувам в тухларната. Сега живея в общежитие за инвалиди.

Разбира се, за всичко това и аз имам заслуга — проявих сила на волята в достигането на своята цел. Но никога няма да забравя ролята, която Вие изиграхте в моя живот. Вие ми протегнахте ръка за помощ, когато аз погивах, подкрепихте ме със съвет, помогнахте ми с пари. А аз бях така покрусен, объркан, така се нуждаех от помощ и бях така самотен в Орел. Но за Вас аз не бях чужд и ако не беше Вашата помощ, нямаше да мога нито да напусна Орел, нито да получа паспорт, нито да си намеря работа.

Може би трябваше да Ви напиша по друг начин, но по друг начин не умея да пиша. Завършил съм университет през 1931 г. и гледам на живота така, както там ме научиха.

Искам да Ви кажа, че Вие сте прекрасен съветски човек, умен, човечен, помогнахте ми и аз имам към Вас само едно благопожелание: да живеете по-дълго за благо на съветския народ.

Изпълнен със синовна благодарност към Вас.

Лев
16.06.1959 г.

Колесов

Писмо второ

Отец Алексей, мой скъпи баща и майко, разрешете ми да Ви наричам така. В Курск всичко получих — и Вашия паричен превод, и писмото. За втори път ръцете на благородни хора се протегнаха към мен за помощ. Това ми даде възможност да се върна в Сибир, откъдето на 8 януари тази година пристигнах в Средна Русия. Тук не съм сам — при мен е жена ми, с която започнах да живея през септември 1958 г.

Простете ми, че нищо не Ви казах за нея, но ми беше твърде болно да си спомням за нея (аз много я обичах и сега я обичам). През януари, след семеен скандал, необмислено и прибързано я бях напуснал.

Но Вашите думи и Вашето отношение към мен внесоха в душата ми мир, успокоение и ето аз отново съм вкъщи, в своето семейство.

Жена ми и нейната възрастна майка на другия ден след моето завръщане отидоха на църква да се помолят.

Аз се върнах на предишната си работа и животът ми изцяло влезе в предишното си русло.

Дъщеря ми в Тула продължава да живее със своята майка, която през 1953 г. се отказа от мен. За тях съм Ви разказвал. През януари тази година, след семейния скандал в Сибир, дъщеря ми отново отказа да види в мен своя баща, което усили докрай обхваналия ме душевен смут. Но сега всичко това е минало.

Така моята средноруска история приключи. В събитията, разгърнали се от януари до юли, Вие имате незабравима роля — Вие спасихте един човек и едно семейство — върнахте ме при моята жена.

Ние с жена ми никога няма да забравим Вас и Вашата добрина.

А сега довиждане. Макар че ние повече никога няма да се видим, Вие ще живеете в сърцето ми, докато то бие.

Простете ми, мой скъпи баща и майко — Вие, който подкрепихте човека, загиващ в своята скръб!

Ваш предан като роден син

Лев Колесов.

Молитвата

Ношувах у о. Анатолий. Нашите учени глави и многознайковци го смятат за „пишман свещеник“, тъй като не е от най-умните, образованието — малко, на лице е неугледен и проповедите му са нескопосани, говори просто, както говорят селяните.

— Затова пък така вярва в Бога — отвръщат тия, които го обичат, — че може да прави чудеса!

В стаята на свещеника прозорците към градината бяха отворени в бялата нощ, цялата потънала в люляци, сияния и славеи. О. Анатолий седеше на перваза и няколко пъти се обърна към мен. Виждаше се — чака кога ще заспя. Престорих се на заспал.

... Отецът свали делничния си кърпен подрасник и облече бял, изпод който се виждаха намазани с катран селски ботуши. Готвеше се за нещо. Докато разресваше пепеляво-рижата си брада и коса, ръката му потрепваше. Стори ми се, че по грубото му селско лице премина тръпка и между гъстите вежди се изписа размисъл. Погледна ме още веднъж през рамо, качи се на табуретката, запали угарка от свещ и с едрата за невисокия му ръст почерняла ръка на земеделец започна да пали всички кандила пред иконите. Тъмният ъгъл на стаята се освети от седем пламъчета.

Застанал пред иконите, о. Анатолий няколко минути гледаше тези пламъчета, сякаш им се любуваше. От това съзерцателно любуване като че ли стана по-тихо и в стаята, и в градината с люляците, макар че славеите пееха.

Изведнъж тишината бе нарушена от сподавения стон и тежкото падане на колене на о. Анатолий. Той прилепи чело към пода и десетина минути лежа без да помръдне. Обхвана ме безпокойство. Най-накрая той вдигна лице към Неръкотворния образ на Спасителя — голяма тъмна икона по средата на иконостаса — и започна да разговаря с Него, отначало тихичко, а после все по-високо и разпалено. „Пак се обръщам към Твоята милост, Господи, и до седемдесет и седем пъти ще се обръщам към Теб, докато не ме чуеш мен, грешния Твой свещеник!... Вдигни от одъра на болестта младенеца Егорка, той е само на седем годинки... Иска му се да поживее... Все бълнува за зелени поляни, как бере гъби, как лови раци... Помилвай малчугана! Хвани го за ръчичката! Прегърни го, Господи, Господи, Господи!.. Един е на родителите си и те се съсипват от скръб, защото умира рожбата им, радостта им. Господи, както на мен ми е лесно да си

помисля за Твоето Възкресение, така и на Теб Ти е лесно да изцелиш младенеца! Досадих Ти, Господи, с молбите си, но не мога да се отдръпна от Теб, защото голямо е страданието му!“

О. Анатолий пак долепи чело към пода и завърши вече с ридание и стон:

— Помогни... Изцели го... Егорка — младенеца Георгий!..

И той протегна напред ръка, като че ли се докосваше до края на дрехата на застаналия пред него Бог. Беше странно. В бедната вдовишка къща, сред суровата селска обстановка, позлатявана само от пламъчетата на кандилата, един свещеник, приличащ на селяк, разговаря с Бога и навярно вижда Неговото неизказано сияние. Да се моли така, може само един боговидец.

О. Анатолий направи три земни поклона и като че ли се успокои. Няколко минути постоя смълчан, изтощен и бледен, с капчици пот на лъсналото чело. Устните му трепнаха. Той отново заговори с Бога, вече по-тихо, но със същото упование и твърдост.

— Аз, недостойният и грешен Твой свещеник, неведнъж Те молих, Господи: спаси Твоя раб Корнилий от зловредното пиянство. И пак Те моля: спаси го! Той загива! Жена му плаче, децата му плачат... Скоро ще тръгнат да просят... Не допускай това, Господи! Подкрепи го! Корнилий ... Прости и Твоя роб Павлушка, т.е. Павел... Павел, Господи! Все по селски приказвам. Езикът ми е загубял... Та този Павлушка... заради своето невежество... на пияна глава пя лоши песни за светите угодници и като минаваше с хармониката покрай църквата, плюеше по нея... Прости му, Господи, и просвети душата му! Той ще се покае... И още малко, Господи, ще Ти додея... Награди със здраве и добри деца Ефим Петрович Абрамов... Нали той за своя сметка посребри свещниците в църквата и дори обещава да ми купи нова риза, че моята съвсем овехтя вече... цялата е в кръпки... Благослови го, Милостиви... Той е добър! Какво още исках да Те моля? Да. Прати ни добра реколта... да има трева... и всякакви овошки и плод... А Даря Ивановна се оправи, Господи! Благодаря Ти и възпявам Пречестното Ти име! Три зими лежа разслабена и в скръб, а сега ходи и се радва! Е, това е всичко засега... А, още нещо! Спаси и помилвай моя гостенин, който лежи тук, Твоя раб Василий... И на него му помогни... Душата му се лута... Също спаси и опази Твоя раб, как му беше името? — о. Анатолий се запъна и взе да си припомня името, като се почукваше по челото с пръст. — Как беше? Ех, тази моя старческа памет! Този де, дете живее до Светата планина... има и пчелин... дете ми подари валенките. Той е добър... Всички го познават... Брадата му е до кръста... Ех, как му викаха? На устата ми е!..

О. Анатолий постоя пред Господа замислен и пак кротко Му заговори:

— Ти всичко знаеш, Господи! Всички познаваш... Прости ми, Милосърдни, за безпокойството... Сигурно Ти е тежко, Господи, да ни гледаш нас, грешните и недостойните.

После угаси кандилата, като остави само едно да гори пред Неръкотворния образ на Спасителя. Запъти се към своя сламеник, поспря се до мен и въздъхна:

— Спи си човекът! А си легна май че без да се помоли... Ех, младост! Какво да се прави? Трябва да го прекръстя... Огради го, Господи, със силата на Твоя Честен и Животворящ Кръст и го запази от всяко зло...

Как дяволът разорил един търговец и го лишил от разум

Страшната история на търговеца Майков започнала със смъртта на неговата жена. Той бил православен по кръщение, изпълнявал според силите си Божиите заповеди, ходел на църква, оженил се за една красива девойка на име Екатерина и много я обичал. В брака си те били щастливи.

Неочаквано обаче неговата любима жена умряла. Скръбта на Майков била безгранична. Той страдал за нея, измъчвал се от неутолима тъга.

Веднъж, потънал в скръбни чувства, той седял на една скамейка и мислел за Катя. Случайно минал един негов познат и седнал до него. Като разбрал за скръбта му, пожалил го и му казал:

— Защо се измъчваш напразно? Ела на нашия сеанс и ще си поговориш с твоята възлюбена.

Неговият познат се занимавал със спиритизъм — викане на духове и души на умрели. Майков знаел, че според учението на Православната Църква това е грях. С недоумение той погледнал своя познат.

— Не ми ли вярваш? — запитал го неговият събеседник. — Ела и сам ще се убедиш.

— Но нали това е забранено?!

— За някои е забранено, а за някои — не.

„В края на краищата, решил Майков, аз само ще отида и ще бъда около тях, ще послушам какво говорят. Няма да участвам в сеанса. А да поседя наоколо не е грях.“

Така и направил. Отишъл на спиритическия сеанс и седнал далече от масата, като гледал какво правят. След известно време изведнъж открил по отговорите на един от духовете, че това е неговата покойна жена. Той пламнал от щастие. Разбира се, това е тя! По езика, по стила на отговорите той познал своята незабравима, единствена Катя. След като свършил сеансът, Майков казал на своя познат, че това била неговата Екатерина.

— Седни при нас и сам си поговори с нея — предложил познатият.

„Разбира се, това не е добре“ — помислил си Майков, но въпреки това се съгласил.

Така той започнал да разговаря с нея по време на сеансите. От отговорите ѝ знаел, че това е тя — това са нейните изрази, нейните слова.

— Ти можеш и вкъщи да я повикаш и да си поговориш с нея — казал му познатият.

Той обяснил на Майков, че не е задължително да идва тук, че може да говори със своята любима покойница и вкъщи, насаме, и му разказал как да направи това...

Накратко, Майков започнал да говори вкъщи със своята умряла жена. Умряла?! — За него тя била по-жива от живите.

На първия домашен сеанс тя му казала:

— Това съм аз, Катя. Не се съмнявай!

„Виждаш ли, тя знае, че се съмнявам“ — помислил си той. „Сигурно оттам по-добре се вижда“.

— За да не се съмняваш, ще ти дам знак — продължила тя.- Там, в шкафа, в средното чекмедже отдясно има нови топли чорапи. Когато бях с тебе, забравих да ти кажа за тях. Вземи ги и ги носи за мой спомен.

Той се спуснал към шкафа. С разтреперани ръце отворил чекмеджето, намерил чорапите и тържествуващо си казал: „Това е тя, Катя, и оттам се грижи за мен! Няма смърт, любовта е вечна!“

Така той започнал да я вика и да си говори с нея. Отначало правел това не много често, два пъти в седмицата, през нощта срещу сряда и петък. После започнал да си говори с нея всяка нощ. През деня си отспивал. На търговията не обръщал много внимание — имал по-важна работа.

Веднъж на сеанса, по време на разговора с Катя, неочаквано се появил някакъв дух, който се нарекъл „преп. Сергей Радонежки“.

В ума на Майков се появило подозрение. „Св. Сергей Радонежки изведнъж да се яви на спиритически сеанс? Тук има нещо странно.“ Майков считал себе си недостоеен за такава чест — да говори със самия преподобен. Пък и може ли светец да се явява на сеанс?!... Но явилият се го успокоил, като му казал по същия начин, по който той разговарял с Катя:

— Не мисли, че съм дошъл заради теб. Дойдох заради бедните и нуждаещите се. Ти имаш излишни пари, занеси ги в църквата и ги раздай на бедните.

„Колко лошо си помислих за преподобния! — казал си Майков и изпълнил каквото му поръчал „Сергий“.

На следващия път „преподобният“ му казал:

— Ти имаш пари, знам това. Купи си акции на борсата, заложи на еди-кое си предприятие и след две седмици ще спечелиш.

„Печалба? — мярнало се в главата на Майков. — Колко странно: свети Сергей и печалба на борсата?!“

— Не мисли нищо лошо — успокоил го „преподобният“. — Това не е за тебе, а за църквата и за бедните. Иди в еди-кой си манастир, там игуменката плаче, има голяма скръб. Трябва да връща дълг, а няма откъде да вземе пари. Нужни са ѝ толкова и толкова хиляди. А ти ще спечелиш от акциите точно колкото трябва.

Наистина, Майков спечелил предсказаната му сума с точност до рубла. В същото време игуменката на този манастир стояла в килията си скръбна. Неочаквано ѝ съобщили, че я търси посетител по важна работа.

Когато влязъл при игуменката Майков ѝ подал пакета с парите и казал:

— Преподобни Сергей ми откри, че Вие имате нужда от пари. Ето ги. Благодарете не на мен, а на Бога и на Неговия угодник.

Като преброила парите, игуменката се ужасила: те били точно толкова, колкото и дългът.

Така Майков започнал да играе на борсата по указание на „преподобни Сергей“. Той винаги печелел с точност до копейка толкова, колкото му

предсказвал „преподобният“. Печелел много, но всичките си пари използвал за „благодарителност“ по указание „свише“.

Той не забелязал, че постепенно неговата „Катя“ престанала да се явява и всички разговори водел „Сергий“. Така се увлякъл, че престанал да общува със своите познати и приятели. Не се занимавал вече с никаква работа, освен със спекулации на борсата.

Всичко свършило така:

Веднъж, по време на сеанса, „преподобни Сергей“ му казал:

— Вземи всички пари, които имаш и ги заложи на акциите на новата американска фирма...

На сутринта, без да си ляга да спи, Майков отишъл на борсата и всички средства, които имал, заложил на посочените акции.

На борсата го познавали добре и го предупредили:

— Фирмата е нова, не е проверена, да залагате на нея не е много надеждно. Тя може да фалира.

— Не се тревожете, аз знам какво правя! — уверено казал Майков.

Той се върнал вкъщи, но на другия ден, когато отишъл на борсата, с ужас разбрал, че фирмата е банкрутирала и той е загубил всичките си пари. За един миг той станал бедняк.

Още невярвайки на това, той ужасен се затичал към вкъщи. По-скоро, да попита „свети Сергей“!

„Сергий“ не го накарал да чака дълго и веднага се явил. Майков с ужас прочел на хартията написания от него отговор:

— Ха-ха-ха!

Едва сега той разбрал какъв „преподобен“ му се е явявал.

От силното преживяване Майков се разболял и загубил ума си. Ходел по града като невменяем и не познавал никого. Той разбрал, че и преди това с него не е разговаряла Катя... Окъсан, нещастникът скитал из града, без да намери покой. За него научил един стар познат, също търговец, на име, ако не се лъжа, Прохоров. Той го взел при себе си, настанил го в отделна стая, дал му дрехи, обувки, храна — не го оставил да загине съвсем.

В заключение ще кажа, че аз, който записах тази история, познавам едно московско семейство (майката е астроном, а дъщерята актриса), което познава рода на Майкови, и то много добре.

Нека тази история да бъде предупреждение за всички нас — да се пазим от съветите на лукавия. Пътят към ада е постлан с добри намерения, а сатаната, както е казано в Писанието, наистина се преобразява в ангел на светлината. Ако Майков беше послушен докрай на Църквата и на своята съвест, с него нямаше да се случи това, което може да се случи с всеки един от нас.

Псалтирът

Една вечер у нас дойде Пьотър Константинович и ме попита дали съм съгласна да отида с него да четем псалтир за един покойник.

Тогава аз вече бях изпълнена с желание да служа на ближните си и с радост се отзовах на неговото предложение. Пьотър Константинович бе приел това поръчение съвсем случайно — в църквата, където се намирал, потърсили някой да чете псалтир, но вече нямало никого от духовниците. Понеже положението било безизходно, той предложил собствените си услуги.

— Не е далеч от Вас, ще отидем пеша — каза Пьотър Константинович.

Мъжът ми не беше вкъщи, аз бързо се приготвих и наистина, много скоро стигнахме до една богата къща и влязохме в добре обзаведен апартамент. Посрещнаха ни три изящно облечени дами, които явно бяха смутени от непрофесионалния ни вид. По дълъг коридор ни заведоха в стаята, където лежеше покойникът.

Беше починал преди няколко часа, но вече бяха успели да го поставят в ковчега, да го покриват с брокат и да запалят дебели восъчни свещи. Дамите ни въведоха в стаята и побързаха да си отидат. Останахме двамата с Пьотър Константинович.

Вече се бе свечерило. В стаята имаше електрическо осветление, през спуснатите щори приглушено долиташе уличният шум. Пьотър Константинович отвори псалтира и започна високо да чете, а аз поменавах покойника. Мина около час и усетих, че ме хваща страх.

Отначало се борех с това чувство, понеже по природа не бях от плашливите, но страхът властно ме надви. Отгоре на всичко чух, че

Пьотър Константинович започна да диша тежко, издишвайки шумно въздух. Раменете му потръпнаха и той се обърна към мен:

— Н.А., не усещате ли нещо?

— Страх ме е — отговорих — и освен това ми се струва, че някой ме притиска.

— И с мен става същото, но нищо, да почетем още малко.

И той пак продължи да чете. На мен обаче ми ставаше все по-непоносимо. Струваше ми се, че стаята се напълни с някакви невидими същества и те се промъкват към мен. В това време Пьотър Константинович все по-често пъшкеше, като че ли го притискаше голяма тежест, и накрая се обърна към мен:

— Не мога повече, трябва да си вървим. Все едно няма да издържим, прекалено много са тук.

Взехме си псалтира и бързо излязохме от стаята. Беше около полунощ. Дамите ни благодариха, а ние мислехме само как по-бързо да се измъкнем от тази къща. Дори когато вече бяхме на улицата, дълго не можахме да дойдем на себе си.

— Здравно са се хванали за него — със съжаление поклати глава Пьотър Константинович. — Непременно трябва да научим що за човек е бил.

Минаха няколко дена. Той пак се отби у нас и като се изкашля многозначително, каза:

— Онзи покойник, над когото четохме псалтира, е бил много виден масон.

„Искам да видя бяс“

Разказ на един свещеник

Ето какво ми разказа едно младо девойче на изповед.

— С приятелки се занимавахме със спиритизъм. Веднъж по време на сеанс аз изказах такова желание: „Искам да видя бяс.“ Чинийката веднага отговори: „Ако искаш да го видиш, иди утре в два часа на Тверския булевард при паметника на Пушкин. Там ще срещнеш един младеж с кафяв костюм.“

Аз не се уплаших и в два часа отидох при паметника. До мен се приближи един младеж, облечен в кафяв костюм, хвана ме под ръка и ме поведе към Москва река.

Щом се докосна до мен, аз почувствах някакво вцепенение. Волята ми се парализира. Нещо тъмно надвисна над мен и стегна душата ми. Давах си сметка в какво отчаяно положение се намирам и се опитвах да се моля, но нито една молитва не ми идваше на ум.

Вървах като в мъгла и се мъчех да се измъкна от това безпомощно състояние. Най-сетне с огромни усилия успях да произнеса в ума си „Господи, помилуй“. Веднага дойдох на себе си. До мен вече нямаше никой, а аз стоях на високия бряг на Москва река. Още една крачка и щях да полетя към водата...

Божие наказание за покушение срещу живота на родната майка

Разказ на очевидка

Ето какво ми разказа една жена, посетила колхозния клуб, където лежали шест ковчега с овъглени трупове.

Синът отдавна замислял как да убие нетрудоспособната си стара майка, а и жена му го подтиквала да стори това. Накрая планът бил съставен.

Очевидката разказва: „Това се случи в с. Печовка, Пензенска област. Беше някакъв голям празник през август. Майката отишла на църква, а те мислели какво и как да направят: да я изгонят, ще има мъмрене по партийна линия, да правят скандал — ще се изложат пред хората. Как тогава да се избавят от нея? Не зная дали заедно са го измислили или пък синът сам, но вече било решено какво да се прави с нея.

Ето че майката се върнала вкъщи. Синът ѝ рекъл:

— Всички ходят в гората да събират ягоди и гъби, а ти само на църква ходиш!

Тя му отвърнала:

— И какво лошо има в това?

Той ѝ казал:

— Хайде да отидем в гората: аз ще събирам дърва, а ти ще понабереш ягоди и гъби.

Майката взела къшей черен хляб за всеки случай и тръгнаха. Вървели през гората. Къде ягодка, къде гъбка ще намери — и слага в кошницата. Така вървели — синът напред, майката след него. По едно време стигнали до един дъб, под който тя видяла изкопана яма, до нея свежа пръст и лопата.

— Какво е това? — запитала тя.

Той мълчал.

— Та това е нашата лопата!

Той продължавал да мълчи. Най-сетне казал:

— Мамо, не исках да ти го казвам, но щом не се сещаш... Не исках да си цапам ръцете с твоята кръв. Затова реших жива да те погребя!

Тя отговорила:

— Да бъде Божията воля, синко!

Паднала на колене и започнала да се моли. Докато се молела, той все стоял край нея. После тя разказваше: „Колко се молих, не помня. По едно време погледнах към небето и виждам, че се задава облаче. После внезапно падна гръм право върху сина ми и той се строполи в ямата. Колко време стоях там, не помня.“

По това време къщи жена му приготвила обяд и всички седнали на масата. Изведнъж притъмняло, станало страшно — паднал гръм, запалил къщата и убил всички — и нея, и четирите деца (най-голямото било на 17 години). Дотичали съседите: „Къде е той?“ — „Отиде в гората“. Втурнали се да го търсят там. Вървели из гората и викали. Старицата ги чула и се откликнала. Тя вече се била отдалечила от ямата.

— Къде е той? У вас се случи голямо нещастие!

В същото време и старицата започнала да вика:

— Добри хора, елате да видите какво нещастие — здрав човек гръм го удари.

— И у вас снаха ти с децата гръм ги удари!

Селяните предположили, че е извършено убийство. Дошла милиция и взела овъгления труп.

От съседното село съм — само на километър и половина от с. Печовка, но през август бях по работа в това село. Лично ходих на погребението. Имаше духова музика, а телата бяха положени в „Дома на културата“. Бяха черни като главни. И хората изгоряха, и къщата — всичко. Колко народ само имаше на погребението!

Старицата остана без покрив и без прехрана, а нямаше и никакви роднини. Колхозът ѝ предложи местенце за живеене, но тя каза: “Нищо не ми трябва. Ще прося милостиня: все някъде ще пренощувам и ще ми дадат залък хляб. Не са се свършили добрите хора...”

Август 1958

Щастие

Веднъж след литургия една от моите енорияшки дойде при мен и дълго разговаряхме. Накрая ми каза:

— Знаете ли, отец Константин, аз съм много щастлива жена.

— Така ли? — заинтересувах се аз. — Да чуеш такова признание е изключителна рядкост. В какво се състои Вашето щастие?

— В децата ми.

— Разбирам — отгледали сте добри деца и сте щастлива.

— Не, отче, моето щастие е особено. Децата не са мои.

— А чии са?

— Е, като съм започнала, ще трябва да Ви разкажа всичко.

На младини живеях в провинцията с родителите си. Завърших училище и започнах да се готвя за университета. Беше лято. Всички се разхождат, а аз седя и уча, само през стената чувам новините из града. Така през стената чух, че скоропостижно е починала жената на Николай, приятел на големия ми брат, и той е останал сам с пет деца. Съжалих го в себе си, но с нищо не можех да му помогна. Трябваше да уча, приемният изпит приближаваше. Веднъж, както си седяхме — аз над учебниците, а баща ми на терасата — чух, че при него дойде Николай. Цялото ни семейство много го обичаше, знаехме го от дете.

Баща ми го посрещна сърдечно, покани го да седне и взе да го утешава:

— Нищо, Коля, не тъгувай! Ще си намериш друга жена и ще бъдеш щастлив!

— Ех, Иван Михайлович, Иван Михайлович, жена може да си намеря, но на мен не жена ми трябва, а майка на децата ми. Откъде ще им намеря майка? Пет са, едно от друго по-малки. Големият вече започва да разбира, а малките понятие си нямат и само викат: „Мама, къде е мама?“. Скъсаха ми сърцето. От мъка отслабнаха, ръчичките им изтъняха, не искат да ядат, все майка си викат. А майка им е в гроба — каза той и се разплака.

Николай беше силен, висок, но тогава плачеше като дете. Баща ми се обърка и само повтаряше: „Ще се намери, Коля, и такава жена, вярвай ми, ще се намери“.

Аз седях, слушах и не можех да разбера какво става с мен — в душата ми се надигна нещо голямо и радостно. Изведнъж хвърлих тригонометрията на пода, изтичах на терасата и извиках:

— Вярно каза баща ми, че ще се намери! Ето, намери се, вземи мен, Коля!

Баща ми се развика:

— Ти луда ли си? Къде си тръгнала да се захващаш с пет деца? Глупаво момиче!

После се нахвърли върху Николай:

— Върви си, какво мътиш главата на момичето, тя трябва да се готви за института.

А Николай не си отива, протяга към мен ръце. Хванах се за него, избягахме от терасата и — направо у тях.

Докато вървах с него, в душата ми започнаха да се пораждат съмнения дали постъпвам правилно. Но щом влязох в къщата и ги видях петимата — жалки, разплакани, с рошави главици, а до тях — равнодушната сънена бавачка, всичките ми съмнения изчезнаха.

У дома — викове, сълзи, увещания, но аз не отстъпвах и вместо в института отидох с Николай в гражданското, а след това — под венчилото.

Първите дни от моя нов живот бяха много трудни, но обикнах силно децата, а и те мен. А Николай, както се казва, се кълнеше в мен и макар че нямахме кой знае каква любов — дадохме я цялата на децата — бяхме много щастливи.

Така премина животът ми. Децата пораснаха. Мъжът ми умря, те всички се ожениха и аз сега нямам друга работа — гостувам ту на един, ту на друг. Докато съм у дъщерята, синът не ме оставя на мира: „Мила мамо, кога ще дойдеш у нас?“ Тази, у която живея, не ме пуска, а другите също пишат: „Защо ни забрави, чакаме те“. Сега най-малкият се уволни от казармата и казва: „Никъде няма да те пусна, ще стоиш при мен вкъщи, аз съм най-малкият!“

Палтото

Разказ на една възрастна директорка

Десетокласниците в нашето училище бяха организирали тържество. Не беше по случай завършването им, а като че ли за 8-ми март или нещо подобно. Имаше малко гости, а от преподавателите бяхме само аз и завеждащият учебната част. Затова решихме да не слагаме чистачка при гардероба, а да се обслужваме сами.

В края на тържеството, когато всички взеха да се разотиват, при мен дотича едно разплакано момиче:

— Няма ми палтото на закачалката, а е ново, купиха ми го преди две седмици за 1500 рубли.

Отидох с нея в съблекалнята. Палтото го нямаше никъде. Смутени и възбудени, десетокласниците обсъждаха станалото. Нямаше какво да се прави — явно беше изчезнало. Изпратихме една ученичка, която живееше наблизко, да донесе някое старо палто за потърпевшата, а на нея поръчах да дойде на другия ден с майка си. На следващия ден повиках училищния юрист и решихме така: родителите да заведат дело срещу нас, а ние по решение на съда ще изплатим стойността на палтото.

Започна новата учебна година. Веднъж, както си седях в кабинета, на вратата се почука. Влезе една девойка и ме поздрави по име. Изглеждаше разстроена и притеснена. За да завържа разговор, я попитах откъде ме познава.

— Бях във Вашето училище в девети клас, но за много кратко. През пролетта дойдох на тържеството. Момичетата ме пуснаха като бивша ученичка — девойчето наведе глава и млъкна. После прошепна едва чуто — Аз откраднах палтото на тържеството, и го носих, и никой не знаеше. Но после, когато отидох на изповед и казах на свещеника, че съм откраднала, той не ме допусна до причастие. Поръча ми първо да Ви върна

палтото или парите и всичко да Ви разкажа. Палтото е вече доста износено, затова Ви нося парите.

Момичето отвори юмрук, сложи банкнотите на бюрото и тичешком излезе от кабинета. Разгънах смачканите банкноти — бяха 1500 рубли.

Момичето и ковачът

Една добродетелна възрастна монахиня ми разказа следния случай от своето детство:

Дядо ми често ни четеше Библията и аз от малка благоговеех пред написаното в нея и се стараех да го изпълнявам.

В нашето село живееше ковач с голяма черна брада. Не помня защо, но ние, децата, не го обичахме и понякога дори го дразняхме. И ето че веднъж, когато дядо ни четеше, чух думите: „Всякой, който мрази брата си, е човекоубиец...“ (1 Иоан. 3:15). Спомних си веднага за ковача и изпаднах в ужас. Та нали аз не го обичам — значи съм човекоубийца! Обичам всички хора в селото, а него не го обичам! Какво да правя?

Мислих, мислих и изведнъж ме осени следната идея: „Няма да го дразня, а ще му се покланям и ще го поздравявам“. Отогава измених отношението си към него. Щом го срещнех, покланях му се, вежливо го поздравявах и ласкаво го поглеждах.

Ковачът забелязал промяната в мен и казал на родителите ми: „Какво добро момиче имате!“ Когато разбрах за това, сърцето ми се изпълни с радост. Всички неприязнени чувства се стопиха и аз започнах да го поздравявам вече с леко сърце и искрени чувства.

Другите деца от селото забелязаха това и започнаха да правят същото. Така от врагове, които безобразничехме и обиждахме, всички деца станахме приятели на ковача, а и той самият вече беше ласкав и приветлив към нас.

Ето как един външен поклон въдвори в отношенията ни мир и любов.

„Отче наш...“

Във Вологодското село Фетинино стана чудо: осемгодишният Стасик — Станислав Ваняшев, падна в кладенец, прекара в ледената вода пет часа, а когато накрая го извадиха и стопиха, се оказа съвсем здрав и невредим! Защо?

— В този ден отидох да се пързаям на хълма... — устните на Стасик започват предателски да треперят, но той се овладява и разказва своята забележителна история. А което не може да си спомни, добавя го майка му, Мая Абдулова.

Пързаяли се с голямо удоволствие. Първ започнал да замръзва приятелят на Стасик, Миша: „Стаска, хайде стига! Аз се прибирам!“ Стасик, едва вървейки, за последен път се изкачил на върха и се понесъл надолу. Вятърът свистял в ушите му, снежен прах пълнел очите му, той полетял право в преспата — бух! Вдигнал се, направил крачка и изведнъж снежната планина, натрупана край оградата на картофената нива на чичо Харченко, започнала да потъва под нозете му. Преди да разбере какво става, Стасик се сгромолясал в кладенеца, който Харченко бил изкопал зад оградата, вън от двора си, та да не би — Боже опази! — да падне там неговото тригодишно дете.

Като пробило леда, момчето паднало на дъното. Ледената вода прерязала нозете му и започнала бавно да се вдига нагоре, просмуквайки се в дрехите. Той се огледал в полумрака — по стените на кладенеца висели ледени образувания. Момчето се опитало да се хване за тях и да се покатери на някоя издатина, но я опитай да се държиш за висулка!

... Някога, много отдавна, когато още ходел прав под масата, Стасик сънувал страшни сънища. Събуждал се среднощ и — няма какво да крие — плачел. И тогава баба Шура научила внучето си на Господнята молитва: „Когато се изплашиш от нещо, чети „Отче наш“!“

След като паднал в черния леден кладенец, Стасик, разбира се, започнал да вика за помощ. Но устните му бързо замръзнали. Той се опитвал силно да вика: „Мамо!“, ала се чувал само хриплив шепот. Добре, че поне срещу тъмнината има изпитано средство!

„Отче наш, Който си на небесата! Да се свети Твоето име, да дойде Твоето царство, да бъде Твоята воля както на небето, така и на земята...“

„Амин! — казвал Стасик и веднага започвал отново. — Отче наш...“

Внезапно Стасик видял, че мракът под него се разпръсква: в ледената пещера проникнала и затрептяла светлина. Над кладенеца се надвесил непознат човек, не от Фетинино. Той започнал да говори със Стасик. От думите му станало ясно, че него, Стасик, вече го търсят и непременно ще го намерят. Трябва само малко да потърпи. Е, сега, когато вече са двама, той непременно ще потърпи — уверил го Стасик. И вежливо се поинтересувал как се казва чичкото. Но той така и не си казал името...

Човекът говорел много хубави неща: че Стасик няма да умре, че ще го спасят всеки миг, че го чака щастлив живот с мама и татко.

„Отдолу, откъм плевните — продължи разказа Мая Абдулова, — се изкачваше към селото една съседка. „Не сте ли виждали нашия Стасик?“ — „Не.“ — отговори тя. И изведнъж се сепна: „Господи, само да не е там!...“ — „Къде?“ — „В кладенеца на Харченко — той не е покрит!“

През това време по-големият син, 21-годишният Павел, вече тичаше откъм къщата с фенер в ръка. Затъвайки в снега, майката и децата забързаха след тънкия златен лъч: „Ста-а-асик!“ Викът на брата стигна до кладенеца. В същия миг непознатият човек изчезна и светлината угасна. Ваняшеви чуха от кладенеца странен звук. „Ние не познахме гласа му. Отначало помислихме, че някъде при кариерата ругае пиян. След това чуваме пресипнал глас: „Па-ша...“ Павел отгъпка снега наоколо, легна на края на кладенеца и се надвеси вътре до кръста. Стасик вдигна ръчичка...

След малко Павлик вече тичаше с братчето си на ръце, като се задъхваше при мисълта, че то може да умре.

Когато внесоха Стасик вкъщи, на светло, всички изпаднаха в ужас: детето бе цялото побеляло от скреж, тялото му приличаше на голям леден къс, заскрежени бяха дори кафявите му очички. Дотича фелдшерката и след като свести по-големия брат, се зае с по-малкия. Разтриха Стасик, наляха в устата му чай със спирт. След около час пристигна „Бърза помощ“. „Веднага трябва да се закара в болницата! Детето сигурно има вътрешни кръвоизливи, травма на черния дроб, белодробен оток, измръзване на краката!“

Но в реанимацията Станислав Ваняшев бе оставен само един ден. Защото на детето, което беше паднало в кладенеца и бе прекарало цели пет часа в ледената вода, му нямаше нищо! Нямаше дори хрема! А лекарите казваха, че то до половин час е трябвало да умре от преохлаждане!

Лекарите не знаят как да обяснят това чудо. А селяните го обясниха с пленяващо простодушие: „Господ го спаси!..“

Православно издателство „Св. апостол и евангелист Лука“. © ЕТ „Екатерина Ангелова“. ISBN 954-767-018-2

© 2001—2005. **Православна беседа.** Части от четивата могат да се цитират при посочване на адреса на сайта (<http://pravoslavie.domainbg.com>).

Цялостното преиздаване на текстове в печатно тяло или в електронен вид — само с писмено разрешение от редакцията.